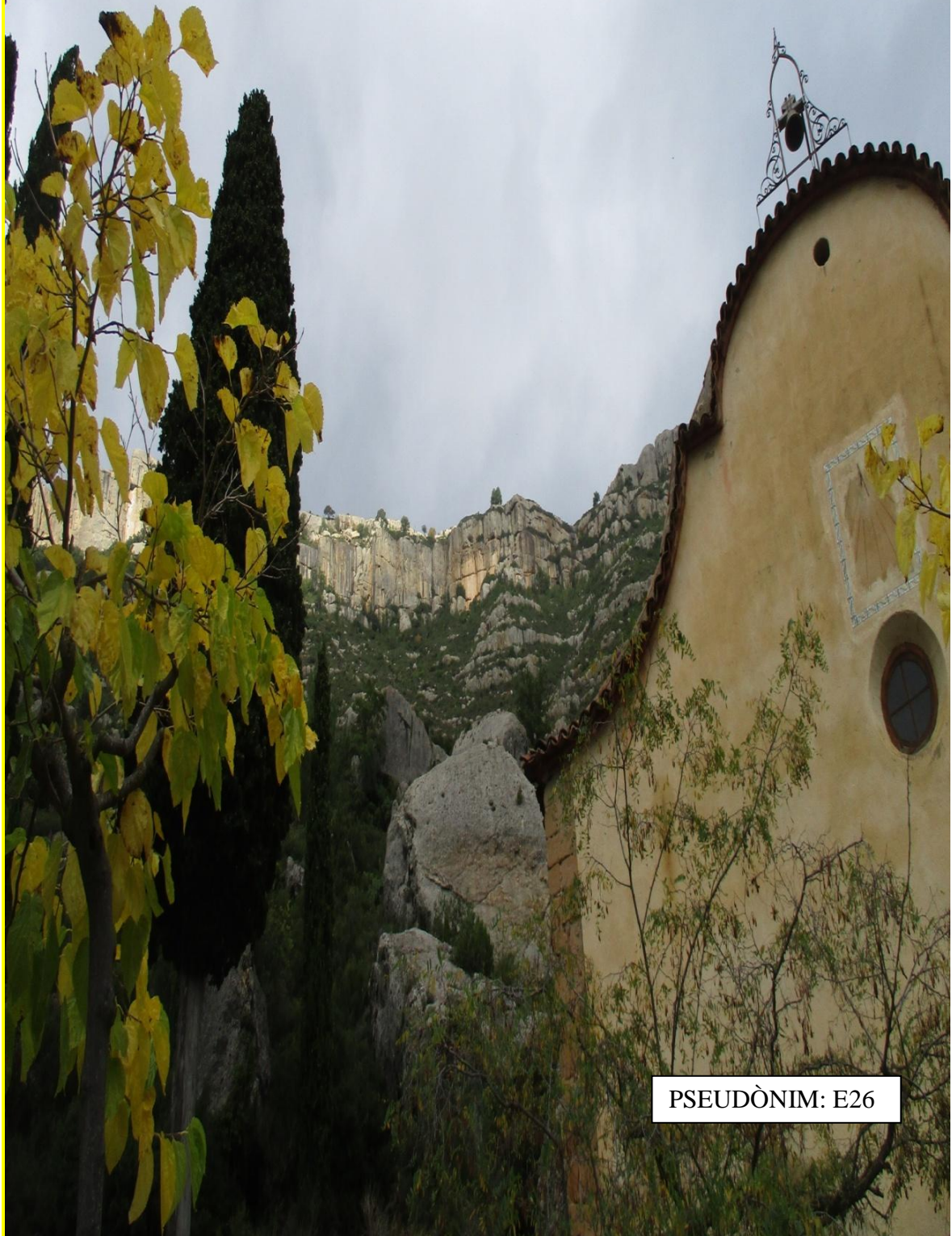

LA VIDA EREMÍTICA A LES COMARQUES DE TARRAGONA

PSEUDÒNIM: E26

LA VIDA EREMÍTICA ALES COMARQUES DE TARRAGONA

**Escenaris, regles i protagonistes d'una forma de vida
consagrada a Déu en el món actual**

ÍNDEX

	PÀGINA
1. Abstract	5
2. Introducció.....	7
3. Objectiu de la recerca.....	9
4. Metodologia del treball.....	10
5. L'eremitisme. Concepte i orígens històrics.....	12
6. Aspectes jurídics i organitzatius.....	14
6.1 L'eremitisme en el Dret canònic. Normes eremítiques generals	14
6.2 Normes pròpies de l'arquebisbat de Tarragona.....	17
7. La vida eremítica al Camp de Tarragona	
7.1 El marc geogràfic i històric.....	33
7.2 Present i futur de la vida eremítica a les nostres comarques.....	40
8. La vida de les persones ermitanes. Testimonis.	
8.1 Entrevistes:	
"Llum". Gratallops.....	43
Amparo Escrivà. L'Arbolí	48
Montserrat Domingo. Cornudella de Montsant	54
Teresa Rofes. Riudecols	63
Sión María. L'Albà	70
8.2 Anàlisi de les entrevistes	74
9 –Conclusions.....	78
10-Bibliografia, webgrafia i agraïments	80

ANNEXOS

I.	Ruta a peu per les ermites del Camp de Tarragona.....	82
II.	Recull de premsa i d'informació a la xarxa	89
III.	Exemple d'homilia de la recepció d'una ermitana un cop ha finalitzat el procés d'acceptació i inicia la seva estada a l'ermita	100

1. ABSTRACT

CATALÀ

Amb aquest treball de recerca es vol fer una aproximació a la realitat dels homes i dones que han pres com a opció de vida l'eremitisme a les nostres comarques. El treball pretén obtenir una visió del que suposa ser ermità o ermitana en els nostres temps, més enllà dels tòpics de la vida apartada, solitària i merament contemplativa. Una visió global que ens situï en el marc geogràfic, històric i fins i tot jurídic d'aquesta peculiar forma d'entendre la vida i l'experiència religiosa. La recerca està adreçada a esbrinar, a través del treball de camp i el tracte directe amb els seus protagonistes, les motivacions de la seva opció, la realitat de la seva vida diària, la vivència de l'austeritat, la seva relació amb el medi i les particularitats de la seva interacció amb la societat actual, la tecnologia i els ritmes del temps.

Aprofitant el treball, s'ha fet, també una proposta d'aprofitament lúdic i sostenible del coneixement de la via eremítica, a través d'una ruta a peu amb tres etapes, que ens permet una aproximació física als escenaris de la recerca.

CASTELLANO

Con este trabajo de investigación se quiere hacer una aproximación a la realidad de los hombres y mujeres que han tomado como opción de vida el eremitismo en nuestras comarcas. El trabajo pretende obtener una visión de lo que supone ser eremitaño o eremita en nuestros tiempos, más allá de los tópicos de la vida apartada, solitaria y meramente contemplativa. Una visión global que nos sitúe en el marco geográfico, histórico, y hasta jurídico de esta peculiar forma de entender la vida i la experiencia religiosa. La búsqueda está dirigida a averiguar, a través del trabajo de campo y del trato directo con sus protagonistas, las motivaciones de su elección, la realidad de su vida diaria, la vivencia de la austeridad, su relación con el medio y las particularidades de su interacción con la sociedad actual, la tecnología y los ritmos del tiempo. A partir del trabajo, se ha hecho, también una propuesta de aprovechamiento lúdico i sostenible del conocimiento de la vida eremítica, mediante una ruta a pie con tres etapas, que nos permite una aproximación física a los escenarios de la investigación.

ENGLISH

With this project, we want to approach to the reality of men and women who have chosen eremitism as a lifestyle. The project aims to get a vision of what being a hermit in our times means, beyond the topics of being a secluded, lonely, and merely contemplative life. A global vision which places us in the geographical, historical and even legislative framework of this particular way of understanding life and the religious experience. The research is led to figure out , by means of the fieldwork and by dealing personally with its main characters, the motivations of their choice, the reality of their daily life, the experience with austerity, their relation with the environment, and the particularities of their interaction with the current society, technology and the pace of time.

Taking advantage of this project, it has also been put forward a leisurely and eco-friendly exploitation of the familiarity of eremitism, by an on-foot route divided into three stages, which will allow us to approach physically to the setting of the research.

1. INTRODUCCIÓ

Quan ens plantejem la idea d'una recerca, ho fem des d'una visió científica, entesa aquesta com l'aprofundiment en una branca del coneixement, una ciència, en alguna de les seves manifestacions –les matemàtiques, la física, la química, les ciències jurídiques, econòmiques...- i amb la característica comuna que haurem de partir d'uns elements d'estudi objectius (lleis, regles, fórmules, principis) per treure unes conclusions també científiques, d'acord amb una metodologia.

Per això pot sobtar que un treball de recerca tingui com a objectiu la vida eremítica. Un fenomen que associem, naturalment, a una experiència religiosa, mística. I per tant, per definició, com hem après de la filosofia, una matèria allunyada –quan no contraposada- de la ciència. Si la recerca científica ens situa en l'espai del “logos”, tot sembla indicar que intentar aprofundir en quelcom com la vivència de les persones ermitanes està més aviat en el camp del “mitos”, prenent com a referència la primitiva distinció de Tales de Mileto.

Però aquesta seria una visió molt simplista i tòpica. La vida eremítica té aspectes complexos que van molt més enllà de la imatge d'una persona que opta per viure sola a la muntanya dedicada a l'oració.

La vida de les persones ermitanes, encara que no ho sembli, també es regeix per unes regles concretes; per unes normes jurídiques que normalment són desconegudes o conegudes només en àmbits molt especialitzats. El dret canònic, en general, i en l'espai que és objecte d'estudi, les normes pròpies de l'arquebisbat de Tarragona, regulen l'estatus de la vida eremítica, de manera que no estem davant una opció de vida completament lliure i anàrquica, sinó davant un compromís; no només interior, també davant lleis –canòniques- i autoritats eclesiàstiques que les apliquen.

L'eremitisme té també els seus aspectes històrics, en general i en el territori que és objecte d'aquest treball.

I evidentment, aquesta forma de vida també té uns escenaris geogràfics i una interacció amb el territori i la natura que forma part de la seva mateixa essència, tenint en compte que per les seves exigències, la vida eremítica és poc compatible amb entorns urbans, encara que res impedeix exercir la vida eremítica a la ciutat. Doncs bé, també a aquestes qüestions es dedica una part del treball; al coneixement de l'entorn on, en el passat i en el present, ermitans i ermitanes han exercit la seva vocació.

I finalment, i aquesta és segurament la part més rellevant de la recerca, he volgut aproximar-me, fins on ha estat possible, a la vida quotidiana de les persones que, en l'actualitat, fan de l'eremitisme la seva vida. Una vida quotidiana que, lògicament, va més enllà de l'activitat purament religiosa i que té aspectes econòmics, laborals, d'interacció social i amb l'entorn que normalment passen desapercebuts en una visió superficial. Per això el treball conté una part de camp; d'aproximació personal als homes i dones ermitans i ermitanes que queden al Camp de Tarragona, en la qual hem intentat conèixer de prop les seves motivacions, la seva vivència de la religió, el seu dia a dia, les seves perspectives i la seva visió de la realitat social, en general i en el seu entorn.

De tot plegat n'hem extret les conclusions que detallem al treball sobre aquesta forma de vida per aconseguir una visió més global i propera a la seva realitat.

Com un contrapunt lúdic, cultural i si es vol, esportiu, he volgut aprofitar aquesta recerca per fer una proposta que faciliti, a qui ho vulgui, una aproximació física a la vida eremítica, passada i present. Per això al treball s'inclou com a annex una ruta a peu que ens permet conèixer els indrets més significatius de les comarques de Tarragona, habitats actualment o en temps antics per ermitans i ermitanes, aprofitant que normalment, es tracta de llocs de gran bellesa paisatgística i interès excursionista.

De fet, és a través de l'excursionisme que jo vaig tenir la primera notícia d'aquest món. I dels records d'excursions amb els pares quan era petita i de la curiositat que em van despertar algunes històries, com les de la Cova Santa del Montsant, que ha sorgit la idea d'aquest treball; per tant, aquesta proposta de rutes a peu és com una manera de tancar un cercle, de tornar al principi.

3. OBJECTIU DE LA RECERCA

L'objectiu d'aquest treball de recerca és obtenir una visió global de la vida eremítica, a través de l'estudi de l'eremitisme a les comarques de Tarragona.

Així expressat, podria semblar que estem davant un treball descriptiu, que no encaixaria amb la funció de recerca pròpia d'aquesta mena de treballs; per això cal precisar que la finalitat última d'aquest treball és demostrar que la vida dels ermitans i ermitanes actuals, en el nostre entorn geogràfic, si més no, va més enllà dels estereotips de la vida aïllada i dedicada a l'oració. I que sense perdre de vista el nucli espiritual d'aquesta forma de vida consagrada, els ermitans i les ermitanes dels nostres temps viuen en una realitat en la que també estan condicionats per aspectes materials poc coneguts: la subjecció a unes regles jurídiques i organitzatives; la interacció amb la societat a través dels models tradicionals de relació, però també, a dia d'avui, amb les tecnologies de la informació i la comunicació; els mitjans de subsistència econòmica.

A tots aquests aspectes es dedica aquest treball, l'objectiu del qual també podríem definir com una fugida dels tòpics: l'eremita actual no és algú que fuig a la muntanya per pregar; és una persona que consagra la seva vida a Déu i troba en l'aïllament físic un mitjà per fer efectiva aquesta consagració, certament, però també és una persona amb una dimensió social; una dimensió que es manifesta en múltiples aspectes, que no són substancialment diferents dels que condicionen la vida d'altres persones i col·lectius: la subjecció a unes normes, la relació amb els altres, l'economia, les tecnologies...

L'eremita és algú que pren certa distància del món tal com l'entendem els qui no hem fet aquesta opció de vida. Però prendre distància no vol dir separar-se, sinó relacionar-s'hi d'una manera diferent; sovint no tan diferent com hom pot creure des d'una visió superficial.

Resumint, la meua recerca intenta explicar quin és i com és aquest espai de relació de l'eremita amb el món que l'envolta.

4. METODOLOGIA DEL TREBALL

El treball es basa en un esquema que hem dividit formalment en vuit capítols i un annex.

Però podríem dir que en el fons, s'estructura en dues parts fonamentals: una d'antecedents i una d'anàlisi.

En la primera, intento explicar:

- a) Què és l'eremitisme, com s'origina i com evoluciona, fixar el concepte per evitar confusions amb altres formes de vida consagrada.
- b) El marc geogràfic del treball

En la segona, vull aprofundir sobre:

- a) L'estudi de les normes que regeixen la vida eremítica, en general i a la diòcesi de Tarragona.
- b) La vida de les persones ermitanes: la seva vivència religiosa i la seva interacció amb la societat.

Per a la primera part s'ha fet ús dels següents mitjans de recerca:

Estudi de documentació històrica, geogràfica i divulgativa d'abast general (es cita a la bibliografia i webgrafia, a l'apartat corresponent)

Estudi de la documentació existent a la Biblioteca Diocesana de Tarragona i als arxius de l'arquebisbat de Tarragona.

Per a la segona part, s'ha dut a terme el treball de camp, consistent en la visita física a les ermites i, sobre tot, les trobades amb les ermitanes, que han respost amablement a les meves preguntes i m'han facilitat el gruix de la informació sobre l'objectiu principal del treball.

Cal precisar, en aquest punt, que s'ha pres com a referència el cens oficial de persones ermitanes que consta al web de l'Arquebisbat de Tarragona. Cal fer aquest incís, atès que aquest cens recull, teòricament, les persones que han superat tot el procés per esdevenir ermitanes, tot i que en un cas, la pròpia persona interessada ens ha confirmat que malgrat la seva inclusió al cens no havia finalitzat el procés. Ens consta que altres persones estan efectuant el procés d'admissió i es troben en alguna de les seves fases, però no han estat entrevistades ja que no apareixen al cens.

En les dues parts del treball, ha estat molt important l'ajut i la supervisió del pare Pere Cardona, delegat de vida consagrada de l'arquebisbat de Tarragona, que m'ha facilitat informació necessària per l'elaboració del treball, m'ha ajudat a l'hora d'establir contacte amb les ermitanes i ha seguit amb interès l'evolució del treball, aportant en tot moment consells i suggeriments molt interessants i imprescindibles.

Com a qüestió prèvia, cal explicar que si bé al títol del treball es parla d'eremitisme al Camp de Tarragona, la realitat és que l'àmbit geogràfic es correspon amb el territori sota jurisdicció de l'arquebisbat de Tarragona (la diòcesi) que no correspon exactament a la divisió administrativa de comarques que pot suggerir l'expressió Camp de Tarragona. En l'apartat d'antecedents geogràfics s'aclareix aquesta qüestió.

5. L'EREMITISME. CONCEPTE I ORIGENS HISTÒRICS

L'eremitisme és la forma de vida religiosa en solitud que adopten algunes persones cristianes, per motius ascètics, és dir, per assolir la perfecció moral i espiritual.

Etimològicament, eremitisme prové del grec “erémos”, que vol dir solitari, quan es refereix a les persones o desert quan es refereix a un lloc. Cal fer notar, com es veurà al llarg d'aquest treball, com n'és d'important, en l'eremitisme, la idea del desert. El desert com a entorn físic i com a símbol del desert personal, de la fugida del món, la “fuga mundi” de la que parla Sant Joan al seu Evangeli.

Una simbologia que té el seu origen en la retirada de Jesús al desert durant quaranta dies després del seu baptisme, “impulsat per l'Esperit”, en paraules de Sant Mateu (Mt 4,1)

Eremitisme és sinònim d'anacoretisme, que també prové del mot grec “anachórétés”, que significa apartat.

Els eremites són persones que deixen el món, entès com a entorn ple de distraccions en forma de necessitats i interessos materials, per cercar Déu i al mateix temps per servir els altres en les seves necessitats més profundes o espirituals.

L'eremitisme és una forma de vida religiosa anterior al monaquisme, la vida en comunitat. De fet, les primeres comunitats monacals conegudes es formen a partir d'anacoretes que decideixen viure en comunitats, en el que fou anomenat “cenobitisme”.

Tot i que l'eremitisme com a forma de vida religiosa no té un origen clar en el temps, la

Sant Pau ermità. Obra de José de Ribera.
1640. Museu del Prado (Madrid)
Font: Google imatges

tradició cristiana considera Sant Pau de Tebes el primer eremita conegut. Aquest Sant visqué al segle III a les províncies romanes d'Egipte. També se'l coneix com a Sant Pau l'Ermità. Segons els textos de Sant Jeroni, Pau va marxar al desert de Tebes fugint de les persecucions dels emperadors romans Deci i Valerià, al voltant de l'any 250. Visqué en una cova, vestint fulles de palmera, bevent aigua d'una font i alimentant-se de fruites. Diu la llegenda que així va viure durant 43 anys, fins que un dia un corb va

portar-li un tros de pa. I així fou cada dia fins la seva mort, que Sant Jeroni situa l'any 348, als 113 anys.

Però si Pau de Tebes fou el primer eremita conegut, va ser un seguidor seu, Antoni (més conegut com a Sant Antoni Abat) el primer divulgador de l'eremitisme com a forma de vida religiosa, primer per l'alt Egipte i després pel pròxim Orient, a finals del segle III.

Un dels deixebles d'Antoni, Hilarió, portà l'eremitisme a Palestina, mentre que Gregori Nazianzè i Basili el Gran el van implantar a la Capadòcia, al sud de l'actual Turquia.

Al segle IV, Pacomi de Tabenna va fundar, també a Egipte, la primera comunitat d'eremites, en el que es considera la primera comunitat monàstica (cenobites). A partir d'aquí, la vida religiosa en comunitat va començar a substituir l'eremitisme, que quedà relegat a una forma marginal de vida religiosa, una consideració que s'ha manifestat al llarg del temps i que, en certa manera, persisteix en els nostres dies.

*Sant Antoni Abat i Sant Pau l'Ermità.
Quadre de Diego Velázquez, del 1634.
Museu del Prado (Madrid)
Font: Google imatges*

6- ASPECTES JURÍDICS I ORGANITZATIUS

Com ja s'ha dit a l'apartat anterior, l'origen de l'eremitisme s'ha explicat sovint a partir de l'estada de Jesús al desert. Això i una visió marcada per la literatura i pels antecedents històrics dels anacoretas de terres llunyanes, fan pensar, sovint, que la vida eremítica és el resultat d'una decisió personal que consisteix en consagrar la vida a Déu, apartar-se del món per evitar distraccions en aquest objectiu i viure en solitud lluny de la societat.

Aquesta idea, que té un fons de certesa, només ens dóna una visió incompleta de l'eremitisme, si més no en el món actual i en la realitat del nostre territori. Una visió incompleta que ens pot dur a pensar que aquesta és una opció de vida anàrquica, aïllada, desvinculada del món, sense dimensió social; plena des del punt de vista espiritual, però de mera subsistència des del punt de vista material.

Res més lluny de la realitat. Els ermitans i ermitanes del nostre temps són persones que efectivament han fet una opció de vida consagrada a Déu i que tenen en la pregària i en un cert aïllament de la vida a ciutat un medi per fer efectiva aquesta consagració, però que estan subjectes a unes normes que regulen molts aspectes d'aquesta opció de vida: des dels requisits per poder esdevenir ermità o ermitana (no tothom ho pot ser) fins les obligacions bàsiques, passant per qüestions d'organització i estructura (també tenen unes certes relacions de dependència amb les autoritats eclesiàstiques) o per regles sobre les relacions més de tipus logístic o quotidià.

A aquestes qüestions dedicarem aquest capítol del treball, amb la finalitat de demostrar que les persones ermitanes no són uns éssers antisocials i anàrquics que "van a la seva" apartats de les coses mundanes; ans al contrari, la seva opció de vida està subjecta a regles estrictes i encaixa dins una veritable estructura organitzativa.

6.1 L'eremitisme en el Dret canònic. Normes eremítiques generals

La regulació de l'eremitisme en el Dret canònic de l'església catòlica (Vaticana) és relativament recent.

Històricament, hi trobem referències en diferents textos que tenien caràcter normatiu. És el cas de la Regla de Sant Benet, conegut text del segle VI, escrit per Sant Benet de Núrsia per fixar les normes de la vida monàstica que estableix una curiosa "classificació" de tipus de

monjos, dins la qual defineix els eremites, dins la categoria dels ancoretes. Per la seva singularitat, reproduïxo aquesta classificació de la versió castellana que es conserva a la biblioteca del Monestir de Silos:

“Cenobitas. ¹ Es sabido que hay cuatro clases de monjes. ² La primera es la de los cenobitas, es decir los que viven en un monasterio y militan bajo una regla y un abad.

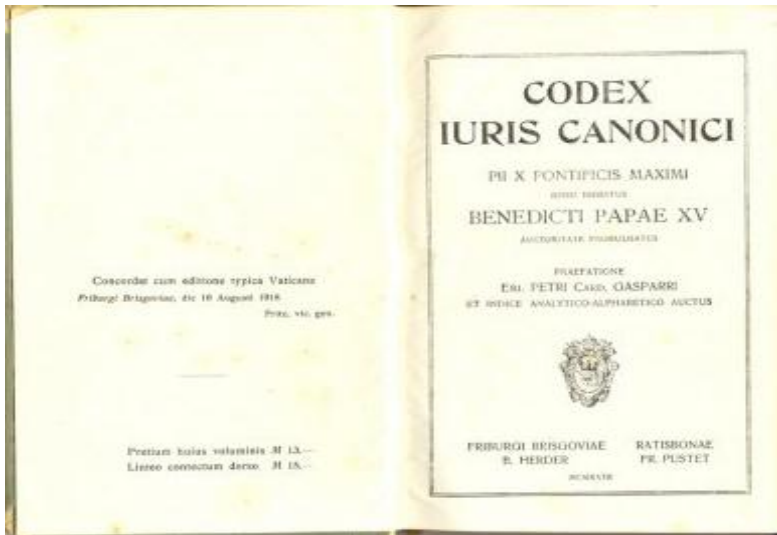
Anacoretas. ³ La segunda es la de los anacoretas, es decir, los ermitaños. Son quienes, no por un fervor de novicio sino tras una larga prueba en el monasterio, ⁴ ya aprendieron con la ayuda de otros a combatir contra el diablo. ⁵ Y, bien formados en la milicia fraterna para la lucha individual del desierto, se sienten seguros para luchar, sin el apoyo ajeno, sólo con el auxilio de Dios, contra los vicios de la carne y de los pensamientos.

Sarabaítas. ⁶ La tercera y pésima clase de monjes es la de los sarabaítas que, como enseña la experiencia, no han sido probados por ninguna regla como oro en crisol, sino que maleables como el plomo ⁷ todavía siguen siendo fieles al mundo con los hechos y se nota que engañan a Dios con su tonsura. ⁸ Viven de dos en dos, o de tres en tres, a veces solos. Se encierran sin pastor, no en los apriscos del Señor, sino en los suyos propios, pues tienen por ley sus caprichos. ⁹ Lo que se les antoja lo llaman santo y lo que no les agrada lo consideran ilícito.

Giróvagos. ¹⁰ La cuarta clase de monjes es la de los que se llaman giróvagos, porque se pasan la vida girando por diversos países, hospedándose tres o cuatro días en cada monasterio. ¹¹ Siempre están de viaje, nunca estables, sirven a su propia voluntad y a los placeres de la gula: en todo son peores que los sarabaítas. ¹² De su estilo de vida tan lamentable es mejor callar que hablar. ¹³ Dejándolos, pues, de lado, nos dedicaremos, con la ayuda de Dios, a organizar la vida de los esforzados cenobitas”

El Codi de Dret Canònic de 1917, vigent fins el 1983 no contenia cap norma sobre la vida eremítica, de manera que els ermitans i ermitanes de cada diòcesi funcionaven d'una manera més o menys autònoma i sense un marc jurídic específic.

El Concili Vaticà II va aprovar un text que feia referència a la vida en solitud (LG 43; PC 1)* però sense un contingut pròpiament jurídic de compliment obligatori.

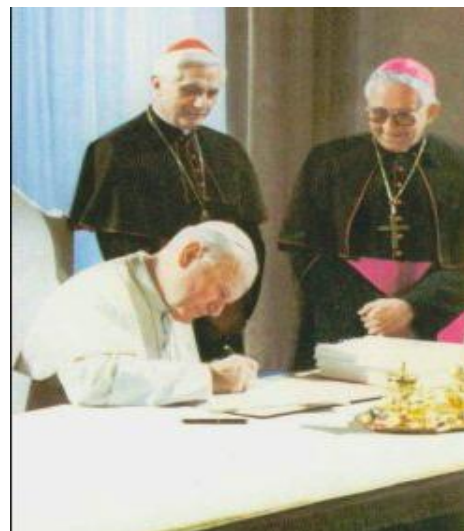
Versió oficial en llatí del Codi Canònic de 1917
Font: Google imatges

El Codi Canònic de 1983, actualment vigent per a tota l'Església catòlica o llatina, de dependència vaticana, regula l'eremitisme¹ en la seva Part III, dedicada als Instituts de vida consagrada i les societats de vida apostòlica, i hi dedica específicament un únic article o canó, el 603, que estableix el següent:

603 § 1. A més dels instituts de vida consagrada, l'Església reconeix la vida eremítica o anacorètica, per la qual els fidels dediquen la seva vida a la lloança de Déu i la salvació del món a través d'una separació més estricta del món, el silenci de la solitud, la pregària assídua i la penitència.

§ 2. L'ermità és reconegut pel dret com a dedicat a Déu en la vida consagrada si professa públicament els tres consells evangèlics, corroborats mitjançant un vot o un altre lligam sagrat en mans del Bisbe diocesà i conserva el seu estil de vida propi sota el guiatge d'ell.

Com es pot veure és una regulació molt genèrica, tot i que s'ha de posar en relació amb la resta del capítol perquè moltes qüestions són comunes (el seguiment dels tres consells evangèlics, la definició d'aquests...)

El Papa Joan Pau II en l'acte de signatura foral de la versió oficial en llatí del codi canònic de 1983

* LG- Lumen Gentium PC- Perfecta Caritatis. En la constitució de l'Església, en el concili Vaticà II.

S'ha de dir que les esglésies orientals (ortodoxes) tenen un codi canònic propi que regula l'eremitisme de forma diferent i més extensa (cànons 481 a 485)

Finalment, també es refereix a l'eremitisme el Catecisme de l'Església Catòlica, promulgat pel Papa Joan Pau II en la seva versió llatina oficial, l'any 1997. Se'n parla als articles 920 i 921, si bé el seu text és pràcticament el mateix que el del Codi Canònic abans comentat.

6.2 Normes pròpies de l'arquebisbat de Tarragona

El Codi Canònic dona als bisbats un cert nivell d'autonomia a l'hora de regular més concretament les formes de vida consagrada a la seva diòcesi.

I en el cas de l'arquebisbat de Tarragona, aquest s'ha dotat d'unes normes pròpies per regular amb més detall el règim de la vida eremítica a la diòcesi. Les normes actualment vigents són els Estatuts de la Vida Eremítica a la diòcesi de Tarragona, aprovats per Decret de l'Arquebisbe el 10 de gener de 2006, que substituïen els Estatuts vigents fins aquella data.

Reproduïeixo, a continuació, el text íntegre dels vigents Estatuts*

“VIDA EREMÍTICA A L'ESGLÉSIA DE TARRAGONA ESTATUTS *

Decret de 10 de gener de 2006 pel qual s'aproven els Estatuts de la vida eremítica en l'àmbit de la nostra arxidiòcesi

Atesa la necessitat de procedir a la revisió dels estatuts de la Vida Eremítica vigents a la nostra arxidiòcesi, per tal d'adaptar-los al moment present, tot recollint l'experiència dels anys en què han estat vigents.

Vist el nou projecte d'estatuts de la Vida Eremítica presentat pel P. Eduard Canals Casas, que té encomanada l'atenció a aquesta àmbit de la vida diocesana.

Fetes les consultes pertinents al fiscal per a l'estudi d'estatuts i reglaments d'associacions, fundacions i altres entitats o organismes eclesials i al delegat de Vida Consagrada,

Pel present decret aprovo els adjunts estatuts de la Vida Eremítica en l'àmbit de la nostra arxidiòcesi, els quals substitueixen els fins ara vigents.

* Arxius de l'Arquebisbat de Tarragona

Ho decreta i signa l'Excm. i Rvdm. Sr. Arquebisbe de Tarragona. † Jaume Pujol Balcells
Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat Davant meu, Joaquim Claver Caselles Secretari
general i canceller

I. LA CRIDA AL DESERT

1. **L'Esperit Sant** que fecunda l'Església amb els seus dons i carismes, ja en els primers segles va suscitar entre els creients homes i dones cridats a **seguir Jesús de Natzaret al desert** «profund» de la **solitud**, el **silenci**, la **pregària** i la **contemplació**, imitant el seu estil de **vida austerai penitent** durant **quaranta dies i quaranta nits**, abans de començar la seva vida pública itinerant per anunciar la bona nova del regne de Déu.

2. **Aquest estil de vida anacorètica**, tan present en la primitiva Església amb els Pares del desert (Antoni, Pacomi, Pau, Hilari, etc.), que defineix molt bé el perfil propi de la vida anacorètica fidel al Jesús de l'evangeli pregant sol a la muntanya, **va ser la primera forma de vida consagrada reconeguda per la comunitat cristiana**, juntament amb les verges dedicades al servei del seu únic Senyor i dels seus germans i germanes del món.

3. Mai no han faltat a l'Església famílies religioses amb una espiritualitat eremítica (la Camaldula, la Cartoixa, el Carmel, Charles de Foucauld...), i és que **l'Esperit**, sempre present i actuant, **continua cridant alguns seguidors del Jesús de l'evangeli**, portats per l'amor indivisible a ell **a viure en el desert** per dedicar «la seva vida a la lloança de Déu i la salvació del món a través d'una separació més estricta del món, el silenci de la solitud, la pregària assídua i la penitència» (cic, c. 603).

4. **A l'Església d'Occident**, d'uns anys ençà, **torna a estar viu** aquest carisma de la vida eremítica, amb la radicalitat genuïna del monaquisme més primitiu. Aquesta recuperació de la vida anacorètica, no hi ha dubte, és una gràcia i un do de l'Esperit a l'Església en general, en un **procés de renovació de la vida consagrada**. Cal recordar que la nostra Església de sant Pau i sant Fructuós va ser en altre temps una de les avantguardes de la vida eremítica, sobretot al **Montserrat i a Samuntà**, com en altres llocs. I per això, avui, vol ser la continuadora d'aquells eremites que es van establir a les nostres muntanyes i van ser sal i llevat del Regne en altres temps.

5. La nostra Església metropolitana i primada, després del **reconeixement oficial d'aquesta forma de vida consagrada** per part de l'Església universal (cic, c. 603), i després d'uns anys d'experiència amb els **estatuts aprovats ad experimentum** el 29 d'abril de 1986, vol **reconfirmar oficialment** i a perpetuïtat aquest estil de vida consagrada i evangèlica, és a dir, el

camí personal del monjo o monja eremita que, en el **silenci contemplatiu**, cerca la joia d'estimar, adorar, lloar i beneir el Pare de nostre Senyor Jesucrist tot pregant pels seus germans i germanes del món i tot evitant possibles pseudoeremites, dels quals tampoc se'n va veure lliure l'eremitisme dels Pares del desert.

II. EL CARISMA DEL DESERT

6. Per tal que la vida eremítica tingui el **reconeixement** convenient i la seva validesa a la nostra Església, caldrà que tingui com a base un **compromís seriós i públic** de vida cristiana i consagrada, amarada de **pregària contemplativa**, de **silenci i solitud**, d'**austeritat i pobresa**, de **virginitat** per amor al Regne i de **disponibilitat evangèlica**, d'acord amb aquella vivència evangèlica dels Pares del desert, i també amb l'actual normativa canònica de l'Església i les orientacions d'aquests Estatuts.

7. Aquest carisma propi del monjo o monja eremita és, en el món d'avui, una **interpel·lació a la nostra societat del benestar** per la forma radical de viure els valors de l'evangeli de les benaurances. Tot això, que és obra i gràcia del Pare del cel, fa que l'eremita anticipi i acceleri la vinguda del Regne en el nostre món, sense ser del món.

8. L'eremita, endut per un amor apassionat a Jesucrist, és **ben present**, però de manera molt original, **en el nostre món**, situant-se amb la seva contemplació en el cor mateix de l'Església, i ben a prop de Jesús, el Senyor Ressuscitat, que ha vingut, és amb nosaltres i ha de venir. Aquesta contemplació, però, no el fa sentir-se estrany a la creació ni als germans, perquè **l'Esperit**, que fa noves totes les coses, **humanitza el cor contemplatiu fent-lo més fratern, solidari i acollidor**.

9. Aquest estil de vida monàstica i eremítica té com a **espai o lloc de realització el silenci i solitud del desert** més profund, d'acord amb les paraules bíbliques: «La portaré al desert i li parlaré al cor.» Aquest desert és un do de l'Esperit que crea les condicions necessàries de silenci i solitud **per escoltar la Paraula**, i això ja sigui a la **mntanya o a la ciutat**, fent de la ciutat el propi desert, gràcies a l'Esperit, però **sempre amb «una separació més estricta del món»** (cic, c. 603), característica pròpia de l'anacoreta.

10. Aquest desert al qual l'Esperit porta l'eremita demana la deguda estabilitat, **garantia d'autenticitat**. L'eremitisme tombarre, ja ho sabem prou, és un senyal clar que no és l'Esperit de Déu el que porta aquest cristià al desert. Per això, **un cop triat el lloc** on vol viure la seva crida al desert, l'eremita **no el canviarà sense parlar-ne amb l'Arquebisbe** o amb el seu delegat, després de fer-ne el degut discerniment personal.

11. **Aquestes normes** o orientacions generals volen **ajudar a discernir**, tant per al bé de l'Església diocesana com per a l'eremita mateix, el que en la nostra Església de Tarragona s'entén i es reconeix com a vida eremítica o anacorètica, sense intentar ofegar l'Esperit que suscita en la seva Església noves formes de vida evangèlica d'acord amb les necessitats dels temps. Volem estar sempre oberts i atents a aquest Esperit que fa noves totes les coses.

III. LA NORMA DE VIDA

12. Els eremites i les eremites, amb el seu seguiment del Jesús de l'evangeli, verge, pobre i disponible, «mostren a cadascú aquest **aspecte interior del misteri**; de l'Església, que és la **intimitat personal amb el Crist**». «Amagada als ulls dels homes, la vida de l'eremita és **predicació silenciosa** d'aquell a qui ha donat la seva vida, perquè, per a ell, ho és tot. Es tracta d'una crida particular a **trobar en el desert i en el combat espiritual la glòria del Crucificat**» (Catecisme de l'Església catòlica, n. 921).

13. Si bé la vida supera totes les lleis, i malgrat que aquesta crida personal sigui plenament autònoma, **l'Església estableix** per a la vida eremítica una **norma de vida pròpia i personal**, sota el **guiatge del bisbe diocesà** (cf. cic, c. 603 § 2), que és el seu superior legítim.

14. Aquesta norma de vida evangèlica esdevé pública, per la professió dels **consells evangèlics**, en mans de l'**Arquebisbe**, ja sigui en forma de **vot o de promesa**, després del **discerniment** imprescindible i la **formació** necessària.

15. Aquesta norma de vida ha de concretar el **compromís personal amb la pregària**, que el porta a «la intimitat personal amb el Crist» (Catecisme..., n. 921). El monjo o la monja, fidel al sacerdoci reial del baptisme, fa de la seva vida una **litúrgia constant**, dedicant-se del tot a la **lloança de Déu**. Tota la seva vida de fe es **nodreix de pregària** que fa créixer en el **coneixement**, el **desig** i l'**amistat** de **Jesús**, el Senyor. «La contemplació de les coses divines i l'assídua unió amb Déu en l'**oració** han de ser el **deure primer i principal** de tots» (cic, c. 663) els qui consagren a Déu la seva vida. Més que dedicar un temps a la pregària cada dia, l'eremita **converteix tot el dia en oració**. Li és una invitació constant la presència sacramental i familiar del Senyor a l'eremita, amb la deguda autorització, i una ajuda reconfortant la **comunió diària**, combregant en una pausada celebració litúrgica de la Paraula, a l'hora més adient.

16. Aquesta pregària contemplativa i constant donarà un **sentit de transcendència i d'esperança** cristiana a tota la seva vida, fent que estigui a l'aguait de la vinguda del Senyor Jesús, del qual s'ha enamorat i pel qual ho ha deixat tot. Són una ajuda la **Litúrgia de les Hores**, la **lectio divina**, etc. I li dóna, sobretot la pregària litúrgica, un sentit profund d'Església, ja que

el fa sentir en solidaritat i comunió amb els germans i germanes, tot pregant constantment al Pare per la salvació del món.

17. La pròpia norma de vida **ha de marcar els límits** del desert personal o separació del món (cf. *cic*, c. 603 § 1) —**relacions familiars i socials**—, ja que el desert és, amb el seu silenci i soledat, l'experiència cristiana més característica de l'eremita; un desert on Déu parla al cor de la persona i on cal fer silenci per escoltar-lo, com Maria, la mare de Jesús, que acollia en el seu cor contemplatiu la Paraula del Senyor.

18. Les **relacions humanes, familiars i socials** de l'eremita seran sempre **fraternes, cordials**, amarades de **senzillesa** i de **caritat** evangèlica. **Tindrà dels esdeveniments** tan sols aquella **informació necessària** que l'ajudi a **pregar més intensament** pels seus germans i germanes del món.

19. Amb un constant discerniment en l'Esperit, l'eremita veurà **què destorba el veritable silenci i trenca la soledat** del desert on ha acceptat de viure tot seguint la crida d'aquest mateix Esperit, i això tant pel que fa a **visites** com a correspondència, **telèfon, viatges o sortides** de l'ermita.

20. «Amagada als ulls dels homes, la vida de l'ermità és predicació silenciosa d'aquell a qui ha donat la seva vida, perquè, per a ell, ho és tot» (Catecisme de l'Església catòlica, n. 921). Aquest és el seu carisma i aquesta és la seva missió eclesial. Així, doncs, **no formarà part d'organismes pastorals, diocesans ni parroquials, ni durà habitualment a terme a la parròquia cap mena d'activitat catequètica ni social organitzada**, coses que si bé són bones, corresponen a altres carismes en l'Església. Això no vol dir que, **en cas de necessitat**, per absència del prevere, i amb el consentiment habitual de l'Arquebisbe, no pugui **animar l'assemblea eucarística i portar la comunió als malalts** de la parròquia, i ocasionalment podrà ser convocat o convocada a reunions adients, per donar testimoniatge de la seva opció pel desert. Tot i que la seva presència «sigui amagada als ulls dels homes», com a membre que és per la seva consagració a l'Església diocesana, constarà a la Guia de l'Arquebisbat, amb l'adreça postal de la seva ermita.

21. **L'acolliment**, tan propi dels Pares del desert, el practica l'eremita segons l'esperit amistós i evangèlic que ha d'animar sempre la seva vida; també, però, amb aquella **prudència** que li fa **defugir les visites de curiosos i dels professionals de la informació**, que no són a vegades una bona ajuda per a la seva vida de silenci i soledat.

22. L'**acolliment per uns dies d'alguna comunitat contemplativa** coneguda pot ser una bona ajuda per **refermar el seu propòsit** de fidelitat a la crida personal al desert i edificar-se mútuament; i més encara si és amb la pròpia comunitat, en el cas de pertànyer a un institut de vida consagrada d'acord amb el qual fa aquesta experiència eremítica.

23. Quan per necessitat o caritat ha de **deixar l'ermita durant quinze dies o més**, ho farà saber a l'**Arquebisbe**, sota el guiatge del qual ha de viure, o al seu delegat. I això, no per veure's limitat o limitada en la seva llibertat, sinó per sentir-se confirmat o confirmada en aquesta fidelitat al propi carisma de silenci i de desert.

24. La mateixa norma de vida de l'anacoreta **determina de quina manera vol viure** el sentit cristià de la **penitència**. Si «tots els fidels, cadascun a la seva manera, estan obligats per la llei divina a fer penitència» (cic, c. 1249), l'eremita fa, de la penitència, segons la definició eclesial de vida eremítica (cf. cic, c. 603), un **tret fonamental** de la seva opció pel desert.

25. Aquesta penitència es concreta en un **estil de vida pobre en tot**, sense seguretats temporals, sense comoditats, sense companyia, una vida necessàriament obligada a la llei del **treball**, fidel a la consigna monàstica "**ora et labora**" per guanyar-se el pa de cada dia. Aquest estil penitent va portant l'eremita a la **conversió del cor**, a una **austeritat de pobre**, a una **confiança total en el Pare** del cel que té cura de les flors del camp i els ocells del bosc, i a la plena llibertat dels fills de Déu.

26. Amb aquest sentit de penitència, l'eremita **s'ajustarà al seu horari personal**, que presentarà a l'**aprovació de l'Arquebisbe** o del seu delegat. L'horari donarà prioritat als **espais de pregària**, a les **hores obligades de treball** i al temps de **descans** necessari, com també a les possibles **anades a visitar la família** per complir amb els **deures de pietat filial** o de relacions familiars. L'horari l'ajudarà a aprofitar el temps i a **defugir l'ociositat**, donant, però, espai a aquells **imprevistos** impossibles de programar que vénen exigits per l'educació o la caritat. Aquest horari pot ser diferent **segons l'època** de l'any, ja que normalment s'haurà de **regir per les hores de sol**.

27. Se li recomana que en **certes diades i temps litúrgics intensifiqui** aquesta compunció del cor amb vetlles de **pregària i dies de dejuni més intens**, sempre, però, havent-ne fet el degut discerniment i amb el **consell del seu mestre d'esperit**.

28. Amb fidelitat a aquesta «norma personal de vida» sota el guiatge de l'Arquebisbe, l'eremita **«trobarà en el desert i en el combat espiritual la glòria del Crucificat»** (cf. Catecisme de l'Església catòlica, 921).

IV. L'ITINERARI DEL DESERT

El discerniment

29. El **discerniment**, com en temps d'aquells primers Pares del desert, ha d'acompanyar l'eremita en la seva opció per aquest estil de vida evangèlica en el seguiment del Crist. I és que la vida eremítica és una gràcia de vocació cristiana que comporta una **forta exigència de pregària personal**, de **silenci contemplatiu**, de **solitud** i de **penitència**. Això exigeix de la persona batejada que es creu cridada a aquest estil de vida en l'Església, que faci un seriós discerniment d'aquesta crida abans de prendre cap decisió. **Si és membre d'una família religiosa**, necessita, no cal dir-ho, l'**autorització escrita del superior** competent i **acceptar aquests Estatuts** el temps que visqui com a eremita a la nostra Església. Aquesta decisió ha d'anar acompanyada d'una **llarga reflexió** i d'una **intensa pregària** per veure quins són els camins de Déu.

30. La persona que se sent cridada a aquest estil de vida evangèlica **tindrà el seu mestre de l'esperit**, que pot ser molt bé un altre o una altra eremita amb experiència que l'ajudi en aquest discerniment i formació inicial.

31. Ajuda a fer aquest discerniment, a més d'assimilar tot el que hem dit del carisma del desert, **conèixer les possibles desviacions**, impròpies de l'autèntic eremitisme, segons la doctrina dels Pares del desert, és a dir: la independència de tot vincle eclesial, la voluntat pròpia, el tancament en els propis interessos i la pietat personal, la impermeabilitat de cara als altres prescindint de tothom, l'orgull espiritual per creure's fidel a l'evangeli, instal·lar-se en una **vida fàcil i mediocre** tot mantenint unes **aparences de pobresa i solitud** que no són altra cosa que romanticisme, etc.

32. En fer el discerniment necessari cal tenir present que l'eremitisme, o millor el **pseudoeremitisme**, pot ser el **recurs momentàniament fàcil** per a persones inquietes, inconstants, inestables, immadures o descontentes de tot. Tot i així **se'ls pot admetre a un temps d'experiència**, vetllant, però, per les exigències d'aquest estil de vida. Això els ajudarà a veure que no és aquesta, la crida de Déu. Si es tracta d'una persona de la qual l'**Arquebisbe dubta** que sigui cridada pel Senyor a aquesta vida de desert i de silenci, l'**experiència ajudarà a discernir** si és una veritable vocació o bé el radicalisme d'un nou convertit.

La formació

33. La **formació inicial**, que, amb el **guiatge de l'Arquebisbe** o del seu **delegat**, durarà almenys **tres anys**, comprendrà, en primer lloc, una ascètica ferma i constant de fidelitat a la pregària, a la soledat, al silenci, a l'escolta de Déu, defugint possibles evasions pietoses, com poden ser excessives lectures espirituals...

34. No cal dir que aquesta formació comprendrà també els **aspectes bíblics, catequètics i teològics, espirituals i històrics** necessaris per iniciar-se en la vida monàstica eremítica, segons la capacitat i el nivell ja aconseguit per l'aspirant. La persona que **no ve d'un institut religiós**, i, doncs, sense experiència de vida consagrada, s'intentarà que, abans no visqui sola a l'ermita, **experimenti la vida comunitària en algun monestir** que benèvolament l'aculli durant un temps discrecional, amb el treball personal a canvi de l'acolliment.

35. La **formació**, no cal dir-ho, **ha de ser permanent** i sense desànim. Hi poden ajudar les **reunions fraternals**, convocades periòdicament per l'Arquebisbe o pel seu delegat, sobretot en els temps forts de la litúrgia, que l'eremita ha de viure intensament. En aquest estil de vida en soledat són molt necessàries aquestes trobades per tenir un diàleg i contrast d'experiències i, sobretot, la **pregària en comú** de persones que han fet una mateixa i difícil opció. Aquestes reunions generals no exclouen ni impedeixen la visita fraternal, discreta i edificant entre les persones que han fet aquesta mateixa opció pel desert.

El compromís

36. Passat aquest temps de discerniment, de formació i de prova, l'**Arquebisbe reconeix** l'eremita com a consagrat a Déu en l'Església, mitjançant la professió pública dels **tres consells evangèlics** (cf. cic, c. 603 § 2), ja sigui **amb vots o promeses** i, en un primer moment per un termini de **tres anys; després, d'una forma definitiva**. Si és **membre profés perpetu d'un institut religiós**, perdura la mateixa consagració feta i només farà una **promesa especial** que el vinculi com a eremita a l'Església local. Si és **clergue extradiocesà**, per la professió perpètua, **queda adscrit a la nostra Església** diocesana, notificant-ho al bisbe corresponent. Uns i altres, segons la llei de l'Església per a les persones consagrades, «abans de la professió perpètua, han de fer **testament** que sigui **vàlid** també segons el **dret civil**» (cic, c. 668 § 1).

37. Aquesta **professió pública** o promesa especial en mans de l'Arquebisbe es farà, tant com sigui possible, **a la parròquia a la qual pertany l'eremita**, dins la **celebració eucarística** i **davant la comunitat cristiana del lloc**, de manera que l'eremita se senti vinculat o vinculada a l'Església diocesana a través de la comunitat parroquial.

38. **L'Església local**, per la seva part, a través de l'Arquebisbe o del seu delegat, **cercarà els llocs idonis** per viure els fidels cridats per l'Esperit, amb l'**estabilitat** necessària pròpia d'aquest estil de vida consagrada, i **amb un conveni** escrit amb l'Arquebisbat que concreti les condicions de l'ocupació i estada, si el lloc és de l'Església, o bé amb el propietari del lloc que no ho sigui. El lloc pot ser una **ermita tradicional**, l'**abadia d'una parròquia** del món rural, etc., o **en nucli urbà**. S'admet també la **creació de laures**, tradicionals altres temps en el desert contemplatiu, però amb la independència pròpia de cada eremita, que viu «la seva pròpia norma de vida».

39. L'**Arquebisbe** o del seu delegat tenen el compromís de **vetllar per aquestes persones** que, acceptant les normes establertes en aquests Estatuts, facin opció pel monaquisme eremític; vetllaran per la seva **vida espiritual**, la seva **salut física i estat d'ànim** i estaran atents als **problemes** que puguin sorgir d'aquest estil de vida evangèlica. L'Arquebisbe i l'eremita cercaran junts la solució als **problemes d'assistència sanitària i de vellesa**, procurant que no siguin carregosos per a ningú, posant sempre, però, la confiança en la providència del Pare que tenim al cel. Es posaran també d'acord per a les **despeses de manteniment i conservació** de l'ermita, tenint present que la presència de l'eremita és una garantia de seguretat i manteniment per a l'edifici que ocupa.

40. Compromís de l'eremita és **viure amb generositat** constant i renovada en el seguiment del Crist, amb una **vivència fidel dels consells evangèlics**, professats de manera pública i eclesial. Aquests consells els viurà com a expressió d'amor a Jesucrist i d'esperança en ell, que l'ha cridat al silenci contemplatiu del desert per «parlar-li al cor».

41. La **virginitat per amor al regne del cel** és un compromís d'amor apassionat a Jesucrist que fa que l'eremita el cerqui per damunt de tot i, sense fer-se estrany als altres, a les realitats temporals ni als esdeveniments socials, doni amb joia i esperança un testimoniatge d'amor total i universal al Pare i als germans. Demostrarà que avui i aquí el **Senyor pot omplir i desbordar d'amor tota una vida**, eliminant egoismes i tancaments estèrils. Serà, també, un testimoni pasqual de les realitats que han de venir i que seran definitives en aquell estat de ressuscitats, «quan els homes no tindran muller ni les dones tindran marit».

42. La **pobresa eremítica** és un compromís radical que **redueix les despeses als mínims indispensables** pel que fa a la casa, al manteniment, als viatges, etc. ja que per al monjo o monja eremita l'única riquesa ha de ser aquell que omple el cor de qui el cerca. Viurà del **fruit del seu treball**, treball que farà a l'ermita o al seu voltant dedicant-hi les hores laborals necessàries per treure'n el seu proveïment i que li serveixi també de lleure, però sense el neguit que treu la pau del cor. Cal vigilar que el **treball no es mengi** el temps assenyalat per a **la**

pregària i esdevingui una evasió perillosa quan se sent punyent la soledat del desert. Sense estar mai ociós o ociosa, donarà sempre un testimoni de confiança en el Pare que tenim al cel i que és la font de tota subsistència. Compartirà amb els pobres i necessitats el fruit del seu treball. Almenys **una vegada l'any revisarà**, amb l'Arquebisbe o el seu delegat, **les seves despeses**, i això no per un afany de control, sinó per discernir aquesta fidelitat a la pobresa evangèlica, tan pròpia de la vida anacorètica.

43. **L'obediència** serà, encara que sembli un contrasentit, el compromís evangèlic que determinarà i garantirà l'autèntic monjo o monja eremita. **Cercar sempre i en tot la voluntat del Pare** és una exigència potser més forta en l'home o en la dona que viu al desert i que més fàcilment, potser, pot fer la seva voluntat. Aquesta obediència és docilitat a les mocions de l'Esperit i es concreta en una submissió al guiatge de l'Arquebisbe, segons la norma pròpia de vida, i també als consells i orientacions del mestre de l'esperit. És docilitat als trets característics que acrediten una veritable vida monàstica eremítica, dins la llibertat i autonomia pròpies d'aquest estil de vida. I és, sobretot, **fidelitat a l'evangeli de Jesús**, amb la docilitat de Maria de Natzaret, que deia: «Faci's en mi segons la vostra Paraula.»

44. L'eremita té el compromís, també, de **ser una persona plena i encomanadissa de joia pasqual**, del goig evangèlic del Regne, semblant al d'aquell home que troba un tresor amagat en un camp, i «ple de joia, se'n va a vendre tot el que té i compra aquell camp» (Mt 13,44). L'eremita ha trobat aquest tresor amagat. Per damunt de tot, **cerca aquell que és font d'alegria** i que sempre li surt al pas, s'esforça a viure per ell, que l'ha cridat a viure les benaurances amb una fidelitat generosa i total a l'Esperit. **Jesús**, el primer eremita que les va viure, **l'acompanya** amb el seu exemple, la seva força i la seva esperança. I això el fa sentir feliç enmig de les incomprendions i crítiques de la gent per la seva aparent inutilitat pastoral. Com a contemplatiu o contemplativa valora la seva missió especial en l'Església, una vida orant i fraterna amagada en Déu, ben unida al seu mestre i amic, incomprès i perseguit, trobant en el desert i «en el combat espiritual la glòria del Crucificat» i Ressuscitat (Catecisme de l'Església catòlica, n. 921).

V. L'ALLUNYAMENT DEL DESERT

45. L'aspirant a la vida eremítica **pot interrompre**, durant el temps de **prova**, la seva experiència de desert en qualsevol moment en què cregui que **no és aquest el seu camí**, després del degut discerniment i **havent-ne parlat amb l'Arquebisbe** o amb el seu delegat.

46. *Un cop fets els vots o promeses, si creu el profés o la professa que ha d'abandonar aquest estil de vida consagrada, després de seriosa reflexió i de parlar-ne amb el seu mestre de l'esperit **exposarà per escrit a l'Arquebisbe** les causes que el mouen a demanar la dispensa dels vots i el retorn a la vida secular. Serà un allunyament definitiu del desert, sense possibilitat de retorn en aquesta nostra Església.*

47. *Si algun o alguna eremita **no complís aquests Estatuts** i la seva manera de viure no s'ajustés a l'esperit de la vida eremítica, **l'Arquebisbe podrà**, després de la deguda correcció fraterna, **convidar-lo a deixar** aquest estil de vida. I en el cas de **no acceptar l'amonestació** de l'Arquebisbe, aquest podrà fer **públic** mitjançant un decret que l'Església local **no el reconeix** com a eremita.*

48. *Confiant, però, en el Senyor que ens salva, atent a la seva Paraula, compartint el pa i el vi eucarístics i contemplant constantment Maria, la Verge fidel, **l'eremita anirà veient confirmada la seva fidelitat en els moments difícils del seu camí pel desert**, fins arribar a endinsar-se en el misteri de la Trinitat Santa, Pare, Fill i Esperit Sant, a la qual sigui donada tota glòria pels segles dels segles.*

“Certifico que els presents Estatuts, pels quals es regirà la vida eremítica en l'àmbit de l'arxidiòcesi de Tarragona, han estat aprovats per decret del Sr. Arquebisbe de Tarragona de data de 10 de gener de 2006. En segellem en document original dos exemplars i a un sol efecte: l'un és lliurat a la Delegació Diocesana per a la Vida Consagrada i l'altre és dipositat a l'arxiu de la cúria arxidiocesana. Tarragona, 10 de gener de 2006 Joaquim Claver Caselles Secretari general i canceller.”

Veiem, doncs, que els ermitans i ermitanes de la diòcesi de Tarragona estan subjectes a unes normes jurídiques, un veritable reglament, que entre altres coses estableix:

- 1) Les condicions prèvies per poder esdevenir ermità/ermitana (quins requisits d'han de complir)
- 2) El “procediment” per aconseguir la condició d'ermità o ermitana; és a dir, els passos a seguir perquè l'arquebisbat reconegui aquesta condició.
- 3) Les regles bàsiques de conducta
- 4) En quines condicions o en quins casos es pot interrompre l'experiència i els efectes d'aquesta decisió.

5) La possibilitat de mesures “disciplinàries” en cas d’incompliment de les normes.

Una primera qüestió que pot sorprendre al estudiar aquestes normes és la utilització de la metàfora del “desert”. No estem davant un desert físic, sinó d’un “desert personal”, per a descriure l’opció per la vida eremítica en les seves diferents fases. El desert com a símbol de fugida del món (la “fuga mundi” de la que ens parlen els textos de Sant Joan Evangelista, per descriure aquesta idea que està en la base de la vida eremítica: cercar la solitud i el recolliment, deixant enrere el “món” entès com al conjunt de coses que distreuen les persones de la proximitat de Déu). Un desert que pot tenir el seu espai físic de desenvolupament en un desert real, en una muntanya deserta o aïllada, però en tant que “personal”, també el podria tenir al mig d’una gran ciutat, encara que llavors, sens dubte, l’entorn material serà un obstacle més a vèncer en el camí.

Pel que fa a les condicions prèvies, està clar que no qualsevol persona pot tenir la condició d’ermità o ermitana. L’article 29 dels Estatuts ens diu que qualsevol persona batejada que senti aquesta crida pot iniciar el camí per a formalitzar la seva opció. Per tant, una primera condició és haver complert amb el sagrament del baptisme. I si bé no és imprescindible ser monjo o monja pertanyent a alguna institució religiosa, el cert és que aquesta condició, segons els estatuts suposa una certa facilitat a l’hora de recórrer el camí.

A partir d’aquí, les persones que vulguin esdevenir ermitanes han de seguir el següent procés, que es dedueix dels Estatuts i de la pràctica que ens ha ressenyat el Pare Cardona, delegat de Vida Consagrada:

1a. Etapa: Demanar l’admissió. Junt amb la sol·licitud escrita d’admissió, que es presenta a l’arquebisbat, es presenten informes sobre la persona que ho demana, la seva experiència religiosa, de vida en comunitat.

2a. Etapa: Anomenada “postulantat”. Dura un mínim de 6 mesos durant els quals es conviu en comunitat i es participa de les activitats d’una determinada institució religiosa, tret que ja acrediti la pertinença a una determinada institució.

3a. Etapa: Anomenada “noviciat”. És l’etapa prèvia a l’admissió formal. Dura com a mínim un any i un dia. La persona aspirant encara no ha formulat els vots, però ja vesteix hàbit.

Durant aquestes etapes prèvies, té un paper fonamental el que la norma anomena “discerniment”. El discerniment consisteix, essencialment, en la presa de consciència que el camí triat és el correcte d’acord amb la veritable voluntat de l’aspirant. El discerniment i tota

l'ajuda externa i la reflexió pròpia que porta a ell serveixen perquè l'aspirant distingeixi si la seva vocació eremítica obeeix realment a una crida de Déu i aquesta forma de vida és la idònia per seguir-la o bé si es pot trobar davant un "pseudoeremitisme", una opció que és purament personal, circumstancial i que es podria vehicular per altres camins o que senzillament és una opció equivocada. Per això les normes donen tanta importància al discerniment i li dediquen tant temps: es tracta d'assegurar que l'ermità tria el camí amb ple coneixement i que, en el seu cas, aquesta és la via adequada per complir la seva vocació.

Veiem com, per assolir aquest discerniment, l'aspirant compta permanentment amb un seguiment, un acompanyament en les decisions; una mena d'assessorament espiritual, a través de dues figures: el mestre en l'esperit (article 30) que pot ser perfectament un altre ermità ja consagrat, i l'Arquebisbe o el seu delegat (article 33). És interessant comprovar com les normes pretenen, amb aquest procés de reflexió, que l'eremitisme no sigui el refugi d'una personalitat inestable o immadura, que cerca en la solitud una resposta a inquietuds personals, rebel·lies o la simple necessitat d'experimentar coses diferents.

Aquestes dues etapes es resumeixen als Estatuts en l'anomenat període de formació per assolir el discerniment, que pot durar fins a tres anys.

4a. Etapa: Admissió. Es fa per decisió de l'arquebisbe, de la que resulta definitivament si l'aspirant és apte o no per ser ermità.

En cas afirmatiu, l'aspirant farà uns vots temporals (de fins a 3 anys) renovables cada any fins el 3r any. A partir del 3r any, els vots ja són per perpetus, per sempre. Aquests vots es faran en un acte solemne, públic, normalment a la parròquia on pertany l'ermita, que acaba amb la professió pública per part de la persona aspirant, moment que marca l'inici formal de la seva vida eremítica definitivament consagrada.

Cal recordar que els vots corresponen al que la normativa anomena consells evangèlics:

- Celibat o vot de castedat. Aquest vot representa l'amor oblatiu a Déu; és a dir, no es tracta d'una renúncia a l'afectivitat i a l'estimació, sinó de la renúncia al matrimoni per poder-se lliurar íntegrament a Jesús. Per això es parla de Jesús com a "espòs".

- Obediència. Amb aquest vot es fa una promesa d'obediència, que no és etèria, sinó que es formula directament al Bisbe, que ho accepta en nom de l'Església; per tant, és una obediència a l'Església.

- Pobresa. Aquest vot obliga a viure amb allò estrictament necessari, sense distraccions materials.

Els vots, per a les persones ermitanes o que han decidit alguna forma de vida consagrada no s'han d'entendre com una privació, sinó realment com un alliberament de lligams que són impediments per apropar-se a Déu.

Un cop formalitzada l'admissió, s'assigna una ermita a l'ermità o ermitana (en principi no la poden escollir) i comença aquesta etapa de vida consagrada, durant la qual rebrà formació permanent.

A l'annex III d'aquest treball, adjuntem un exemple de la litúrgia d'admissió i professió pública, un cop superat el procés, que marca l'inici de l'estada "oficial" a l'ermita.

Com es pot observar, és un procés llarg i rígid. I tot i que està acceptat per les ermitanes, és cert que alguna d'elles ha manifestat la seva disconformitat amb un procediment que les assimila, quant a les seves exigències, a la pertinença a una COMUNITAT religiosa, la qual cosa és contradictòria amb l'essència de la vida eremítica, que és precisament la professió de la fe en SOLITUD. Entenen les veus crítiques amb aquesta regulació, que s'ha volgut regular els ermitans i ermitanes com si fossin una comunitat religiosa més, una institució de vida religiosa, cosa que no concorda amb la seva naturalesa.

Els estatuts també regulen què passa si durant el procés d'admissió, l'aspirant decideix abandonar (article 45) o si un cop feta la professió pública, l'ermità o ermitana decideix renunciar (article 46) En el primer cas no hi ha cap conseqüència jurídica, més enllà del compliment d'unes certes formalitats, però en el segon cas resulta una mica sorprenent veure que la renúncia té un caràcter irreversible i la persona no podrà retornar mai més a la vida eremítica.

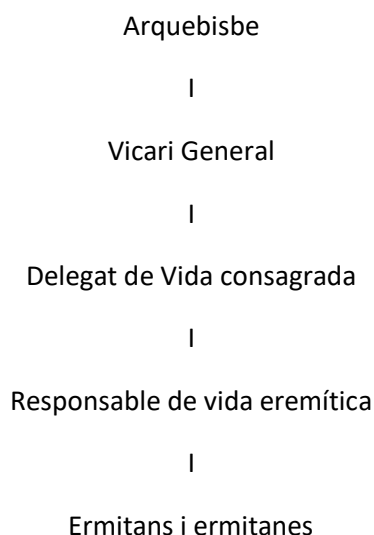
Finalment, l'article 47 regula el que podríem anomenar com a normes disciplinàries, per als casos en que l'ermità o ermitana incompleixi les regles de conducta establertes als estatuts. Es defineix una primera fase d'invitació amistosa a abandonar la vida eremítica ("fraternal", segons els estatuts) i una segona fase sancionadora en forma de decret de l'arquebisbe, que comporta l'expulsió i per tant la pèrdua de la condició d'ermità o ermitana, per al cas que aquest no marxi voluntàriament després del primer advertiment o "amonestació".

Com es pot deduir del que hem explicat fins ara, no només estem davant una forma de vida consagrada subjecta a normes jurídiques; també estem davant una veritable estructura

organitzada a partir de la base de l'autoritat de l'arquebisbe, en la qual, l'ermità o ermitana ocupa un lloc en l'organització.

I si és cert que l'ermità o ermitana gaudeixen d'una certa autonomia a l'hora d'organitzar-se (el que els Estatuts defineixen com "la pròpia regla de vida"), també és cert que els Estatuts fixen moltes normes bàsiques de conducta que afecten molts àmbits de la vida dels ermites i eremitanes, de manera que podem parlar d'una autonomia o llibertat d'organització limitades.

Així mateix, des del punt de vista organitzatiu, també tenen uns vincles de dependència, de manera que si ho volguéssim representar en forma d'organigrama ens donarien el següent esquema d'organització jeràrquica:

No es tracta d'una dependència jeràrquica en sentit estricte, ja que no podem parlar d'una relació de dependència com passaria si analitzéssim l'estructura d'una administració o d'una empresa. Però sí que hi ha uns vincles d'obediència i per tant de subjecció a ordres, indicacions o consells. En realitat, tal com explicàvem quan definíem el contingut dels vots, l'ermità o ermitana deu obediència a l'arquebisbe i està vinculat pel dret canònic a les ordres d'aquest. Els altres òrgans (vicari, delegat i responsable) són delegats de l'arquebisbe i és en funció d'aquesta delegació que s'ha d'entendre la seva relació amb els ermitans, en el sentit que aquests càrrecs no tenen una autoritat directa sobre l'ermità o ermitana, sinó que són delegats de l'autoritat que sí té l'arquebisbe, al qual representen.

En resum, la vida eremítica, lluny dels tòpics que ens poden fer pensar en una forma de vida fins a cert punt anàrquica, aïllada, interior i desvinculada de relacions amb el món és una opció subjecta a unes normes jurídiques (canòniques) que no només estableixen regles de conducta sinó també procediments i requisits de selecció, admissió i exclusió. I també és una opció de vida que se sotmetrà a una estructura organitzativa concreta i a unes relacions de dependència/coordinació perfectament delimitades.

*Imatge del quadre: Los ermitaños de José Gutiérrez Solana.
Madrid, 1886-1945. Colección Fundación Banco Santander
Font: Google imatges*

7. LA VIDA ERMÍTICA AL CAMP DE TARRAGONA

7.1 El marc geogràfic i històric

Juntament amb Montserrat i algunes zones dels Pallars, les comarques del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre han tingut importants focus d'eremitisme al llarg de la història. Un dels més rellevants és el de la Serra del Montsant .

El conegut com a desert de Cardó (actualment sota jurisdicció del bisbat de Tortosa) va ser un altre punt important d'eremitisme. En aquestes muntanyes situades prop de Benifallet s'hi establí una comunitat de carmelites descalços a principis del segle XVII. Al voltant del gran edifici de la comunitat (el convent de Sant Hilarió) s'hi edificaren fins a 14 petites ermites, en les quals els frares feien retirs voluntaris temporals en solitud.

Ermita de la columna a Benifallet, Tarragona.

El tercer focus important de vida eremítica va ser el de Sant Magí de la Brufaganya. Els precedents anacorètics d'aquest indret de l'Alt Gaià es basen en una profunda tradició: la que diu que allí hi va fer vida eremítica i penitencial Sant Magí. Segons la llegenda aquest sant va habitar a la Santa Cova, situada en una paret rocosa al nord de l'actual santuari. Al voltant d'aquesta cova s'edificaren fins a 11 eremitoris, alguns aprofitant les balmes naturals del que es coneix com a cingle de les coves i de les capelles. La majoria es construïren al segle XVII, i, tot i que han estat en ús fins fa no gaires anys, ara tot és pràcticament enrunat.

Un altre indret amb vida eremítica fou Sant Pere de Gaià, on es documenta l'existència d'un asceteri anterior a l'arribada dels monjos del Cister a la conca mitjana del riu Gaià a mitjan segle XII: els seus anacoretas demanaren integrar-se al monestir de Santes Creus posteriorment. La plana Matania (prop de Pontons), el puig d'en Cama (a la Selva del Camp) i

l'ermita de les Virtuts (prop de l'Albiol) són altres zones on es tenen evidències d'haver-hi hagut vida anacorètica.

LES PRIMERES ERMITES

Gràcies a l'impuls i la política de consolidació territorial dels cartoixans d'Escaladei, als segles XV i XVI s'aixecaren un bon nombre d'ermites a la serra del Montsant. Moltes ho faran en indrets que havien acollit vida anacorètica amb anterioritat, com Sant Joan del Codolar, Santa Magdalena o la Mare de Déu de Montsant.

En molts casos, també es fa una ampliació o reforma dels edificis medievals, que es produeix allargant la base del temple (Mare de Déu de la Consolació)

A l'extrem nord i oriental de la diòcesi, format per les comarques del Baix Penedès, l'Alt Camp i la Conca de Barberà hi predominen les ermites i els santuaris d'època medieval, i els sants són el tipus preferent d'advocació.

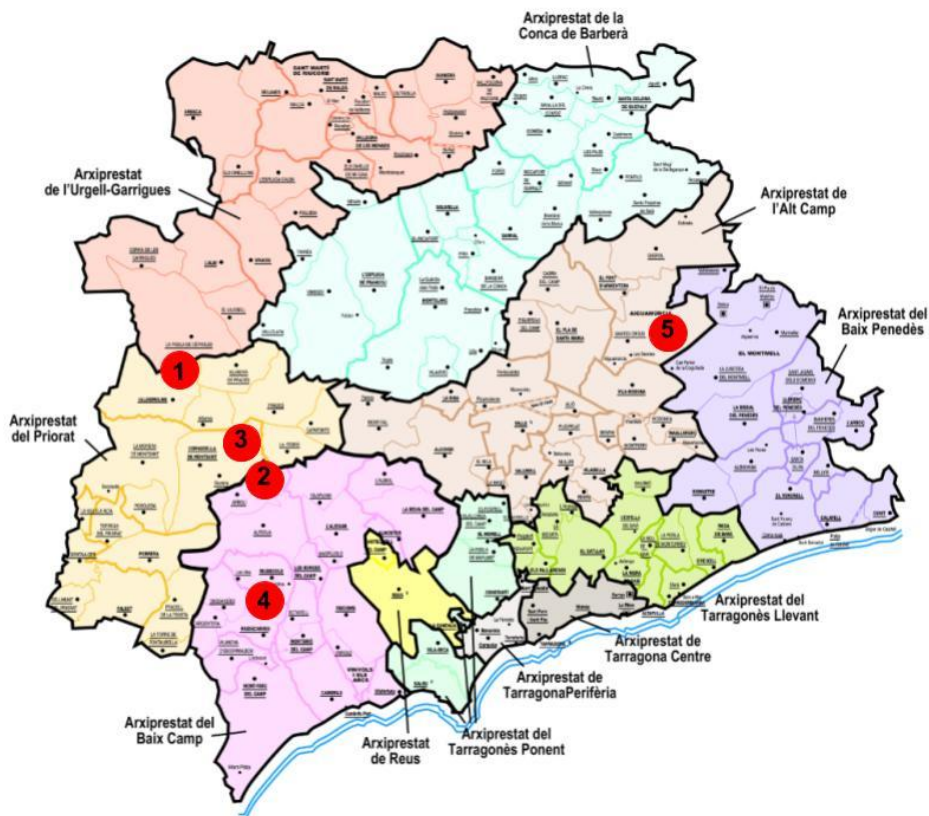
En primer lloc cal aclarir que la base geogràfica que hem agafat per fer aquest treball és l'arxidiòcesi de Tarragona. És important aquesta precisió, perquè els límits de l'arxidiòcesi no corresponen exactament als límits administratius de la demarcació del Camp de Tarragona, integrada actualment per 6 comarques (Alt Camp, Baix Camp, Baix Penedès, Conca de Barberà, Priorat i Tarragonès)

Així, per exemple, veiem que la part nord del Priorat es troba dins la diòcesi de Tortosa o que l'arxidiòcesi de Tarragona ocupa una part de la comarca de les Garrigues (que no pertany a la demarcació administrativa del Camp de Tarragona)

Fet aquest aclariment, anem a situar sobre el mapa de la diòcesi de Tarragona, dividit en arxiprestats (un equivalent canònic a l'estructura comarcal) les ermites actualment ocupades, d'acord amb el vigent cens:

UBICACIÓ DE LES ERMITES OCUPADES PER ERMITANES

Mapa arxidiòcesi de Tarragona. Font: Arquebisbat de Tarragona

1. Ermita de la Consolació. Gratallops
2. Ermita de Sant Pau. Arbolí
3. Ermita de Sant Joan del Codolar. Cornudella
4. Rectoria de Riudecols
5. Rectoria de l'Albà

Una primera conclusió que treiem d'aquest marc geogràfic és una certa concentració a la zona de les muntanyes a l'entorn del Montsant/Priorat/Muntanyes de Prades.

Aquest fet ens parla de la connexió tradicional entre l'eremitisme i la muntanya que ja hem comentat en una dels apartats precedents: la muntanya com a símbol d'elevació i aproximació

a la divinitat i com a símbol, també, de l'allunyament de les terres baixes, poblades i plenes de distraccions.

A banda de les ermites ocupades, a l'àmbit de l'arxidiòcesi hi ha moltes d'altres ermites. En l'apartat següent en fem un recull, agrupat per arxiprestats, en el qual hem fet constar totes aquelles ermites que són o han estat utilitzables com a tals pel fet de disposar (o haver disposat) de dependències per ermitans o ermitanes.

CENS D'ERMITES*

Nomes s'han tingut en compte aquelles ermites que disposen d'espai per a l'acollida de persones dedicades a la vida consagrada. Tot i que en la bibliografia estudiada altres edificis religiosos tenen aquesta definició, el present "cens" només recull aquells que són susceptibles de ser habitats en dependències destinades a aquesta finalitat, és a dir, ermites que tenen o poden tenir un ús eremític.

S'inclouen també aquells edificis que antigament havien disposat d'aquests espais i havien estat utilitzats amb aquesta finalitat, tot i que en l'actualitat es trobin en ruïnes, o en desús, o estat d'abandonament

ARXIDIÒCESI DE TARRAGONA*

Cal tenir en compte que els límits dels arxiprestats no coincideixen sempre i exactament amb els límits administratius de les comarques. Hem pres com a referència, però els límits arxiprestals per respectar l'organització territorial de l'arquebisbat de Tarragona.

-Arxiprestat d'Urgell –Garrigues

(no hi ha dades)

-Arxiprestat del Priorat

1) Sant Bartomeu de Fraguerau (Ulldemolins)....R** (antiga residència d'ermitans en una balma)

* El llistat d'ermites d'aquest cens s'ha extret del llibre: *Ermites i santuaris singulars de la demarcació de Tarragona*, especificat a la bibliografia i de la seva supervisió pel Delegat de Vida Consagrada de l'Arquebisbat, atès que no hi ha cap cens o llistat oficial.

** R- En ruïnes

- 2) Mare de Déu de les Pinyeres (El Masroig)
- 3) Mare de Déu de la Consolació (Gratallops)
- 4) Ermita de Sant Gregori (Falset)
- 5) Ermita de Sant Joan del Codolar (Cornudella del Montsant)
- 6) Ermita de Sant Antoni i Santa Bàrbara (Ulldemolins)
- 7) Ermita de Santa Magdalena (Ulldemolins)
- 9) Ermita de Sant Roc (Cabacés)....R (antic habitate eremític dins una balma)
- 11) Ermita de Maria Assumpta (Poboleda)
- 12) Ermita de Sant Antoni (Porrera)
- 13) Ermita de Sant Pau (La Figuera)

Ermites habitades en l'actualitat: La Consolació i Sant Joan del Codolar

-Arxiprestat de la Conca de Barberà

- 1) Ermita de Sant Joan de la Muntanya (Montblanc)
- 2) Sant Magí de la Brufaganya (Pontils) (Antiga ermita transformada en santuari al S.XVI/
Ermites en ruïnes o troglodites als voltants –Sant Domènec, San Jacint, Sant Pere Màrtir, Sants
Apòstols...)
- 3) Ermita de la Mare de Déu de Montgoi (Vilaverd)
- 4) Ermita de la Mare de Déu dels Prats (Montblanc)
- 5) Ermita de la Mare de Déu dels Torrents (Vimbodí)
- 6) Ermita de Sant Antoni (Vilanova de Prades)
- 7) Ermita de Sant Josep (Montblanc)
- 8) Ermita de Sant Miquel de la Portella (Santa Coloma de Queralt)

9) Ermita de Sant Miquel de Montclar (Pontils) (tot i que consta com a ermita, l'hem visitat personalment i no hem sabut trobar cap espai utilitzable com a residència de l'ermità)

10) Ermita de Santa Anna (Barberà de la Conca)

11) Ermita de Santa Eugènia (Les Piles)

12) Ermita de Santa Maria de Vallespinosa (Pontils)

13) Ermita de la Santíssima Trinitat (L'Espluga de Francolí)

-Arxiprestat de l'Alt Camp

1) Ermita de la Mare de Déu del Remei (Alcover) (casa de l'ermita, actualment rehabilitada i convertida en restaurant)

2) Ermita de la Mare de Déu del Roser (Vallmoll)

3) Ermita de la Mare de Déu del Loreto (Bràfim)

4) Ermita de Les Virtuts (Alcover)R

5) Ermita de la Mare de Déu de Valldossera (Querol)

6) Ermita de San Llorenç (Valls).....R

7) Ermita de Sant Miquel (Aiguamúrcia).....R

8) Ermita de Sant Pere del Gaià (Aiguamúrcia)....R

9) Ermita de Santa Agnès (Aiguamúrcia).....R

L'única ermitana censada a l'arxiprestat de l'Alt Camp no habita en cap ermita. Ho fa a la rectoria de la parròquia de l'Albà (terme municipal d'Aiguamúrcia)

-Arxiprestats del Baix Camp i de Reus

1) Ermita de la Mare de Déu de l'Abellera (Prades) (antigament habitada per ermitans en la balma que forma la muntanya, abans de la construcció de l'actual edifici)

2) Ermita de la Mare de Déu de Paret delgada (La Selva del Camp)

- 3) Ermita de la Mare de Déu de La Roca (Mont-roig del Camp)
- 4) Mare de Déu de Barrulles (Capafonts)...R
- 5) Mare de Déu de Puigcerver (Alforja)
- 6) Mare de Déu del Camí (Cambrils)
- 7) Ermita de Sant Antoni (Prades)
- 8) Ermita de Sant Antoni de Pàdua (Alforja)
- 9) Ermita de Sant Antoni de Pàdua (Maspujols)
- 10) Ermita de San Antoni de Pàdua (Riudoms)
- 11) Ermita de Sant Blai (Aleixar)
- 12) Ermita de Sant Pau (Arbolí)
- 13) Ermita de Sant Pere del Puig (La Selva del Camp)
- 14) Ermita de Santa Anna (Castellvell del Camp)
- 15) Ermita de Santa Marina (Pratdip)

En aquest arxiprestat hi a una única ermita habitada, Sant Pau de l'Arbolí, encara que hi a una segona ermitana que habita a la rectoria de la parròquia de Riudecols.

-Arxiprestat del Baix Penedès

- 1) Ermita de Sant Marc (El Montmell).....R
- 2) Ermita de Sant Antoni de Pàdua (Albinyana)
- 3) Ermita de la Mare de Déu de l'Estrella (Llorenç del Penedès)
- 4) Ermita de la Mare de Deu dels Arquets (Sant Jaume dels Domenys)
- 5) Ermita de Sant Miquel (El Montmell)
- 6) Ermita de Sant Pere (Banyeres del Penedès)
- 7) Ermita de San Roc (Banyeres del Penedès)

8) Ermita de Santa Cristina (La Bisbal del Penedès)...R

-Arxiprestats del Tarragonès, Tarragona Centre, Llevant, Ponent i Perifèria.

- 1) Ermita de la Mare de Déu del Roser (Vilallonga)
- 2) Ermita de la Mare de Déu del Lloret (Renau)
- 3) Ermita de la Mare de Déu de la Pineda (Vila-seca)
- 4) Ermita de Sant Antoni de Pàdua (Altafulla)
- 5) Ermita de la Mare de Déu del Loreto (Tarragona)
- 6) Ermita de la Mare de Déu de Fàtima (Creixell)
- 7) Ermita de la Mare de Déu de la Salut (Tarragona)
- 8) Ermita de la Mare de Déu de Montornès (Pobla de Montornès)
- 9) Ermita de la Mare de Déu de Roda de Berà (Roda de Berà)
- 10) Ermita de Sant Ramon (el Catllar)
- 11) Ermita de Sant Ramon (Constantí)

7.2 Present i futur de la vida eremítica a les nostres comarques

L'eremitisme a les nostres comarques i a Catalunya en general és una opció de vida en hores baixes. És una manifestació més de la disminució de les vocacions religioses, afegida en aquest cas a una certa visió marginal que la mateixa autoritat eclesiàstica té d'aquesta vocació, que algunes de les ermitanes entrevistades han esmentat.

De fet, l'arxidiòcesi de Tarragona és l'única que en l'actualitat acull ermitans amb ple reconeixement canònic. A la diòcesi de Tortosa l'única persona que ocupa una ermita (Margalef) encara no té, a data d'avui, completat el procés d'admissió, segons la informació facilitada des de l'Arquebisbat de Tarragona.

Efectuades consultes a altres bisbats de Catalunya, a través de l'Ecònom General del Bisbat de Vic, cap altre té en el seu àmbit ermitans reconeguts conforme al dret canònic a la data de

realització d'aquest treball. Això no vol dir que no hi hagi més persones que practiquen la vida eremítica; només, que els respectius arquebisbats no les reconeixen com a tals perquè no han seguit un procés d'admissió prèvia o no l'han seguit de manera completa.

L'ocupació de les ermites a Tarragona ha variat al llarg del temps, si bé de les dades que hem obtingut de l'arquebisbat n'hem deduït que en el darrer segle, l'ocupació de les ermites amb persones dedicades a la vida eremítica no ha experimentat grans variacions i s'ha mantingut força estable (entre quatre i set ermitans o ermitanes, com a nivell més baix i més alt respectivament)

Probablement si ens remuntéssim a segles anteriors aquesta dada variaria i trobaríem uns nivells molt més alts d'ocupació, però no es disposa de dades fiables i a més, no hi ha estadístiques sobre les persones que realment van seguir processos d'admissió com a ermitanes d'acord amb normes canòniques anteriors de l'arquebisbat, per la qual cosa seria difícil fer una comparació adequada amb els temps actuals.

La informació consultada a la Biblioteca del Seminari Pontifici de Tarragona sobre les ermites al final del segle XIX i principis del XX tampoc ens ha permès establir dades d'ocupació, ja que la base de la informació és l'obra del P. Francesc Gras (1909) que recull més aviat una visió descriptiva de les ermites, molt interessant des del punt de vista literari, però sense dades sobre la seva ocupació en aquell moment ni en perspectiva històrica.

Per obtenir les dades estadístiques sobre la situació actual, ens hem basat en el vigent cens d'ermitanes publicat al web de l'Arquebisbat de Tarragona.

Segons aquestes dades, en l'actualitat hi ha CINC ermitanes amb aquesta condició al territori de l'arquebisbat.

- Gna. Maria Montserrat Domingo Batlle, Ermita de Sant Joan del Codolar, Cornudella de Montsant.
- Gna. Amparo Escrivà Vidal, Ermita de Sant Pau, l'Arbolí.
- Gna. Teresa Rofes Llorens (ordre de les Carmelites Descalces), rectoria de la parròquia de Riudecols

- Gna. “Llum”⁵, Ermita de la Mare de Déu de la Consolació, Gratallops.
- Gna. Sión María, rectoria de la parròquia de l’Albà.

De les entrevistes hem deduït que una de les ermitanes censades encara no ha és pròpiament ermitana, si bé com que està al cens, l’hem incorporat al treball de camp.

Per tant, quan parlem del futur a curt termini de la vida eremítica ala diòcesi de Tarragona, veiem que les expectatives són limitades, atès que les possibilitats d’augment, en aquest moment es redueixen a una aspirant, encara que de totes maneres apareix en el cens.

La Serra del Montsant, indret emblemàtic de l’eremitisme a Catalunya.
Font: pròpia

⁵ L’ermitana de la Mare de Déu de la Consolació m’ha demanat que no constés el seu nom. He respectat la seva voluntat i l’he omés en aquest treball, tot i que les dades figuren al cens de l’Arquebisbat.

8. LA VIDA DE LES PERSONES ERMITANES. TESTIMONIS.

8.1 Entrevistes

Gna. "Llum"⁶

Ermita de la Mare de Déu de la Consolació, de Gratallops

1. Què significa per vostè, ser ermitana?

Per mi és una crida que em fa Déu per anar-lo a buscar. L'eremitisme és l'àmbit on puc trobar Déu. És un estil de vida que afavoreix la consagració al Senyor. La solitud, la pregària i el silenci en són els mitjans. És una forma de vida contemplativa de la qual el centre n'és Déu.

2. Quan i com va prendre la decisió de dedicar-se a la vida ermitana? Com va percebre el seu entorn (família, amics, feina...) aquesta decisió?

Vaig prendre la decisió quan tenia dinou anys. Als divuit vaig tenir una trobada amb Déu i això va ser com una crida. Llavors vaig estar quinze anys en una congregació apostòlica on feia de mestra. La vida eremítica és com una segona crida: la primera crida per mi fou la congregació. Això és una cosa que necessita temps, i el 2006, amb discerniment, vaig conèixer la vida eremítica a fora d'Espanya. Vaig estar tres mesos de recés amb la Germana Amparo i després vaig anar tres anys a Roma on vaig fer estudis espirituals. Allà em van ajudar a posar nom a allò que jo sentia, i s'anomenava eremitisme. Vaig demanar un any d'experiència i el dia 23 de juny del 2010 va ser la meva recepció, van fer l'eucaristia i em van fer una sèrie de preguntes sobre si estava disposada. Llavors vaig estar quatre anys en els quals encara hi havia un vincle jurídic amb la congregació. Això em va ajudar en el discerniment i durant aquell temps, si veia que aquell camí no era el meu, sempre podia tornar a la congregació.*

El més difícil per la gent que m'envolta va ser la primera crida. La segona ja no els va sorprendre tant, tot i que sempre hi havia aquella preocupació que és normal. Va costar deixar la meva realitat, que era la congregació, però havia de decidir allò que era més important per a mi.

3. Per què aquest lloc? Com es tria, el lloc?

No, el lloc no el vaig poder triar.

⁶ L'ermitana de la Mare de Déu de la Consolació ha acceptat aquesta entrevista molt amablement, però m'ha demanat que el seu nom no aparegués al treball, ni fos objecte de publicació. Per això, respectant la seva voluntat, he utilitzat un nom fictici per encapçalar l'entrevista.

4. Quant temps fa que és a l'Ermita de la Consolació?

Aquest juny passat va fer vuit anys que sóc aquí.

5. Expliqui'ns, com és el seu dia a dia?

Faig la litúrgia de les hores. El meu horari gira al voltant de la relació amb Déu. Al matí quan em llevo faig la pregària de l'ofici diví, els "laudes", l'eucaristia... Entre les nou i les deu esmorzo i rento la roba. Com que ho he de fer a mà, tardo una bona estona. Llavors treballo: faig treballs manuals amb cera, com ara ciris pasquals, també restauro figures, etc. Al migdia prego i després dino. A la tarda faig "l'hora nona", medito a la passió. Treballo i tinc cura de l'ermita. A dos quarts de set faig l'adoració eucarística i els vespres. Llavors cap allà les nou sopo. Després llegeixo una estona, siguin lectures d'un autor sagrat o bíbliques. Finalment, abans d'anar a dormir faig l'oració de nit, que són les completes. Aquest horari pot variar, per exemple, hi ha dies que són més penitencials.

6. I expliqui'ns en quins dies especials o en quines ocasions es trenca aquesta rutina.

Sobretot a l'estiu, quan ve més gent de fora. Els ermitans vivim pels altres, en especial per persones concretes. Però hi ha d'haver un equilibri dins del discerniment.

7. Expliqui'ns alguna anècdota o el record d'un fet especial que hagi viscut durant aquests anys.

Els moments més especials són aquells en els quals Déu et sorprèn i et fa sentir que és Ell qui està al teu costat. Quan sents que en les coses més petites Ell sempre hi té un detall.

8. Vostè ha d'atendre les seves necessitats bàsiques; d'on obté els recursos econòmics?

Del treball sobretot. Rebo algunes ajudes però no són gaire cosa. El que pretenem és no ser una càrrega per ningú. Rebo també alguns donatius lligats a la feina que faig.

9. En aquest treball hem conegut la normativa que regula la dedicació a la vida eremítica i les funcions de l'arquebisbat com a "autoritat" respecte les persones que es dediquen a aquest tipus de vida con-sagrada. Quina és la seva relació amb l'arquebisbat? Per quines qüestions es relacionen?

Les ermitanes estem en comunió eclesial. Tenim un superior que és l'arquebisbe, que és necessari en el discerniment. De tant en tant l'Arquebisbe fa una reunió amb totes les ermitanes. La nostra relació és de fraternitat, d'estimació. Hem de trobar un equilibri entre l'obediència, la humilitat i el discerniment. Som ermitanes diocesanes.

10. I amb la parròquia de Gratallops?

És una parròquia molt petita. Són molt bona gent i em van rebre molt bé.

11. Com descriuria vostè la seva relació amb la societat i la relació de la societat amb vostè? I amb l'entorn més immediat (veïns del poble, visitants, família)?

Per mi la societat són rostres concrets. És molt diferent de la que hi havia abans, ara hi ha menys contacte directe. M'agrada escoltar a les persones i tenir present, en un ambient més global, la realitat del món en la pregària. En la vida eremítica tot és per als altres, no hi ha res propi. És una soledat que té al centre Déu. Els dimarts i els diumenges vaig a missa al poble. El dimecres hi ha missa a l'ermita i la gent puja aquí. A vegades vaig a visitar malalts.

12. I amb el seu entorn físic? (la muntanya, el paisatge, el poble...)

És una relació de comunió, una relació amb el creador i amb la creació. Per mi és respecte, humilitat, ganes d'aprendre, tenir cura de les plantes... Amb el que tinc més problemes és amb l'aigua, però així em poso en la pell dels més necessitats.

13. En un món cada cop més condicionat per les noves tecnologies i amb una forta influència de les xarxes socials en les relacions humanes, quina és la seva interacció amb aquest món? Utilitza internet? I alguna xarxa social?

He de tenir un telèfon mòbil, més que res per si passés alguna cosa. Tinc Internet però en faig un ús molt limitat. Tinc correu electrònic però no tinc WhatsApp ni xarxes socials. Sóc una persona a la qual ja li costa parar atenció i les xarxes socials i la Internet només em distraurien més.

14. De les regles de funcionament de la vida consagrada dels ermitans i ermitanes (Estatuts) en canviaria alguna cosa? Han participat les ermitanes en la seva elaboració?

Els Estatuts estan bé però hi ha alguna cosa que s'hauria de revisar. Els Estatuts són un marc extern que m'ajuda a no sortir del camí però el més important és la regla de vida pròpia de cada ermita.

15. Se senten ben ateses per les autoritats eclesiàstiques? Què podria millorar?

Depèn del concepte que tinguem d'atenció, però en general sí, hi ha un delegat que s'encarrega d'atendre'ns.

16. Què és el més difícil de la vida eremítica? En general i en l'entorn que vostè exerceix la vida consagrada.

El més difícil potser és que el treball no et desvii del centre, que és Jesús.

17. I allò més gratificant?

Això mateix, que Jesús sigui el centre de tot. Saber que Déu hi és present i que m'estima en les febleses i mancances. Experimentar també el seu amor i la seva misericòrdia.

18. Qui és fa càrrec del manteniment de l'ermita? N'està satisfeta?

Jo em faig càrrec del meu habitatge, però no m'he de fer càrrec de l'ermita, cal no confondre el concepte de la meua realitat amb el de les persones que es fan cura de les ermites. Però de totes maneres s'ha de tenir cura del lloc, no per obligació sinó per servei a la diòcesi. Tot el que és l'habitatge és cosa meua.

19. I per acabar, a aquesta part important de la societat que segurament no comprèn la seva opció de vida o que en té una visió molt parcial, què els explicaria per que tinguessin una idea més real de la seva missió i de la seva activitat?

És difícil comprendre la nostra vida des d'una mirada humana, es necessita una mirada de fe. Els diria que fem un servei per als altres, és un parlar-li a Déu dels altres. És una Intercessió. Els ermitans tenim unes altres capacitats. Sembla que no fem res, però en realitat estem donant la vida. Diem que tot és útil segons el que cadascú cregui que ho és. Sabem que molts creuen que no té cap utilitat, però l'important és que en el nostre interior sí que sabem que és un servei permanent.

NOTA HISTÒRICA I DESCRIPTIVA DE L'ERMITA DE LA CONSOLACIÓ

Al capdamunt d'un turó de llicorella, en el terme de Gratallops, es troba l'ermita de la Mare de Déu de la Consolació, considerada la patrona del Priorat històric d'Escala Dei, des d'on s'albira gran part de la comarca, com ara La Morera, Torroja, Gratallops, Bellmunt, Lloà, El Molar, La Vilella Baixa i la Vilella Alta, i de més lluny, les terres de la Ribera. La Consolació és, un indret fantàstic per gaudir d'unes bones vistes a les vinyes i a les formes ondulades que regala l'orografia del Priorat. Se li guarda especial devoció a molts dels pobles que es veuen des de l'ermita, i atresora moltes narracions i fets llegendaris vinculats amb l'ermita i amb el seu promotor.

L'actual edifici cal datar-lo al 1544, quan es feren importants reformes a l'edifici romànic original. Aquesta transformació és deguda a Pere Domènec, cambrer secret del papa Pau III i home de gran influència a Roma. Les seves arrels prioratines el feren protector de l'Ermita i del seu culte. També fou ell qui va canviar l'antiga advocació de l'ermita de la Mare de Déu de Gràcia per la de la Consolació, ja que era religiós agustinian, i Sant Agustí tenia una gran devoció per la Verge de la Consolació.

Per aquest motiu es feien dos grans aplecs a l'any dalt l'ermita: en primer lloc, el 25 de març, Mare de Déu de Gràcia; i en segon, el dissabte següent al 28 d'agost, que se celebra la Mare de Déu de la Consolació.

La imatge actual de la Verge és una còpia de la que es va malmetre el 1936. No se sap res del seu origen però podria ser dels inicis del segle XVIII. La imatge és de talla policromada, fa 57cm. d'alçada i en ella l'autor volgué plasmar la dona del país.

L'edifici ha estat profanat, malmès i abandonat en diverses ocasions i ha patit importants destrosses al llarg de la història: durant la Guerra del Francès, el 1811; i l'any 1933 un incendi destruï el cambril, podent-se salvar la imatge, cosa que no fou possible en el nou incendi que es va produir el 1936. La campana, llegat testamentari de Josep Marimon de Torroja, fou beneïda el 1952. L'ermita té adossada la casa de l'Ermità, que estigué en desús fins el 2010, quan la gna. Sònia va passar a ocupar-la.

La nau és de volta de canó lleugerament apuntada, i juntament amb l'absis formen la part més antiga de l'ermita, la part romànica. Les reformes que es van dur a terme el segle XVI hi afegiren un creuer, dos trams amb volta de creuria, que són més alts, i una sagristia, com si s'hagués volgut invertir l'orientació de l'església. Abans de les reformes fetes el 1993, al presbiteri hi havia dos pisos: a l'inferior la sagristia i al superior el cambril. L'altar està format per una gegantina pedra de molí. L'església també tenia un cor que va desaparèixer.

Imatges de l'ermita de la Mare de Déu de la consolació de Gratallops
Font: pròpia

AMPARO ESCRIVÀ

Ermita de Sant Pau de l'Arbolí

1. Què significa per vostè, ser ermitana?

Significa ser una seguidora de Jesús radical. Significa no fugir de la gent. M'agrada aquesta unitat amb tot el que m'envolta, és a dir, sentir que no hi ha distàncies. Aquesta soledat et fa experimentar amb el Déu interior, i per mi Déu és tolerància, amor, saber desitjar el bé a l'altre...

2. Quan i com va prendre la decisió de dedicar-se a la vida ermitana? Com va percebre el seu entorn (família, amics, feina...) aquesta decisió?

No havia pensat mai de ser monja, però quan vaig tenir 20 anys, volia fer alguna cosa per als altres i vaig entrar en una congregació d'obres socials en la qual hi vaig estar 23 anys. Allà vaig descobrir que volia passar molt més temps amb Déu i que m'havia enamorat d'Ell. Llavors un dia, tot revisant el Dret Canònic, vaig llegir sobre l'eremitisme i em va agradar molt aquella idea. Al principi, en el convent en el qual estava, em deien que era una persona molt oberta i molt xerraire com per triar aquesta opció de vida, però després ho van acceptar. Pel que fa a la meua família, primer els ho volia ocultar perquè al meu poble hi havia una dita que deia: "Passa més fam que un ermità", i no volia que es preocupessin per mi. Però quan els ho vaig explicar, em van veure tan feliç que ho van acceptar de seguida.

3. Per què aquest lloc? Com es tria, el lloc?

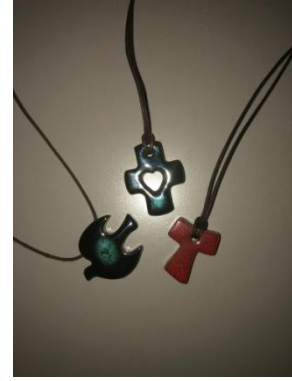
Jo en un inici volia ser ermitana a València, però l'Arquebisbe que hi havia en aquell moment em va enviar cap a Catalunya perquè a València no hi havia aquest estil de vida. Encara que m'hagués agradat quedar-me al meu lloc d'origen, aquí em van rebre molt bé, i m'agrada perquè l'eremitisme aquí es veu com una cosa més normal.

4. Quant temps fa que és a l'ermita del Sant Pau de l'Arbolí?

Jo sóc aquí des de l'any 1995.

5. Expliqui'ns siusplau, com és el seu dia a dia.

Em desperto entre dos quarts de sis i les sis, em prenc un cafè i faig un parell d'hores de pregària. Després treballo fins les dotze, treballo fent escultures. Llavors tinc una hora de lectura fins a la una que dino, llegeixo texts místics, la Bíblia... Després de dinar, descanso uns vint minuts i torno a la feina fins les cinc. Tot seguit llegeixo una mica més i surto a caminar una estona. Quan arribo prego dues hores, són pregàries en silenci en les quals m'agrada ser conscient de ser habitada per Déu. I quan acabo, sopo i me'n vaig a dormir al voltant de les vuit.

*Exemple del treball de l'Amparo: penjolls dets de ceràmica.
Font: pròpia*

6. I expliqui'ns en quins dies especials o en quines ocasions es trenca aquesta rutina.

Cal dir que jo sóc una mica caòtica amb els horaris. A vegades la feina s'allarga. Però els canvis es noten més quan tinc alguna visita. Tinc una vida bastant oberta.

7. Expliqui'ns alguna anècdota o el record d'un fet especial que hagi viscut durant aquests anys.

Aquí tot és molt senzill, però alguns fets especials poden ser sorpreses que m'ha fet la gent del poble. Per exemple, jo abans tenia una bicicleta i baixava al poble amb ella. Vaig anar a casa d'uns veïns per preguntar-los si els podia baixar la bombona de butà perquè se l'enduguessin, i llavors l'endemà els dos xiquets d'aquella casa van pujar a l'ermita a recollir-me-la ells mateixos. Un altre fet que recordo és d'una vegada que va fer una nevada. Jo no podia baixar al poble i uns nois em van dur tot el que necessitava a dalt l'ermita.

8. Vostè ha d'atendre les seves necessitats bàsiques; d'on obté els recursos econòmics?

Del treball. Un cop l'Arquebisbe em va dir que m'havia de fer una assegurança i per poder-la pagar vaig haver de treballar... Tot de la feina que faig. Els diners que em sobren els dono a l'organització Mans Unides. A vegades si veig que em falten diners demano una mena de préstec a una persona en concret que sap que quan tingui els diners li tornaré.

9. En aquest treball hem conegut la normativa que regula la dedicació a la vida eremítica i les funcions de l'arquebisbat com a "autoritat" respecte les persones que es dediquen a aquest tipus de vida consagrada. Quina és la seva relació amb l'arquebisbat? Per quines qüestions es relacionen?

És molt cordial, no hi ha molta comunicació, però sempre hi ha la porta oberta. A vegades fem reunions en les quals ens alegrem de veure'ns molt i llavors parlem una mica de tot: de la societat, de notícies del moment...

10. I amb la parròquia de l'Arbolí?

Aquí ve el mossèn cada dissabte però no si està gaire estona perquè ha de passar per molts pobles. La relació amb el mossèn és pròxima i li tinc carinyo.

11. Com descriuria vostè la seva relació amb la societat i la relació de la societat amb vostè? I amb l'entorn més immediat (veïns del poble, visitants, família)?

Molt oberta. Jo mai cridaré a algú perquè em vingui a fer companyia però tampoc tancaré l'ermita a ningú. M'interessa saber com està la gent. Ara estimo molt més a les persones que abans.

12. I amb el seu entorn físic? (la muntanya, el paisatge, el poble...)

Visc enamorada del paisatge d'aquest planeta en el qual m'ha tocat viure. Respecto molt la vida, la naturalesa, dono pa als ocells... sento amor pel paisatge. Com he dit abans, per mi és com una unitat: nosaltres, el paisatge, la natura... som un de sol.

13. En un món cada cop més condicionat per les noves tecnologies i amb una forta influència de les xarxes socials en les relacions humanes, quina és la seva interacció amb aquest món? Utilitza internet? I alguna xarxa social?

M'agraden les noves tecnologies, sí. Tinc ordinador i tinc mòbil però utilitzo molt poc Internet. Miro les notícies per l'ordinador, però res més. No utilitzo més la Internet perquè vull evitar la distracció, vull més temps per Déu.

14. De les regles de funcionament de la vida consagrada dels ermitans i ermitanes (Estatuts) en canviaria alguna cosa? Han participat les ermitanes en la seva elaboració?

No en canviaria res perquè fa relativament poc que es van renovar. Sí que hi vam participar. El mossèn Roquer va fer els estatuts de l'eremitisme i Eduard Canals els va acoblar al dret Canònic. Llavors l'Arquebisbe Jaume Pujol va voler formalitzar-los i va preguntar a les ermitanes si canviarien, afegirien o suprimirien alguna cosa. I finalment, quan els van tenir fets ens els va donar per saber si hi estàvem d'acord.

15. Se senten ben ateses per les autoritats eclesiàstiques? Què podria millorar?

Personalment, intento solucionar els problemes per mi mateixa. Això no significa que vulgui evitar ser una càrrega, simplement vull solucionar els meus problemes. Però si algun dia jo no pogués fer-ho, llavors sí que hi acudiria.

16. Què és el més difícil de la vida eremítica? En general i en l'entorn que vostè exerceix la vida consagrada.

A vegades notes que en l'àmbit humà et mossega la soledat, no en el concepte abstracte sinó en persones concretes. Malgrat això, és tan gran el fet de sentir-te habitada per Déu, que en la balança del que has aconseguit i del que ha costat, el que he aconseguit pesa moltíssim més.

17. I allò més gratificant?

Cada minut. Estar viva. M'encanta viure, m'apassiona la vida.

18. Qui és fa càrrec del manteniment de l'ermita?

Amparo Escrivà, jo mateixa.

19. I per acabar, a aquesta part important de la societat que segurament no comprèn la seva opció de vida o que en té una visió molt parcial, què els explicaria per que tinguessin una idea més real de la seva missió i de la seva activitat?

Els diria que per ser feliç no fa falta gaire cosa, que no cal complicar-se. Que el valor més gran que hi ha és el d'estimar i que Déu és patrimoni de tots.

20. Li agradaria afegir alguna cosa que vostè cregui que pot ser d'utilitat per les finalitats d'aquest treball?

T'explicaré la primera vegada que vaig experimentar Déu. Jo estava a Madrid amb altres monges. Era desembre, havíem acabat de dinar i jo me'n vaig anar a descansar a la terrassa. Estava allà tan tranquil·lament quan van començar a sonar les campanes i una de les monges em va dir que havia d'anar a missa. Jo em vaig molestar, m'hauria agradat quedar-me allà a la terrassa on estava tan bé. Doncs estava a la missa, jo seguia molesta, quan de sobte em vaig començar a sentir, d'una manera inexplicable, molt estimada, i sentia que estimava moltíssim a tothom qui m'envoltava. Aquell moment em va marcar d'una manera especial.

NOTA HISTÒRICA I DESCRIPTIVA DE L'ERMITA DE SANT PAU

L'ermita de sant Pau d'Arbolí es troba en el Serrat dels Colls, per sobre del poble d'Arbolí a 885m d'altitud. El vesant de la muntanya crea un embassament natural d'on en brolla aigua, fins i tot, a les èpoques de més sequera. Possiblement aquest element va propiciar l'aparició de la vida eremítica al lloc.

Interior de la capella de l'ermita
Font: pròpia

L'ermita venera St. Pau de Tebes o Sant Pau l'ermità, considerat l'iniciador de la tradició eremítica pel cristianisme. Tal i com diu la llegenda, va

passar per aquest lloc, tot i que es creu que mai va sortir d'Egipte. En abandonar Tebes, va passar la resta de la seva vida al desert, vestint una capa feta de fulles de palmeres i alimentant-se del pa que li portava un corb, animal amb qui s'acostuma a representar. És possible que aquesta advocació simplement hagi esdevingut perquè aquest primer ermità prediqués les paraules i la vida d'aquest Sant.

L'any 1936, durant la Guerra Civil, es va produir la crema del retaule. Es diu que entre aquells successos la imatge va ser llançada des de dalt de la muntanya, però que en adonar-se'n, alguns del poble la van rescatar i la van amagar fins al final de la Guerra.

L'ermita de sant Pau d'Arbolí celebra la seva festa el diumenge més proper al 15 de gener, l'únic dia de l'any que la imatge del Sant ocupa el seu lloc en la petita capella, ja que la resta de l'any roman en l'església de Sant Andreu per evitar ser robada, com ja ha passat amb altres no molt llunyanes.

Font: pròpia

L'edifici actual consta de dues plantes: la superior serveix d'habitatge a l'ermitana, i la inferior és una petita capella de planta rectangular. A la façana hi podem trobar la porta, dues finestrelles, un ull de bou i un campanar d'espadanya. El conjunt es va adossar a la paret d'un cingle. L'any 1927 es va

dur a terme una reconstrucció de l'ermita, ja que l'estat en el qual es trobava era ruïnós, i la va deixar tal i com està actualment. L'interior de la capella és sobri i senzill, amb parets enguixades, diverses fileres de bancs de fusta i un banc d'obra a cada costat. L'altar està format per dos grans blocs de pedra. Al fons hi ha una repisa on es col·loca la imatge de Sant Pau, una creu rústica de fusta i una porta que condueix a una mena de cova, considerada l'habitatge dels primers eremites de les contrades, la primera referència de la qual és el segle XIII.

El pis dedicat a l'habitatge de l'ermitana va ser afegit posteriorment. Una de les meitats està sobreposada a la capella i l'altra a un nivell superior del terreny cobert també a dos vessants. Internament està distribuït en diferents dependències a les quals s'hi han anat afegint diferents ampliacions. L'accés principal és a través d'un pòrtic precedit per una sòlida taula de pedra i uns versos d'un poeta local cal·ligrafiats a la paret per l'Amparo, l'ermitana.

Façana de la capella de l'ermita.
Font: pròpia

Entrada a l'habitatge de l'ermitana
Font: pròpia

1. Què significa per vostè, ser ermitana?

Ser ermitana és una opció que fas. M'agrada això de "ser" perquè tots diuen "fas" d'ermitana i no, jo no faig d'ermitana, jo ho sóc. Sóc ermitana per l'opció que he pres d'anar a la solitud, encara que ara ve molta gent. No obstant això, em sembla que almenys els primers anys has d'estar sol si tries aquesta opció. S'ha d'aprendre a viure sol.

2. Quan i com va prendre la decisió de dedicar-se a la vida ermitana? Com va percebre el seu entorn (família, amics, feina...) aquesta decisió?

Jo sóc infermera i estava treballant en unes empreses a Olesa de Montserrat, i un dia tornant d'un curs de Barcelona amb el tren, mirava les cares de la gent. Jo això sempre ho he fet, no em fixo en les joies o en els vestits, el que miro són les cares. Llavors aquell era un moment en què volia estimar a tothom, mirava d'ajudar-los a tots. I pensava: "tu vols arribar a tothom, ho vols solucionar tot, i tan limitada que ets". Allà vaig veure la meua limitació i vaig sentir que si volia ajudar a tothom, me n'havia d'anar a viure sola. En un primer moment em va semblar que no podia ser, que era un contrasentit. Va anar passant el temps, aquell pensament tornava i al final ho vaig dir als superiors. Jo en aquell moment estava en la congregació de les Filles de la Caritat de Sant Vicenç de Paül. Quan vaig voler fer aquesta opció em van donar un temps i després em van dir si volia tornar a les Filles de la Caritat o si volia seguir en la vida eremítica, i vaig decidir quedar-me com a ermitana.

Bé, jo ja havia marxat de casa, estava dins la congregació de les filles de la caritat, que em van fer esperar perquè temien que fos com una manera de fugida. Després ja bé, seguim tenint molt bona relació. Quant a casa, jo ja havia pres un altre camí. Els meus pares eren molt creients. La meua mare, com a mare, patia perquè pensava que havia d'estar tota sola allà dalt la muntanya, però ho va acceptar. Els amics i el jovent d'Olesa em deien: "tu? al cap de quinze dies tornaràs, és impossible que estiguis sola". I jo continuo pensant el mateix: impossible que estigui sola, però penso que és Ell, Déu, el que em manté també encara ara. Llavors vaig anar fent un aprenentatge i el continuo fent, de viure i d'estar sola, però continuo pensant que Ell em manté, ja que jo sóc limitada. Als tres o quatre mesos, els meus amics ja van dir que volien venir-me a veure. Jo els vaig dir que m'havien de respectar, que me n'havia anat a viure sola. El

que deia abans, s'ha de fer un aprenentatge, que encara continuo, però que el primer hauria de ser uns anys en què estàs sol, per viure la solitud.

3. Per què aquest lloc? Com es tria, el lloc (en cas que es pugui triar)?

Quan ja em van donar el permís, vaig anar buscant per tota Catalunya. A les tardes, mossèn Lluís, que coneixia molts llocs de Catalunya, sor Eduarda i jo, anàvem buscant una ermita per a mi. Cada vegada que anàvem a un lloc, quan marxàvem, em preguntaven què m'havia semblat. Jo sempre deia que si era per començar sí, però que per quedar-m'hi no. Llavors un dia, que estàvem a vora Berga, vam anar a veure mossèn Ballarín. Li vam explicar que jo estava buscant una ermita i em va dir que un lloc de tradició eremítica era el Montsant, que des del segle VII que hi havia ermitans, encara que després es va perdre. Gràcies a mossèn Ballarín, vam trucar el mossèn que hi havia aquí i li vam dir que aniríem a veure l'ermita. Quan aquella tarda vam marxar de Sant Joan, em van fer la pregunta de sempre: "què t'ha semblat?". I jo vaig dir: "doncs em sembla que aquest és el meu lloc". I així va ser com em vaig quedar aquí.

4. Quant temps fa que és aquí?

Vaig venir l'any 77, és a dir, fa quaranta-un anys. En aquella època no hi havia res encara dins el bisbat referent a l'eremitisme, perquè el dret canònic no ho contemplava també a l'occident, així com l'orient sí que ho estava. Però l'any 1983 es va fer el nou dret canònic, i basant-nos en el cànon 603, que parla de la vida eremítica, vaig fer el compromís amb el bisbe que hi havia aquí. Vaig fer els vots posteriorment. A partir d'aquest dret canònic, es van escriure els estatuts.

5. Expliqui'ns com és un dia normal?

El dia a dia... Per mi sempre és diferent. Ja quan m'aixeco, dic: avui és un dia nou. Ara estic una mica en funció de la gent. Penso que les persones són el més important. Però un dia a dia podria ser: llevar-me, pregària, esmorzar, treballar, després em faig el dinar, un temps de lectura, més pregària a la tarda... S'ha d'anar repartint, si no ho fas en una hora, ho pots fer en una altra. Més que un horari fix és un ritme. Si ve algú, per mi és el més important. Hi ha gent que ve i no diu res, però si truquen... Es coneix molta gent, i llavors ho deixes tot. Llevat que, per exemple, estigui fent un treball i l'hagi d'entregar, llavors sí que els dic: "perdoneu, he d'entregar aquest treball, per responsabilitat". Perquè jo m'he compromès a fer allò, doncs ho he d'entregar. Però normalment ja m'ho agafo amb temps, precisament per no córrer a fer les coses.

6. Hi ha algun dia o ocasió especial en que es trenqui la rutina?

Mai tinc rutina, perquè és un ritme: si no faig la pregària al matí perquè ha vingut algú a dormir, hem estat parlant fins tard a la nit i l'endemà, per respecte a l'altra persona, per no fer soroll, no t'aixeques, la pregària es pot fer en un altre moment del dia. Sé que la pregària és una cosa bàsica, encara que voldria que tot el dia fos pregària, també la nit... Això ja ho diu Sant Pau: "pregueu de dia i de nit". Però no és només l'estona o el temps en què et proposes de fer pregària i no fer res més, sinó que, a vegades, pregar també és un silenci, o bé contemplar. Hi ha moltes formes de pregar, i el que vull és que sigui tot el dia. Si no és un cas excepcional que, per exemple, estàs a l'hospital, la pregària sempre és contínua.

7. Expliqui'ns alguna anècdota o el record d'un fet especial que hagi viscut durant aquests anys.

Tot són sorpreses. Potser és perquè ja no estic abocada en aquesta rutina, que sempre veig les coses noves. Fins i tot el paisatge canvia: en cinc minuts, el sol, els núvols... tot ha canviat. Tot em sorprèn: ve algú que no esperava, és una sorpresa; et sorprèn que potser penses que un dia no plourà i llavors plou... Però jo dono gràcies, gràcies a la gent que ve, gràcies pel dia... Tot és una acció de gràcia. Quan no et trobes bé, penses que és una forma de solidaritzar-te amb el que es troba malament.

8. Vostè ha d'atendre les seves necessitats bàsiques; d'on obté els recursos econòmics?

Ara ja estic jubilada. Cobro la no-contributiva perquè les monges no cotitzaven i només vaig cotitzar tres anys. Llavors ara cobro però continuo treballant. Vaig començar fent cistells que era molt propi dels ermitans, que m'ho va ensenyar a fer el meu pare. Després es va acabar el material, els vímets, que els anava a podar a dos masos, i l'any 90 vaig començar a fer punts de llibre amb plantes, espelmes, ciris de bateig, targetes de felicitació i tota mena de coses amb flors. A mi ja m'agradaven molt les plantes i un cop aquí, vaig començar a identificar-les al Montsant. En tenia moltes d'identificades i vaig pensar per què no fer feines amb elles. I sí, encara em van demanant punts de llibre per les comunions, o ciris per batejos... Tot per encàrrec.

9. En aquest treball hem conegut la normativa que regula la dedicació a la vida eremítica i les funcions de l'arquebisbat com a "autoritat" respecte les persones que es dediquen a aquest tipus de vida consagrada. Quina és la seva relació amb l'arquebisbat? Per quines qüestions es relacionen?

Hi ha el compromís. Jo dic que els ermitans som monjos, com per exemple els de Poblet o de Vallbona, però sense monestir. D'aquesta manera, com a representant o com a superior és el

bisbe o l'arquebisbe. La relació doncs, amb l'arquebisbe Jaume és molt bona. Jo tinc la sort que el veig sovint perquè hi ha la comunitat del Cenacle aquí a prop, que és de reinserció de drogaddictes o malalts, i ell hi va un cop al mes i surt amb els nois a fer una sortida pel Montsant o per la banda de Prades. A vegades passa per aquí i ens veiem. Jo temps enrere anava amb ells però ara ja no hi vaig tant perquè em van operar de cataractes, però abans sí que jo també sortia amb ells. Ara fa dues setmanes hi va haver portes obertes al Mas d'en Lluc, a la comunitat del Cenacle, i ens vam veure allà. Ens veiem relativament sovint però sé que si necessito alguna cosa puc anar a trobar-lo. Novaig a l'arquebisbat gaire perquè no ho necessito però sé que si ho necessités, demanaria hora i hi aniria. Però jo, com que me'l trobo per aquí... També és una altra manera de relació.

10. I amb la parròquia de Cornudella?

Jo baixo a missa a Cornudella. És la forma de celebrar amb tothom, amb l'Església, la missa i l'eucaristia. Jo baixo al poble, sempre hi he baixat i em sembla que és una manera, estant sol, de pregar amb l'església. Jo, per exemple, reso els laudes amb els monjos de Montserrat perquè ho fan per la ràdio, i en lloc de fer-ho sola, que ho he fet durant molts anys, ho faig amb Montserrat, i prego amb ells des d'aquí. Però també amb la resta del món, perquè penso que la pregària t'apropa a l'altra gent.

11. Com descriuria vostè la seva relació amb la societat i la relació de la societat amb vostè? I amb l'entorn més immediat (veïns del poble, visitants, família)?

Principalment és la relació amb la gent que ve. Ara escolto la ràdio. Ja fa dotze anys que tinc electricitat, que abans no en tenia. Tinc la ràdio i, per exemple, ara tota la moguda de Catalunya ho sé gràcies a ella. Perquè penso que sóc poble, que sóc una més. És cert que no puc anar a tot arreu perquè no tinc els mitjans necessaris, però si puc anar a les manifestacions, hi vaig. El dia 11 de setembre vaig a Barcelona, o vaig anar a Mont-roig quan es va fer la primera manifestació. A les concentracions que es fan al poble també hi assisteixo, penso que formo part del poble. Jo estic vivint en el segle XXI, amb la gent del segle XXI, amb la societat del segle XXI. No puc excloure'm. És veritat que no hi estic tan posada perquè estic en un altre lloc. El dia que es va llegir el manifest al poble, em van dir si el volia llegir i ho vaig fer jo. Tot el que puc col·laborar des d'aquí ho faig, i si he d'anar a algun lloc també hi vaig, si tinc mitjà. A les manifestacions posen un bus, doncs jo m'hi apunto, el pago, hi vaig i torno. Si jo hagués de dependre de mi, no ho podria fer perquè no tinc cotxe. Però clar que em relaciono, perquè sóc una ermitana del segle XXI. Intento, de bon principi, anar a les fonts, al segle III o IV, quan van sorgir els primers ermitans al desert, intento viure l'espiritualitat, el que ells vivien, però no com ho vivien. Jo ara tinc l'ordinador i el mòbil, d'ençà que tinc electricitat amb les

plaques. No de les mateixes maneres, però sí que intentes viure l'esperit, que és aquest de comunió, de servei, d'acollida... però ha canviat molt del segle IV a ara. Intento viure això, però adaptant-ho en l'actualitat.

12. I amb el seu entorn físic? (la muntanya, el paisatge, el poble...)

Bé, perquè la natura és com un llibre. Repts tot un ensenyament de la natura, en totes les seves formes. Va venir una noia que volia escriure un llibre per a nens explicant la mort i em va preguntar què era la mort per mi. Doncs la natura és la forma més senzilla d'explicar-ho. Veus arbres petits, veus arbres grans, veus herbes... Hi ha un arbre petit que es mor i hi ha un arbre que té 500 anys i encara viu. Com expliquem que es mor un nen o una persona jove, quan hi ha gent gran que estan malalts, que van en cadira de rodes, que estan vius? La natura ens ho explica: cadascú té el seu moment de viure i de morir. Costa explicar la mort i és el més segur que tenim en aquesta vida. Quan naixem sabem que hem de morir. Llavors per mi la natura és tot un ensenyament, llegeixo la natura. Em quedo mirant-la i em parla. T'ensenya encara que no esperis cap ensenyament. Jo tinc un paisatge quan estic a Reus i penso que és un altre paisatge diferent, no només hi ha la muntanya. És la sacralitat de la natura: és sagrada perquè parla de Déu, et parla dels homes, dels colors, de les terres i de les plantes. Les plantes conviuen, i això m'ensenya la convivència de les persones, encara que semblen molt diferents: en un racó últim que trobes que no hi has anat mai, hi vas i et trobes la flor florida. La gent ve i et pregunta: per què serveix això de l'eremitisme? En el nostre món tot ha de servir, i llavors penses: i aquella flor que està allà que no l'ha vist ningú, floreix, fa el seu procés i no la veu ningú. Doncs és igual que aquí, es fan les coses però no cal que et vegi ningú. Però jo dedico temps a la pregària i sembla que s'hagi de veure el que faig, doncs no. Això és la gratuïtat: hem de fer les coses no sempre perquè rebem a canvi alguna cosa. La natura em dóna coses i jo no li puc tornar res.

13. En un món cada cop més condicionat per les noves tecnologies i amb una forta influència de les xarxes socials en les relacions humanes, quina és la seva interacció amb aquest món? Utilitza internet? I alguna xarxa social?

Bé. Primer vaig tenir telèfon, després la ràdio. Escoltava almenys les notícies. Quan passa algun fet important em poso el mapa aquí sobre i ho vaig seguint, per exemple, el sisme submarí que hi va haver a Indonèsia. Escolto les notícies a veure què va passar a Mallorca, amb els aiguats, o què passa al Mediterrani que hi ha tantes morts. Tot això m'interessa perquè ho porto a la pregària. Poca cosa puc fer, però sí puc pregar per la gent que ho passa malament. Jo també tinc Facebook, Instagram i Twitter, però no tinc massa bona cobertura i hi escric quan puc. A Instagram publico moltes fotos de plantes i poso per què serveixen. Em sembla que és bonic

que la gent sàpiga que s'ha d'anar en conte amb les plantes, que n'hi ha de tòxiques, etc. També poso molta poesia. Ara, per exemple, em van portar aquest llibre i faig una foto, i després hi poso el vers. M'agrada molt la poesia i crec que és una manera de compartir-ho amb la gent. Per exemple, aquest poema m'agrada molt:

*“En silenci somric
serenament al cor
i amb calma.”*

Calma... Que potser és el que ens falta al nostre món. Doncs poso la imatge i el poema, dic de qui és i és una manera que la gent ho conegui. Entro i ho miro però estic molt limitada quant a la cobertura. Penso que és una ajuda, almenys a mi, perquè puc estar connectada amb la gent, bé connectada... jo hi estic sempre. Això de la connexió... desconnecto i connecto l'ordinador però amb la gent estic sempre connectada, ja que sempre la tinc present. Quan diuen d'anar a desconnectar a la muntanya, jo crec que s'equivoquen: vens a la muntanya per omplir-te més, per estar més a prop de tots, no pas per desconnectar.

14. De les regles de funcionament de la vida consagrada dels ermitans i ermitanes (Estatuts) en canviaria alguna cosa? Han participat les ermitanes en la seva elaboració?

Jo crec que ja estan bé, de tant en tant els revisem. Penso que són molt amplis i que cadascú es pot organitzar la vida: cada ermita s'ho adapta al seu lloc, a la seva vida personal, a la manera de ser... i això és bo. Precisament per això està sol. En un monestir, és normal que hi hagi una hora de dinar, que jo també la tinc i és flexible, però en un lloc on hi ha moltes persones hi ha d'haver una estructura horària i un reglament comú.

Sí, perquè mossèn Roquer, que va morir, que és qui va fer els estatuts, ens va donar el projecte, un projecte de normes de la vida eremítica perquè nosaltres vivíem quan encara no hi havia cap classe de reglament. A partir d'aquí es van fer els estatuts que més tard es van tornar a rectificar. Primer va passar un temps amb aquestes normes, després va passar a experimentum a Roma i finalment es van aprovar aquí amb l'arquebisbe Jaume Pujol.

15. Se senten ben ateses per les autoritats eclesiàstiques? Què podria millorar?

Jo penso que sí. Tampoc demano massa coses. Sé que si algun dia necessito alguna cosa hi puc anar. Si jo puc viure amb el que tinc també experimento la pobresa. Si hagués de passar un mes o una setmana sense menjar... però vaig vivint. Era més auster potser quan no tenia suport, quan no hi havia els estatuts, perquè anava vivint del treball, que jo feia cistells. Recordo que una vegada vaig passar una setmana i pico que només comprava llet i el pa, i pensava, bé, quan em quedi sense res ja veurem què passa. I un cop vaig anar a comprar el pa i la llet, i em

quedaven quinze pessetes, i vaig pensar el pròxim dia ja veurem... I et fies de la providència. Jo ja pujava cap a l'ermita i en el camí una dona em va dir: "Montserrat espera que t'he de pagar un cistell!" I, aquell dia que jo marxava del poble amb 15 pessetes, la senyora em va pagar el cistell. Si això hagués de durar molt, crec que hauria de ser prou humil per anar a la botiga i dir que em fiessin, ja que no tenia prou diners, i ja els ho pagaria. Però també va bé a vegades passar una mica d'austeritat perquè penses amb la gent que passa gana. És la manera de solidaritzar-te. També quan no et trobes bé amb els que estan malalts. Jo sempre ho veig amb el caire més positiu. Penso que si un dia em toca a mi, faré això o allò per aquell que està d'aquella manera. Crec que el que faig repercuteix en els altres, no només amb qui ve i ofereixes un cafè.

16. Què és el més difícil de la vida eremítica? En general i en l'entorn que vostè exerceix la vida consagrada.

Que sempre vas aprenent, i tampoc és difícil. Jo he après a estar sola i que la vida és senzilla, i no vull dir fàcil. Jo sempre havia anat a la pregària a la tarda amb les germanes i fins que no vaig venir aquí no vaig dir: ara és el moment de viure la solitud. Per a mi sempre hi ha aquesta paradoxa: per un moment em pensava que m'enterrava en vida perquè no veus a ningú, no trobes ningú; però, per altra banda, senties una llibertat d'esperit perquè feies el que realment et semblava que havies de fer.

17. I allò més gratificant?

Tot... La gent... També quan no et trobes bé, per aquest sentit de compartir el dolor amb els altres. Només cal donar gràcies, però per tot. Clar que ets crítica amb les coses del món, jo no estic d'acord amb tot el que passa, però no per això he vingut aquí, no per fugir, sinó per estimar. És tot el sentit que té per a mi la vida eremítica. Només per estimar sóc aquí, i que poc estimo... Aquí vaig fent aprenentatge d'estimar.

18. Qui és fa càrrec del manteniment de l'ermita? N'està satisfeta?

Hi ha una junta. Als 3 o 4 anys que jo era aquí, el mossèn que hi havia aquí va fer una junta que va arreglar la casa. La gent va donar diners. Això era el corral i es va fer la casa aquí. Aquí hi havia una finestreta petita i em van fer una porta. Però primer només tenia això (una habitació) i després, l'any 95 em van fer l'habitació a dalt. A partir del 93 es va fer el parc natural del Montsant i ara, per exemple, estan arreglant el camí, la sendera. O venen i arreglen coses com ara el marge. I hi ha l'ajuntament que també ajuda quan es necessita arreglar alguna cosa.

19. I per acabar, a aquesta part important de la societat que segurament no comprèn la seva opció de vida o que en té una visió molt parcial, què els explicaria per que tinguessin una idea més real de la seva missió i de la seva activitat?

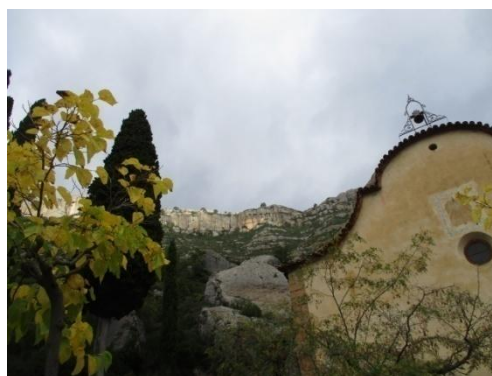
Han sortit molts vídeos on explico que és una vida de pregària, però també d'acollida. Que sóc monja i que és una opció dins l'església. Jo no he de convèncer a ningú. A mi m'agradaria que quan la gent em veiés, digués: "mira, aquesta viu l'Evangeli". M'agradaria que en mi es reflectís l'Evangeli en la manera de viure, i això s'ha d'anar treballant. La societat ja veu el que poso a les xarxes socials, el que dic, he sortit moltes vegades a la televisió... que penso que és una manera de viure.

20. Li agradaria afegir alguna cosa que vostè cregui que pot ser d'utilitat per les finalitats d'aquest treball?

Tot ho resumeixo amb estimar. Si fas aquesta opció és per estimar i és l'aprenentatge que vaig fent. Hi ha molts tipus d'aprenentatge. Un dia estava al llit i no m'aixecava, sort que vaig anar al metge, estava molt baixa de ferro. És en aquests moments quan t'adones que tot és temps de Déu. Ara, el fet de fer-te el menjar, l'estona de pregària, el fet d'anar a dormir, treballar... tot és temps de Déu. Però això ho vas aprenent, tal i com aprens a no judicar a ningú. El que dèiem de les plantes: cadascú viu, un és més gran, un altre és més petit, un té unes idees, l'altre en té unes altres... però s'ha de respectar i no s'ha de fer mal. Això ho vas aprenent i continues aprenent a viure cada dia amb el que tens. I recorda el fet d'estimar: només per estimar sóc aquí, i que poc estimo.

NOTA HISTÒRICA I DESCRIPTIVA DE L'ERMITA DE SANT JOAN DEL CODOLAR

L'Ermita de Sant Joan del Codolar, que pertany al terme de Cornudella de Montsant, és una de les ermites que ha estat habitada durant més temps, i encara avui en dia ho està. La primera presència coneguda de vida eremítica en aquest indret del Montsant consta dels primers moments de l'ermita, al voltant de l'any 1500. Rep aquest nom gràcies als còdols que envolten aquest espai. De fet, la imatge del sant que es venera en aquesta ermita és molt antiga, i segons la tradició, fou trobada en un racó de la muntanya, oculta sota els còdols.

*L'ermita de Sant Joan del Codolar amb el Montsant al fons.
Font: pròpia*

L'edifici fou bastit pels cartoixans cap a finals del segle XV. Però l'ermita aviat va quedar perita i es va ampliar el 1571, tot i que l'actual s'hauria construït el 1780 i també incorpora un atar lateral dedicat a la Verge del Carme i un altre a Sant Antoni Abat. El 1820 es va tornar a arranjar, després que els francesos l'haguessin malmès durant la Guerra del Francès. L'indret té una plaça espaiosa al davant i es troba emmarcat per diversos xiprers, la qual cosa caracteritza l'ermita. L'edifici consta de tres naus que estan separades per pilars, amb un creuer que no sobresurt i està cobert per una cúpula. El presbiteri està situat a un nivell més alt que la resta del temple. D'arrere d'aquest hi ha el cambril on es venera una reproducció de la imatge del Sant. L'altar data del segle XVIII. La façana té un rellotge de sol, una portalada de pedra feta el 1780, dues petites finestres a banda i banda, i un ull de bou. A aquest conjunt l'acompanya una casa annexa habitada per l'ermità en qüestió, actualment, per la Montserrat. A la paret sud-oest de l'habitatge hi trobem el sonet de Josep Carner: "L'ermita de Sant Joan del Montsant".

Ermita de Sant Joan. A la dreta,
l'habitatge de l'ermitana.
Font: pròpia

Ermita vista des del camí d'accés.
Font: pròpia

1. Què significa per vostè, ser ermitana?

Jo realment no sóc ermitana sinó Carmelita Descalça. Jo sóc monja de clausura i estic fent una experiència eremítica des de fa quatre anys. En realitat jo encara no sóc ermitana i no sé si ho seré, segueixo sent una religiosa de la meva ordre. Ara, en general, què implica per a mi fer aquesta experiència com a ermitana?, doncs és viure la mateixa vocació com a carmelita però sola. En lloc d'estar a la comunitat, ho faig aquí sola, i en silenci i solitud, havent hagut de modificar en flexibilitat coses que no hi hauria fa vint anys en la vida religiosa.

2. Quan i com va prendre la decisió de dedicar-se a la vida ermitana? Com va percebre el seu entorn (família, amics, feina...) aquesta decisió?

Fa quatre anys, justament en aquest temps, entorn els dies de Nadal i el cicle de l'Epifania, que vindria després, que ara s'acabarà amb el baptisme del Senyor. Per una banda va ser per la litúrgia de les hores, que jo no ho entenia gaire però m'hi vaig llençar com una experiència. Va ser semblant i al mateix temps diferent de fa vint anys, quan vaig decidir entrar a la vida religiosa. Va ser com una bomba, en aquesta part va ser molt semblant, i per altra, com que ja era més gran, van pensar que potser ho ha vist més clar. Quant a la comunitat, van comentar que els va costar molt perquè ara són poques i jo sóc la més jove d'allà. La meva família, per una part, més contents perquè em tenen més a prop, jo sóc de Reus i estava vivint a Terrassa a la comunitat. Als amics, a molts els ha agradat, en el sentit que pensen que troben aquesta manera de viure molt interessant. La vida de clausura és molt més incomprendible: no sortim tant, no se'ns veu tant... i aquí em poden venir a veure. Una mica, les reaccions serien diverses, i costa, però al mateix temps, com que ara ja tinc quaranta-dos anys, ho accepten, sóc major d'edat... però sí que és veritat que costa.

3. Per què aquest lloc? Com es tria, el lloc (en cas que es pugui triar)?

No, i això és el més bo de tot!, perquè jo vaig contactar amb la persona delegada de vida eremítica, el mossèn Antonio Rosario, que ara està a Gratallops, i li vaig dir que sentia aquesta crida i que em posava amb contacte amb ell per veure què havia de fer. Ell em va dir que el primer que havia de fer ell com a delegat era, en la primera reunió de capellans que tingués, preguntar qui tenia a la seva parròquia una ermita en condicions, una rectoria, o un lloc on jo,

que ho demanava, pogués fer l'experiència. I el mossèn que hi havia abans aquí, que ara justament està a valls, a Sant Joan, el mossèn Joan Àguila, va dir que ell tenia una rectoria que estava buida i que si volia la podia ocupar i utilitzar, perquè era tan gran que ell no sabia què fer-ne. Llavors mossèn Antoni em va portar a uns quants llocs a Poboleda, a aquí, i a altres llocs, però el més adient i el més en condicions per entrar a viure era a aquesta rectoria: no calia fer-hi obres, simplement s'havien de posar finestres perquè hi entrava tot l'aire i l'aigua. A més a més, com a Carmelita Descalça, estava a prop de Reus, ja que Santa Teresa quan es funda, ja no es funda al desert, sinó a prop de nuclis urbans grans perquè hi hagi un cert accés a la cultura. O sigui, no el vaig triar, però és molt teresià i a mi m'ha anat bé.

4. Quant temps fa que és a Riudecols?

4 anys.

5. Expliqui'ns com és un dia normal?

El meu dia a dia, com el de totes les germanes de vida monàstica, està regit per l'horari de la litúrgia de les hores. M'aixeco entre les cinc i dos quarts de sis, i a dos quarts de set procuro estar ja resant els "laudes", la primera oració litúrgica del matí. Llavors de set a vuit faig oració en silenci, que tot això és per escriptura a la nostra vida eremítica i monàstica. Després ja és esmorzar i posar-me a treballar. Actualment treballo en textos per ordinador, a la casa rural del meu germà i en una altra casa d'aquí Riudecols: endreçant, netejant, planxant... Al migdia paro sobre la una, dos quart de dues, faig el dinar, dino, i si puc, me'n vaig a caminar una hora o una hora i mitja, a vegades dues hores. Llavors torno a treballar i faig lectura. A dos quarts de set faig "vespres", i de set a vuit, una altra vegada, faig una hora de silenci i de pregària. Sopar, completes, ofici de lectura i dormir.

6. Hi ha algun dia o ocasió especial en que es trenqui la rutina?

Sí, no és una monotonia que és cada dia igual sinó que, per exemple, el diumenge és diferent perquè fan la missa aquí a la parròquia. Hi ha dies que potser tinc una visita i llavors ho adapto. O els dies que he de marxar a comprar a fora, com ara per l'estufa, que necessito anar a les Gavarres i agafo el cotxe que em deixa el meu pare per anar-hi. També hi pot haver imprevistos. O quan vaig a veure la comunitat o pujo a veure la germana Sònia.

7. Expliqui'ns alguna anècdota o el record d'un fet especial que hagi viscut durant aquests anys.

N'hi ha moltes, però te'n diré una que és de fa poc, encara que ha sigut així durant aquests quatre anys: el dia de Nadal el passo sola aquí, la qual cosa xoca molt a la gent, els fa, fins i tot, com basarda perquè em pregunten què vaig fer el dia de Nadal, si vaig anar a veure la comunitat o si vaig anar a visitar la família, i llavors jo els dic que no, que vaig estar aquí tota sola, i se sorprenden. Però quan jo vaig entrar al Carmel, nosaltres ja no tornàvem a casa. I per mi era com si em fes solidària per aquelles persones que en el dia de Nadal tampoc tenen a ningú. Jo sé que tinc la companyia de Jesús, per tant, és diferent, però em faig solidària d'aquestes persones.

8. Vostè ha d'atendre les seves necessitats bàsiques; d'on obté els recursos econòmics?

Doncs, ara mateix, és aquest treball que estic fent sobre textos litúrgics, amb l'ordinador, per la fundació Pedro Farnés de Barcelona, que edita uns calendaris litúrgics. Després també estic a la casa rural del meu germà, que quan ve un grup i marxa, hi vaig per deixar la casa preparada pel següent grup. A més, un matí a la setmana vaig a una casa d'aquí al poble dues hores: netejo, planxo i el que faci falta mentre aquestes persones siguin fora. Em tenen molta confiança i em donen la clau. Abans de fer aquest treball dels textos vaig començar també en altres cases: n'he arribat a fer quatre a Riudecols. També dispo de les ajudes de la meua família, de gent que em dóna coses: això també passa, que ens fan algun donatiu. L'últim donatiu que m'han fet va ser un munt de mandarines.

9. En aquest treball hem conegut la normativa que regula la dedicació a la vida eremítica i les funcions de l'arquebisbat com a "autoritat" respecte les persones que es dediquen a aquest tipus de vida consagrada. Quina és la seva relació amb l'arquebisbat? Per quines qüestions es relacionen?

Amb l'arquebisbat en si com a entitat, és cordial i és administrativa. Jo cada any demano un permís a Roma per fer aquesta experiència i quan porto la còpia d'aquest permís a l'Arquebisbat saludo al Senyor Arquebisbe, em veig amb ell, que té molta feina, però amb una vegada a l'any ja n'hi ha prou, em pregunta com estic, etc. Però és quelcom administratiu. Després també hi ha el sector del Pare Pere Cardona i d'altres mossens... Però és més que res administratiu.

10. I amb la parròquia de Riudecols?

Sóc una persona que ha arribat i a la qual la parròquia ha acollit, ja que la rectoria és de la parròquia. M'han acollit amb els braços oberts i jo hi participo ajudant, preparant les coses per la missa abans que arribi el mossèn a la sagristia i també estic a la coral de la parròquia per ajudar amb les veus a les misses. És una relació de molta cordialitat i de molta estima. A la gent també li fa il·lusió que la casa estigui habitada. Molta gent la recorda de quan feien catequesi de petits, i d'haver-la vist tants anys tancada on no hi vivia ningú. Després sóc una presència al poble i a la parròquia de vida consagrada, en un temps en què hi ha pocs religiosos i religioses.

11. Com descriuria vostè la seva relació amb la societat i la relació de la societat amb vostè? I amb l'entorn més immediat (veïns del poble, visitants, família)?

Jo diria que la nostra vida, religiosa, monàstica o eremítica, és una vida alternativa. La meua relació amb la societat és de normalitat: sóc una ciutadana més, sóc una persona que camina pel carrer com tothom, que va a comprar, que té necessitats bàsiques, que treballa, que té uns pensaments, que comparteix un seguit d'ideologies o no, que té unes creences religioses... De la societat cap a mi... hi ha gent que ho entén, gent que no ho entén... Generalment la gent et respecta. Suposo que sóc un interrogant per a molta gent, igual que les altres germanes eremites o les germanes de vida monàstica.

12. I amb el seu entorn físic? (la muntanya, el paisatge, el poble...)

A mi m'agrada molt estar en un poble, jo m'hi vaig criar ja que els meus padrins són del Priorat. M'ajuda aquest contacte amb la natura, que només que marxi cap a baix a la Riera o pugi cap a Puigcerver ja hi sóc. És un poble gran, no és un poble petit i és cert que potser no estic tant en un ambient rural com altres germanes, però no deixa de ser un ambient rural perquè no estic a Reus, ni a Valls, ni en una ciutat, estic en un poble. I per mi és molt satisfactori tenir contacte, al mateix temps, amb la natura i amb l'ambient rural però també amb una ciutat com Reus, o com Tarragona que també ho tinc a prop. Potser és perquè ja em vaig criar entre aquests dos mons, que són molt complementaris.

13. En un món cada cop més condicionat per les noves tecnologies i amb una forta influència de les xarxes socials en les relacions humanes, quina és la seva interacció amb aquest món? Utilitza internet? I alguna xarxa social?

Quan vaig arribar fa quatre anys no tenia Internet i per força em vaig haver d'adjudicar un mòbil, però no hi tenia Internet, ni Whatsapp, ni res. I he estat molt tranquil·la els primers tres anys així, però clar, després t'has de tornar a "connectar", perquè jo d'alguna manera faig aquesta experiència però tinc compromisos, algunes coses que em demanen, faig alguna conferència, alguna xerrada... i llavors la gent, a vegades, et diu: "no ens ho posis tant difícil de trobar-te". Per una part volia fer bé l'experiència, i l'he fet bé crec, aïllant-me una mica i desapareixent, d'alguna manera. Però si jo anava a Reus, o a casa de ma germana, obria el correu encara que ho feia poc. I ara el tinc, i me'n adono que, vulguis o no, t'atrapa, i penso que enyoro una mica aquells tres anys. Però és una relació necessària. Si saps fer servir bé l'eina pel que necessitis i sense que t'esclavitzi, és molt productiu, és a dir, dona molt joc. Jo ho he fet pel treball perquè ara m'ho exigeix, però per altres coses també estàs més al dia.

14. De les regles de funcionament de la vida consagrada dels ermitans i ermitanes (Estatuts) en canviaria alguna cosa? Han participat les ermitanes en la seva elaboració?

Canviar... crec que estan molt ben fets perquè és un marc estructural que ens ajuda a poder fer aquesta experiència i a poder-nos-hi encabir. Potser s'haurien d'actualitzar una mica, ja que des del punt de vista més canònic o més jurídic, hi ha algunes llacunes. Hi ha coses que s'haurien de recollir més perquè sinó són massa oberts. Ja és bo que siguin oberts, mossèn Roquer i el Pare Canals ho van fer molt bé, però hi ha alguns buits legals que a la llarga podrien ser perjudicials per a la mateixa vida eremítica. Per exemple, en l'entorn en què estem vivint ara, haurien de tractar també les noves tecnologies, els canvis socials, etc. Ara, nosaltres, les religioses monàstiques ens trobem que ens han posat des de Roma una sèrie de decrets bastant equilibrats que estipulen els anys de formació, un seguiment, aquesta concreció d'acompanyament i unes directrius de què es necessita per arribar a ser eremita, com ha de ser la seva norma de professió... Podrien ser una mica més semblants però en conjunt estan molt ben fets.

Em consta que al començament no, perquè els va fer mossèn Anton Roquer, però es fixava molt en com vivien. Després em consta que a les més grans (la Dolores, que ara viu fora, la Montserrat o l'Amparo) en moments puntuals, se les ha preguntat sobre els estatuts. Però, per força, qualsevol canvi que es volgués fer s'hauria de consultar al grup eremític.

15. Se senten ben ateses per les autoritats eclesiàstiques? Què podria millorar?

Jo ja parlo des de la meua experiència com a monja: no és que hagi d'estar mal atesa o ben atesa, sempre estaràs ben atesa, perquè els nostres superiors el que volen és que nosaltres pugem viure la vocació en les millors condicions. Aquí el que entraria és si volem ser sempre persones que viuen a l'ombra d'algú, o si volem ser autònomes; i jo això com a monja ho he viscut: nosaltres volem ser autònomes, però les autoritats o superiors procuren una formació, procuren una acollida... però tu t'has d'espavilar. Això és com a les comunitats, no podem estar despenent del bisbe periòdicament. Hem d'elegir democràticament, som persones adultes. Jo penso que sí estem ben ateses però des d'aquesta consciència que cadascuna és prou gran i s'ha de moure pels seus propis recursos, medis i intel·ligència. Una cosa és que tinguis un moment de dificultat i demanis ajuda, jo crec que sempre t'ajudaran, que no et deixaran tirada en els moments de necessitat.

16. Què és el més difícil de la vida eremítica? En general i en l'entorn que vostè exerceix la vida consagrada.

Potser són aquelles estones en les quals no t'aguantes a tu mateixa. Aquí només hi estàs tu: tu, i si hi creus, Déu. Doncs hi ha moments en els quals ens costa molt conviure amb un mateix, i d'això no te n'adones fins que fas una experiència com aquesta. Això és degut a que en una comunitat, o per exemple en un matrimoni, pots dir: la culpa és de l'altre, o m'ha fet això i per aquest motiu reaccio d'aquesta manera. Aquí això no ho pots fer, aquí t'ho has de gestionar tu. Has de suportar-te tal i com ets, encara que no és un suportar-te passiu sinó créixer a partir del que veus que vas vivint. Ho entenc com un creixement, s'ha d'aprendre què hi ha al darrere de tot el que em passa. És dur però també és un aprenentatge.

17. I allò més gratificant?

Per mi ha estat descobrir i experimentar la presència de Jesús. Saber que hi és en tots els moments. Jo ja l'havia notat en la meua vida i a la comunitat, però ara és una cosa molt més profunda i molt més sentida.

18. Qui és fa càrrec del manteniment de l'ermita (en aquest cas, la rectoria)? N'està satisfeta?

La rectoria és propietat de la parròquia i jo d'alguna manera pago un petit percentatge d'euros al mes com a contribució a la llum i a l'aigua. Jo ajudo al fet que això es mantingui, he avisat

quan han sortit goteres, etc. A aquí fa quatre anys, no s'hi podia ni entrar, estava horrorós. Llavors si hi hagués alguna cosa, com per exemple hi va haver la teulada, la parròquia la va arreglar... Jo els ajudo a ells i ells m'ajuden a mi, ja que jo l'estic mantenint. Que hi hagi una estufa ajuda a fer que no hi hagi humitat. És compartit: no hi ha res escrit, no ens hem compromès en res, però ells m'ajuden i jo els ajudo a ells.

19. I per acabar, a aquesta part important de la societat que segurament no comprèn la seva opció de vida o que en té una visió molt parcial, què els explicaria per que tinguessin una idea més real de la seva missió i de la seva activitat?

Tal com diu Jesús: "veniu i ho veureu". Nosaltres no mosseguem a ningú, si volen venir i veure-ho...

20. Li agradaria afegir alguna cosa que vostè cregui que pot ser d'utilitat per les finalitats d'aquest treball?

SIÓN MARÍA

Rectoria de l'Albà

1. Què significa per vostè, ser ermitana?

És un absolut per Déu. És la possibilitat d'una vida unificada en un sol punt que és Déu i que integra totes les capes d'una persona. És una simplificació de l'ésser humà. Déu és un de sol i això et permet orientar tota la teva activitat vital a una sola tasca: ser un de sol juntament amb l'Absolut.

2. Quan i com va prendre la decisió de dedicar-se a la vida ermitana? Com va percebre el seu entorn (família, amics, feina...) aquesta decisió?

Va ser en un procés d'aprofundiment de la vocació contemplativa.

3. Per què aquest lloc? Com es tria, el lloc (en cas que es pugui triar)?

És on Déu m'ha portat. De fet, s'ha de triar, el lloc és indispensable i ha de ser adient. La dita que diu "l'hàbit no fa el monjo" és certa, el que fa el monjo és la cel·la. S'hauria de triar amb uns criteris personals i que sigui adient d'acord amb la seva crida.

4. Quant temps fa que és a l'Albà?

Fa 5 anys.

5. Expliqui'ns com és un dia normal?

De moment encara no tinc una estabilitat total. Els horaris no són els mateixos que en una comunitat. Però sí que tinc uns criteris mínims, com ara vuit hores de descans, una hora d'adoració, una hora o una hora i mitja de litúrgia, unes hores d'estudi i de lectura, les hores de treball... També quan puc faig una mica d'exercici. S'ha de mantenir equilibrat.

6. Hi ha algun dia o ocasió especial en que es trenqui la rutina?

Les ermitanes no sabem què és la rutina: en una vida amb Déu és impossible tenir-ne. Però de dilluns a dissabte si que faig un horari diferent al de diumenge, quan vaig a peu o bé a Santes Creus, o bé a Montferri o bé a Vila-Rodona a missa, tot i que un cop al mes es fa aquí a l'Albà.

7. Expliqui'ns alguna anècdota o el record d'un fet especial que hagi viscut durant aquests anys.

Jo no tinc gaire aquesta funció de record, crec que s'ha d'estar en el present més estricte.

8. Vostè ha d'atendre les seves necessitats bàsiques; d'on obté els recursos econòmics?

Del treball, normalment manual, i de la providència.

9. En aquest treball hem conegut la normativa que regula la dedicació a la vida eremítica i les funcions de l'arquebisbat com a "autoritat" respecte les persones que es dediquen a aquest tipus de vida consagrada. Quina és la seva relació amb l'arquebisbat? Per quines qüestions es relacionen?

El nostre superior legítim és el bisbe. La relació amb ell és de superior a súbdit. Seria com un objectiu, cultivar la nostra relació. I també quan hi ha algun fet important en el qual es necessiti fer un discerniment, es va a buscar el Bisbe, però no per qualsevol cosa.

10. I amb la parròquia de l'Albà?

De veïnatge. Seria la mateixa relació que hi tindria qualsevol altre fidel de la parròquia. Jo he optat per col·laborar-hi, i ajudo a preparar la missa, però podria no haver-ho fet, és a dir, no perquè sigui ermitana aquí a l'Albà ho he de fer. I cal dir que el mossèn que ve aquí no és el meu superior, tal i com molta gent pensa.

11. Com descriuria vostè la seva relació amb la societat i la relació de la societat amb vostè? I amb l'entorn més immediat (veïns del poble, visitants, família)?

Igual que quan no era ermitana. Quan veig que hi ha un rebuig, es difumina al cap d'estar dos segons conversant. Crec que s'hauria de prescindir d'aquests tòpics que parlen sobre la relació dels monjos amb la societat. Però en general hi ha molt més apreciació del que jo em pensava. Quant a la família, és bastant restringit.

12. I amb el seu entorn físic? (la muntanya, el paisatge, el poble...)

Encara que visc en un poble, pràcticament estic a la natura. Encara que és molt important l'estabilitat a la cel·la, la natura també és el que et dóna silenci i invisibilitat, és com un amagatall, et dona privacitat... També proporciona cert nodriment, et dóna coses vitals. És un accés a una contemplació no racional. Seria un lloc de presència d'alguna cosa molt més gran

del que els teus ulls poden veure, és inabarcable. La natura et col·loca en la teva posició veritable.

13. En un món cada cop més condicionat per les noves tecnologies i amb una forta influència de les xarxes socials en les relacions humanes, quina és la seva interacció amb aquest món? Utilitza internet? I alguna xarxa social?

És una interacció de llibertat. Em serveix pel que vull? Sí, doncs ho agafo. S'ha de discernir en una sèrie de conceptes: és assequible econòmicament? M'enreda? És útil per a mi? Tinc mòbil i hi tinc Internet però no tinc fix. Més que res, és per un criteri de seguretat, perquè em permet estar localitzable. No tinc Whatsapp perquè ja tinc correu i penso que el correu ja té tot el que té el Whatsapp i, en canvi, aquest no té tot el que té el correu i, per tant, no necessito les dues coses. Amb el mínim indispensable i necessari en tinc prou. De xarxes socials no en tinc, crec que és incompatible amb la meva opció.

14. De les regles de funcionament de la vida consagrada dels ermitans i ermitanes (Estatuts) en canviaria alguna cosa? Han participat les ermitanes en la seva elaboració?

Moltíssimes. A l'Església universal encara no hi ha cap regulació més enllà del cànon 603. No en canviaria res però, perquè crec que el temps ja ho farà.

15. Se senten ben ateses per les autoritats eclesiàstiques? Què podria millorar?

L'autoritat eclesiàstica és el bisbe i joestic a la diòcesi on el bisbe m'ha acollit. Tampoc és una vida per ser atesa, sinó que s'ha de saber ser autònom i autosuficient. El que podria millorar és que hi hauria d'haver aquesta corresponsabilitat: la vida eremítica és necessària per l'Església i aquesta percepció no hi és.

16. Què és el més difícil de la vida eremítica? En general i en l'entorn que vostè exerceix la vida consagrada.

No hi ha res difícil, justament és una vocació i si estàs on realment Déu et dona la gràcia d'estar, no hi ha dificultats. Si hi hagués una desproporció, és que alguna cosa no va bé.

17. I allò més gratificant?

L'eremitisme és una relació profunda de la persona, un alliberament. No hi ha un terme de plaer. És una dinàmica sense fi, no s'arriba a la gratificació. L'objectiu és tant gran i tant absolut... Tot el que hi ha en el present és gratificant en si.

18. Qui és fa càrrec del manteniment de l'ermita? N'està satisfeta?

Jo no asseguro el seu manteniment, però sí que me'n faig una mica de càrrec. No només és responsabilitat meva, sinó que a vegades ve gent i ajuda, així com també hi ha la providència.

19. I per acabar, a aquesta part important de la societat que segurament no comprèn la seva opció de vida o que en té una visió molt parcial, què els explicaria per que tinguessin una idea més real de la seva missió i de la seva activitat?

Jo et diré el que diu Jesús: "veniu i ho veureu". No crec que haguem de donar tantes explicacions sobre la nostra vida, s'han de donar a qui s'hagin de donar.

20. Li agradaria afegir alguna cosa que vostè cregui que pot ser d'utilitat per les finalitats d'aquest treball?

(Les ermitanes Teresa i Sión María no ocupen cap ermita sinó les rectories de les parròquies del respectius pobles on habiten.*

8.2 Anàlisi de les entrevistes

El contacte directe amb les ermitanes ens ha permès una aproximació a les seves motivacions espirituals i al sentit de la seva vocació, que és allò que constitueix l'essència de la vida eremítica.

I alhora, ens ha permès apropar-nos a la seva vida quotidiana i sobre tot, a la seva relació amb el món, allò que podríem anomenar la seva dimensió social. Un element que ens ha permès obtenir una visió diferent dels tòpics als quals ens remetem quan, de lluny, ens volem fer una idea del que suposa ser ermità o ermitana.

He conegut cinc persones diferents, amb formes diferents de verbalitzar les coses i amb algunes percepcions diferents, de vegades oposades, en relació als mateixos aspectes sobre els que eren preguntades.

De les entrevistes que he transcrit he intentat fer-ne un resum agrupat en tres blocs, en el que es destaquen els aspectes que són comuns i els matisos observats en cada cas.

Hi ha un tret comú en les persones entrevistades: l'origen de la seva vocació eremítica. En tots els casos estudiats, les ermitanes relaten l'inici d'aquesta opció de vida com una percepció espiritual molt intensa; com una crida que perceben molt nítidament, fins i tot amb la identificació de moments molt puntuals i ben definits en el temps, amb records claríssims que descriuen amb molta precisió. Una crida que es manifesta en el sentiment de sentir-se "habitada per Déu" com a resum d'aquesta percepció.

Evidentment és difícil descriure aquest estat espiritual, que és una vivència molt íntima de les persones entrevistades, però hi ha una coincidència en aquest aspecte de moment de revelació i de crida que s'experimenta fins i tot físicament i que ens trasllada al que Santa Teresa de Jesús va descriure abastament en la seva obra literària.

Des del punt de vista de la motivació hi ha un altre tret comú que és la necessitat de donar-se als altres. De solidaritzar-se amb els que pateixen. Pot semblar una contradicció aquesta vocació (que aparentment necessita d'un entorn social en el qual s'ha d'interactuar materialment) amb la vida en solitud que comporta l'eremitisme.

Però les ermitanes entenen aquesta forma de donar-se als altres a través de la pregària. Sense descartar la interacció amb la societat en forma de visites a malalts, d'acollida a persones que ho demanen o de participació en comunitats que tenen per objectiu l'ajuda a les persones. La idea d'intercessió també és present en la majoria d'entrevistes. Una intercessió entesa des de

la pregària pels altres com a forma d'ajuda, de proximitat davant les necessitats més profundes dels altres.

La vivència estrictament religiosa està marcada per unes pautes comunes, lligades a les normes rituals d'oració.

La vida en comunió amb la natura també és un element comú, tret del cas de l'ermitana resident a Riudecols. No es tracta només de la adaptació a les condicions del medi, sinó d'una veritable vivència de la natura com a mitjà d'aproximació a Déu i alhora font d'aprenentatge, fins al punt que les persones entrevistades experimenten l'entorn d'una manera integral amb elles mateixes: no "viuen a la natura", sinó que esdevenen part d'ella i a través d'ella perceben la idea de la seva dimensió real en el món.

Si abans de fer el treball ja podíem deduir que la part espiritual és l'essència de l'eremitisme, aquesta recerca ens ha permès aprofundir en la part més desconeguda d'aquesta opció de vida: com s'enfronten els aspectes materials, la subsistència econòmica, les qüestions relacionades amb l'habitatge, la relació amb l'entorn immediat (veïns, parròquia...), les relacions amb les autoritats eclesiàstiques.

Des del punt de vista de la subsistència econòmica, contra el que podíem pensar inicialment, veiem que totes les ermitanes es mantenen a partir del seu treball o de les seves pensions, en els casos que estan jubilades. Treballs que normalment tenen a veure amb l'artesanía, la restauració d'obres d'art. En un dels casos, l'ermitana fa treballs domèstics i treballs amb ordinador. Mitjans precaris que eventualment es veuen completats amb petites ajudes de familiars o amics, però sense aportació directa de l'arquebisbat.

A l'hora de valorar les relacions amb l'arquebisbat i per extensió amb l'estructura eclesiàstica de la que formen part totes les ermitanes coincideixen en qualificar-les de cordials. Altra cosa és la qüestió de la valoració de les normes a les quals estan subjectes (els Estatuts, bàsicament) que si bé en general els mereixen una valoració favorable, sí que hem percebut en alguns casos una certa i discreta crítica. Les ermitanes més crítiques amb la regulació vigent apunten a una certa manca d'autonomia, en el ben entès que consideren que se les assimila a la pertinença a una institució religiosa –per tant a la vida en comunitat- quan precisament la seva opció ha estat la vida religiosa en solitud. D'aquí interpreten que se'ls apliquen normes que no estan concebudes precisament per aquesta opció de vida. De les manifestacions

⁷d'alguna de les ermitanes es desprèn la "denúncia" d'una certa incomprensió institucional per part de l'autoritat eclesiàstica, respecte la veritable essència de l'eremitisme.

En el que sí hi ha unanimitat és en la valoració positiva de la seva relació amb la parròquia com a estructura eclesiàstica més propera i amb els fidels i els veïns en general. En tots els casos es destaca la gran acceptació i acollida que sempre han percebut en els respectius pobles d'estada o més propers a l'ermita.

Tot i que forma part del conjunt d'aspectes materials de la vida dels ermitans i ermitanes dels nostres temps, i per tant podia haver format part de l'apartat anterior, hi he volgut dedicar un apartat específic, per la rellevància que aquesta qüestió té en el món actual, profundament i cada cop més, basat en la utilització de les noves tecnologies.

És una qüestió que m'ha cridat especialment l'atenció, perquè bàsicament, les tecnologies de la informació i la comunicació es basen en la interacció material amb els altres, en la dimensió social de l'ésser humà, en les relacions de comunicació que forçosament han de tenir actors diversos. El mateix concepte de "xarxa" ens porta a una idea de connexió permanent amb les altres persones i amb el món en general.

Per tant, un aspecte en el que volia aprofundir en aquest treball és com s'ho feien les ermitanes per compatibilitzar una opció de vida basada en la fugida de les distraccions i en un cert aïllament, amb la utilització de les tecnologies d'informació i comunicació i les xarxes socials. O dit d'altra manera, com podien aconseguir l'equilibri entre l'opció per "desconnectar" que suposa la vida eremítica i la necessitat, quasi inevitable, d'utilitzar la tecnologia.

Un tret comú de totes les ermitanes és l'ús moderat de les tecnologies.

Pel que fa als mitjans de comunicació, la principal font d'accés a la informació és la ràdio (cap de les ermitanes té televisió) i, de forma més limitada, Internet.

Totes les ermitanes disposen de telèfon mòbil, per raons de seguretat i per garantir uns mínims de comunicació en cas de necessitat, tot i que, tal com assenyalen algunes de les ermitanes, les condicions de cobertura (i de connectivitat) no sempre són bones.

⁷ Algunes d'aquestes manifestacions no s'han reproduït a la transcripció de les entrevistes a petició de les pròpies ermitanes, que m'han autoritzat, però a utilitzar-les com a conclusió o anàlisi personal en el treball.

Ens ha sorprès la presència a les xarxes socials de la Montserrat Domingo, amb perfil a facebook i a twitter i força activa a instagram. De fet, la Montserrat és una persona amb una certa projecció pública, amb una presència esporàdica als mitjans de comunicació (premsa escrita i fins i tot algun programa de televisió) que ha servit per donar a conèixer arreu del país aquesta l'eremitisme al segle XXI, si més no des de la seva percepció.

En els altres casos no es dóna aquesta presència a les xarxes socials, que és percebuda més aviat com una distracció i en un cas concret, directament com un fet incompatible amb aquesta opció de vida.

Són, certament, visions contraposades sobre les que no podem extreure cap conclusió, més enllà de que cada ermitana fa un ús molt meditat de la seva llibertat a l'hora de decidir com es relaciona amb el món.

El que és evident és que a l'any 2019, en un món en el que la informació i la tecnologia estan presents permanentment en tots els àmbits de la vida, cada cop és més difícil aïllar-se'n completament. I que en l'opció per la vida eremítica, algunes persones han considerat que enlloc de refusar obertament aquestes eines, era millor aprofitar-les per fer arribar al món la realitat d'aquesta manera de viure, mentre que altres persones han considerat que han de respectar escrupolosament la seva idea d'aïllament i fer una utilització de les eines tecnològiques mínimes i imprescindibles per comunicar-se amb l'exterior.

Ús de tecnologies d'informació i mitjans de comunicació i presència a les xarxes socials.

											altres
Sònia	no	sí	sí	No	sí	sí	no	no	no	No	no
Amparo	no	sí	sí	Sí	no	sí	no	no	no	No	no
Montserrat	no	sí	sí	Sí	sí	sí	no	sí	sí	Sí	no
Teresa	no	no	sí	sí	sí	sí	no	no	no	no	no
Sión María	no	no	sí	no	sí	sí	no	no	no	no	no

9. CONCLUSIONS

En aquest treball he volgut fer una aproximació global a la vida eremítica basant-me en la situació de l'eremitisme a les comarques de Tarragona, coneixent els seus protagonistes i investigant sobre la seva opció de vida consagrada, també des del punt de vista de la seva vida quotidiana.

De la recerca n'he obtingut una visió que segurament no és completa, però que m'ha permès anar una mica més enllà del tòpic de l'ermità solitari, reclòs en la seva vivència espiritual i apartat del món en muntanyes o deserts llunyans.

Per això les conclusions del treball es concreten en demostrar que les persones ermitanes del nostre temps i en el nostre territori, a més de la seva vivència religiosa i espiritual tenen un nivell d'interacció social que normalment passa desapercebut, per desconegut i per la influència dels estereotips.

Un nivell d'interacció social que es manifesta primerament en la seva missió –per tant, en un nivell espiritual que es concreta en la pregària pels altres i en la solidaritat, en això que alguna ermitana resumeix en la idea de la “intercessió” pels altres- però també en aspectes més materials: en primer lloc en un marc de relacions jurídiques, és a dir, en la subjecció a un seguit de regles i normes que regulen des del mateix accés a la condició d'ermità o ermitana fins a la seva conducta i en la integració en una veritable estructura organitzativa, assimilable a la de qualsevol organització amb les seves vinculacions de dependència, coordinació o jerarquia.

I un marc de relacions socials que es manifesta també en aspectes com el treball, el sosteniment econòmic i, en particular, amb la utilització de les tecnologies d'informació i comunicació i en alguns casos, amb la presència a les xarxes socials.

En resum, la interacció social de les ermitanes de les nostres comarques es concreta en:

a) La subjecció a normes jurídiques canòniques

a.1) Generals (Codi Canònic, Catecisme), que marquen les grans línies de la vida eremítica.

a.2) Específiques de l'Arquebisbat de Tarragona (Estatuts) que regulen amb més concreció la vida eremítica, des de la forma d'accedir-hi fins les regles de conducta.

Es tracta d'una vinculació generalment acceptada però que també suscita alguna crítica en tant que hi ha qui considera que es tracta de regles de funcionament que no tenen en compte l'essència de l'eremitisme: una opció que té la solitud en la seva essència i que per tant hauria de gaudir de més autonomia, la qual cosa es contradiu amb una regulació més pròpia d'una comunitat religiosa.

b) La subjecció a una estructura organitzativa

Les persones ermitanes formen part d'una organització, en la que deuen obediència a l'Arquebisbe, si bé estan vinculades a altres autoritats eclesiàstiques (delegat de vida consagrada, responsable de vida eremítica que actuen per delegació de l'arquebisbe en les relacions quotidianes amb les ermitanes.

c) La dimensió social de l'eremitisme

c.1) Aspectes espirituals

Malgrat que es tracta d'una opció de vida que té en la solitud la seva característica més visible, les ermitanes interactuen amb la societat a través de la pregària i la solidaritat. Aquesta interacció es manifesta de formes diferents segons les ermitanes, però amb el tret comú d'una profunda vocació de servei als altres, a través, principalment, de la idea d'intercessió pels altres davant de Déu.

c.2) Aspectes materials

Tot i l'aïllament físic, també hi ha una interacció amb la societat relacionada amb aspectes de la vida quotidiana : els que tenen a veure amb la subsistència econòmica, amb les relacions amb l'entorn més immediat, i, en particular, s'ha estudiat l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació i la presència a les xarxes socials, amb resultats molt diferents segons cadascuna de les ermitanes i amb una percepció diferent de la seva utilitat i fins i tot de la seva compatibilitat amb aquesta opció de vida.

10. BIBLIOGRAFIA, WEBGRAFIA I AGRAÏMENTS

BIBLIOGRAFIA

- CABRÉ LLOBET, Salvador (abril 1997). *L'eremitisme a Catalunya. Avantguarda de la conquesta*. Revista Kesse. Núm. 22
- DOMINGO DE PEDRO, Màrius (2000). *Muntanyes de Prades, excursions naturals*. Valls: Ed. Cossetània.
- GRAS I ELÍAS, Francesc (1909). *Historia de las ermitas del arzobispado de Tarragona*. Reus: Tipografía Sanjuan Hermanos.
- MAS ROCA, Jaume (2007). *Serra del Montsant. Excursions pel Parc Natural. 36 itineraris circulars i 8 travesses*. Ed: Piolet
- MIQUEL SOLSONA, Eduard (2011). *L'eremitisme al Montsant* Ed. Lampreave
- RIBAS I MATEU, Domènec (2018). *Ermites i santuaris singulars de la demarcació de Tarragona*. Ed. Diputació de Tarragona.

WEBGRAFIA

- <http://alforjastark.cat>
- <https://www.arquebisbattarragona.cat/>
- <http://bibliotecadesilos.org>
- <http://solitariosensilencio.blogspot.com>
- <http://w2vatican.va>

AGRAÏMENTS

Aquest treball no és només fruit de la consulta de llibres, webs i arxius. De fet, no hauria estat possible sense l'ajut directe o indirecte de moltes persones i algunes institucions. Per això, vull expressar el meu agraïment a totes elles.

En primer lloc, a les ermitanes, la "Llum", l'Amparo, la Montserrat, la Sió María i la Teresa. Totes elles m'han acollit amb els braços oberts, m'han atès amb una gran amabilitat i disposició i han tingut molta paciència amb les meves preguntes. Elles són les veritables protagonistes d'aquest treball i a elles els hi dedico, per tot el que m'han ajudat i m'han ensenyat.

Estic molt agraïda al Pare Pere Cardona, delegat de vida consagrada de l'Arquebisbat de Tarragona, que des del primer moment s'ha posat a la meva disposició i del qual he obtingut informacions molt valuoses i consells imprescindibles per orientar correctament el treball, a més de facilitar-me el contacte amb les ermitanes.

Al Josep Martínez Melgares, Ecònom General del Bisbat de Vic, que m'ha facilitat informació sobre la situació de la vida eremítica als altres bisbats de Catalunya.

Als ajuntaments de Riudecols i d'Aiguamúrcia, que m'han facilitat el contacte amb les germanes Teresa i Sió María, respectivament.

ANNEXOS

I. RUTA A PEU PER LES ERMITES DEL CAMP DE TARRAGONA

Tot i que no forma part de la recerca pròpiament dita, he volgut afegir aquest annex al treball perquè crec que també se li pot donar un aprofitament lúdic i integrar la visita a les ermites amb excursions per l'entorn.

N'he triat tres, coincidents amb les ermites visitades. Es tracta d'excursions circulars, és a dir que comencen i acaben al mateix lloc i així no exigeixen disposar de dos vehicles. A més són excursions bastant curtes, de nivell fàcil (excepte la tercera) i que es poden completar en un matí.

En uns casos l'ermita és el destí de l'excursió, en d'altres el punt de partida o una etapa intermitja.

1) DE LA VILELLA ALTA A L'ERMITA DE LA CONSOLACIÓ I RETORN PEL COLL DE LA CREU

Excursió curta i fàcil, apta per a tothom.

Comença a la Font Vella de la Vilella Alta, al costat de l'aparcament del poble. La ruta està molt ben senyalitzada amb marques grogues i és molt fàcil de seguir, perquè a totes les cruïlles hi ha la indicació de la direcció a l'ermita.

El camí comença suau i ample entre camps d'ametllers i vinyes i va guanyant alçada de manera molt progressiva fins dalt d'un turó i continua, per camí ample i en bon estat durant els primers 2 km travessant zones de terrasses de vinya.

Quan partem aproximadament 2,5 km, el camí travessa un camp d'oliveres. Aquí, seguint la senyalització, que és molt clara, es deixa el camí ample i s'agafa un corriol que té més pendent i supera més bruscament el desnivell que queda fins l'ermita, en un recorregut de 500 metres, aproximadament, que recorren entre bosc, matolls i un tros de carena amb molt bones vistes. S'arriba així a la pista que puja de la carretera de Gratallops. Des d'aquí, l'ermita de la

Consolació ja és ben aprop i només cal superar un curt pendent amb unes escales fetes de troncs. Aquí podrem visitar la germana Sònia, que viu a la casa annexa a l'ermita.

La tornada la farem pel mateix lloc, però per variar una mica el recorregut, passarem pel Coll de la Creu. Per fer-ho, quan haguem recorregut uns 3 km des de l'ermita, arribarem a una cruïlla. En lloc de baixar directament a la Vilella Alta, que ja es veu molt a prop, prendrem el camí de l'esquerra, passarem pel coll i començarem la baixada al poble seguint les marques del GR-174 (marques vermelles i blanques) amb unes vistes molt interessants sobre el mateix.

Durada de l'excursió: Aproximadament 2h o 2h i mitja, sense comptar les parades.

Distància: Tornant pel coll de la Creu, uns 7,5 km.

Dificultat: Molt fàcil

2) DE L'ARBOLÍ A L'ERMITA DE SANT PAU I A GALLICANT

Excursió curta i fàcil, també apta per tothom, que a banda de visitar l'ermita de Sant Pau i gaudir de les vistes sobre l'Arbolí, ens portarà al curiós poble abandonat de Gallicant, un paratge espectacular, amb unes vistes increïbles sobre Siurana, les seves parets, el pantà i la serra del Montsant.

L'excursió comença just a l'entrada del poble de l'Arbolí, en un aparcament al costat d'una font, sota mateix de l'antic restaurant El Pigot i s'enfila pel carrer estret i costerut que surt al davant mateix i que travessa tot el poble d'est a oest, seguint les marques de GR-7, blanques i vermelles, direcció Gallicant i Ermita de Sant Pau. Al cap de pocs minuts, deixem el poble enrere resseguint un camí empedrat per la vora d'un marge, al costat d'un petit torrent que queda a la nostra dreta.

Ben aviat trobarem un trencall a l'esquerra amb un senyal que indica la direcció cap a l'ermita de Sant Pau (senyals grogues) L'hem d'agafar. Aquest corriol té algun tram una mica costerut, però és fàcil de seguir. Guanya desnivell ràpidament i aviat veiem l'Arbolí ben avall.

Al cap d'uns 15 minuts de caminar, el pendent es suavitza, passem per sota unes roques, el camí ens ofereix una bonica panoràmica sobre l'Arbolí i en un tres i no res ja veiem davant nostre l'ermita de Sant Pau, on podrem saludar l'Amparo, l'ermitana i visitar l'ermita que està sempre oberta.

Just quan hem sobrepassat l'ermita, en una mena de placeta on acaba la pista que puja de la carretera de l'Arbolí a Cornudella, neix a mà dreta un corriol que hem d'agafar i que en pocs minuts, però amb fort pendent, ens deixa en una pista al costat del maset de Nadal, en ruïnes.

Seguim la pista a la dreta, en pendent suau, durant un quilòmetre i mig, aproximadament, fins que arribem a una cruïlla de pistes, on retrobem les marques del GR-7 que havíem deixat per agafar el trencall cap a Sant Pau. Girem a l'esquerra seguint els senyals blancs i vermells per un camí més estret que resegueix horitzontalment la cara nord del Puig de Gallicant. Quan portem aproximadament 600 metres d'aquest camí, veiem a la nostra esquerra el poble abandonat de Gallicant. Ens hi aproparem seguint el camí fins que trobem una cruïlla a l'esquerra que ens deixarà al collet de la Bassa, just al costat de les ruïnes de les cases, que

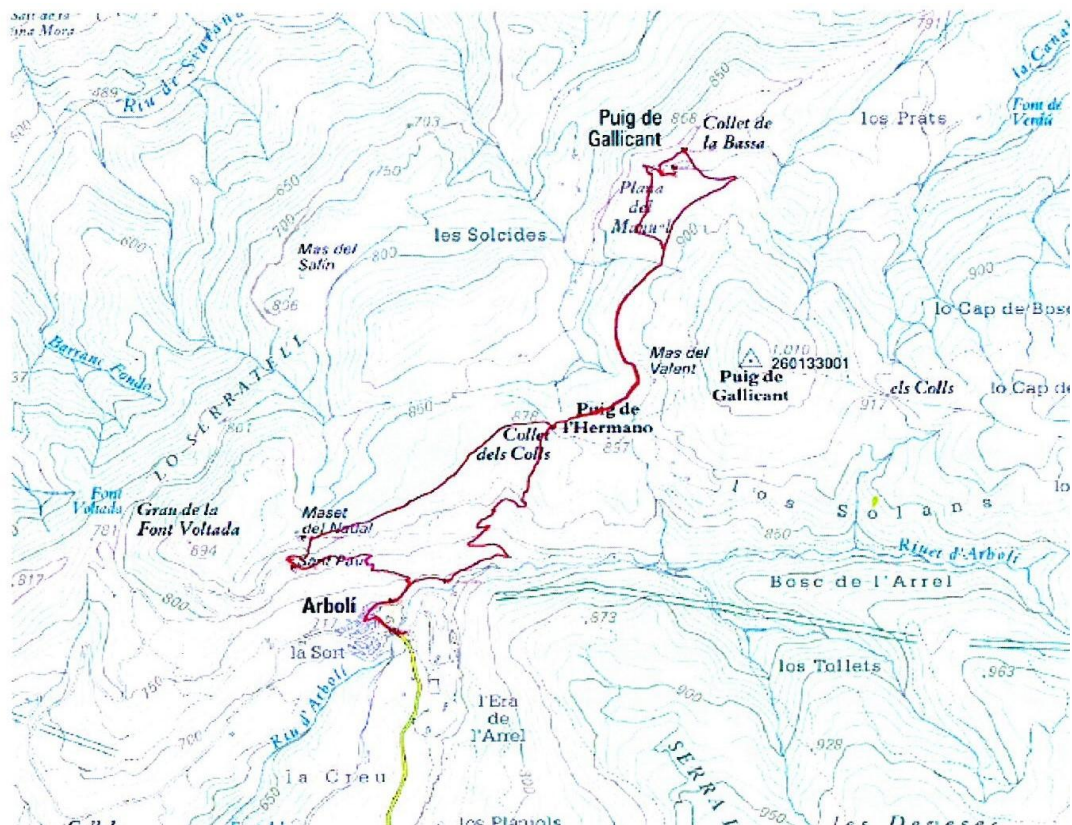
podrem visitar amb molt de compte. Algunes conserven encara elements com els balcons, portalades, estables dels animals... Val la pena apropar-se a les roques que hi ha la banda sud del poble per contemplar les fantàstiques vistes que des d'aquest punt hi ha sobre Siurana i la serra del Montsant, realment espectacular.

Fem una volta circular al poble abandonat i per un corriol desdibuixat que travessa uns camps, tornem al camí horitzontal (GR) i seguint el camí d'anada, tornem al collet de les Cols, cruïlla de camins. Aquí, seguim recte pels senyals de GR, per un camí estret però ben marcat que transcorre per una zona rociosa. Aviat el camí comença a perdre alçada fent giragonses molt marcades. És un tram de camí molt bonic, que conserva l'empedrat antic en bones condicions. En poc més de 20 minuts des del Collet de les Cols, i sense pèrdua possible, el camí ens retorna a l'Arbolí i al punt de sortida.

Durada: unes dues hores, sense comptar les parades.

Distància: uns 6 km. Aproximadament.

Dificultat: Fàcil. Cal parar compte en alguns trams del camí, sobre tot si ha plogut o ha glaçat.

3) DE SANT JOAN DEL CODOLAR A LA ROCA CORBATERA I RETORN PEL CAMÍ DE LA LLISERA

A diferència de les altres, aquesta és una excursió difícil, que requereix una certa experiència excursionista, estar en bona forma física i no patir vertigen, sobre tot pel pas espectacular del Grau dels Tres Esglaons, que des de l'ermita de Sant Joan del Codolar ens permet superar de forma directa les cingles de la Serra del Montsant per punts on des de sota sembla impossible que es pugui passar. L'excursió també ens permet arribar al punt culminant de la Serra del Montsant, la Roca Corbatera de 1163 metres i visitar abans la Cova Santa, lloc emblemàtic de l'eremitisme al Montsant en temps dels primers eremites. La tornada la farem pel camí molt més amable que baixa a l'Albarca resseguint la carena, pel Grau Gran i retorna a Sant Joan del Codolar pel suau camí de La Llisera o dels Cartoixos, pràcticament horitzontal. En conjunt, una petita aventura.

L'excursió comença just a l'ermita, a pocs metres de l'habitatge de l'ermitana, la Montserrat, a la vora d'uns xiprers. Si teniu dubtes, no dubteu en preguntar a la Montserrat, que coneix la serra del Montsant com ningú.

El camí no està gaire marcat, però les fites ens ajudaran a seguir-lo. És estret i costerut, més costerut com més amunt, i força pedregós, per la qual cosa cal anar amb compte.

Quan portem uns 15 o 20 minuts de forta pujada trobem el primer "esglaó", un tram vertical de roca, equipat amb unes grapes metàl·liques que ens ajudaran a superar l'obstacle. Com aquest en trobarem dos més, essent el darrer, el tercer, el més llarg i difícil per la seva verticalitat, tot i que es troba ben equipat, també, amb grapes. Sortint del tercer esglaó, al cap de pocs minuts ens trobarem amb un camí travesser, nosaltres seguirem rectes fins arribar a la carena, on trobarem unes marques grogues que assenyalen el camí que ressegueix tota la serra major del Montsant. Un cop a la carena ja tindrem molt a prop, a la nostra esquerra, el cim de la Roca Corbatera. Tot i és aconsellable girar en direcció contrària per anar a visitar la Cova Santa. Per això resseguirem la carena a la dreta gairebé un km (uns 20 minuts) fins arribar a collet on hi ha una creu metàl·lica (creu del Crist de la Sang) Uns 100 metres més endavant, seguint la carena, trobarem les marques del GR que puja des de Sant Joan del Codolar pel grau del Montsant. Resseguiu les marques del GR cap a l'esquerra durant uns 50 metres en baixada i aviat veurem a la nostra esquerra la petita entrada de la Cova Santa. Per

entrar-hi ens caldrà anar equipats amb una llanterna o làmpara frontal, ja que la cova és fonda i la foscor és absoluta, malgrat que el seu recorregut és de poc més de 20 metres. Al fons hi ha formacions concrecions calcàries (estalactites i estalagmites) Cal vigilar perquè l'entrada és molt estreta i en pendent i el terra és relliscós.

Cim de la Roca Corbatera, 1163 m. Punt culminant de la Serra del Montsant.
Font: pròpia

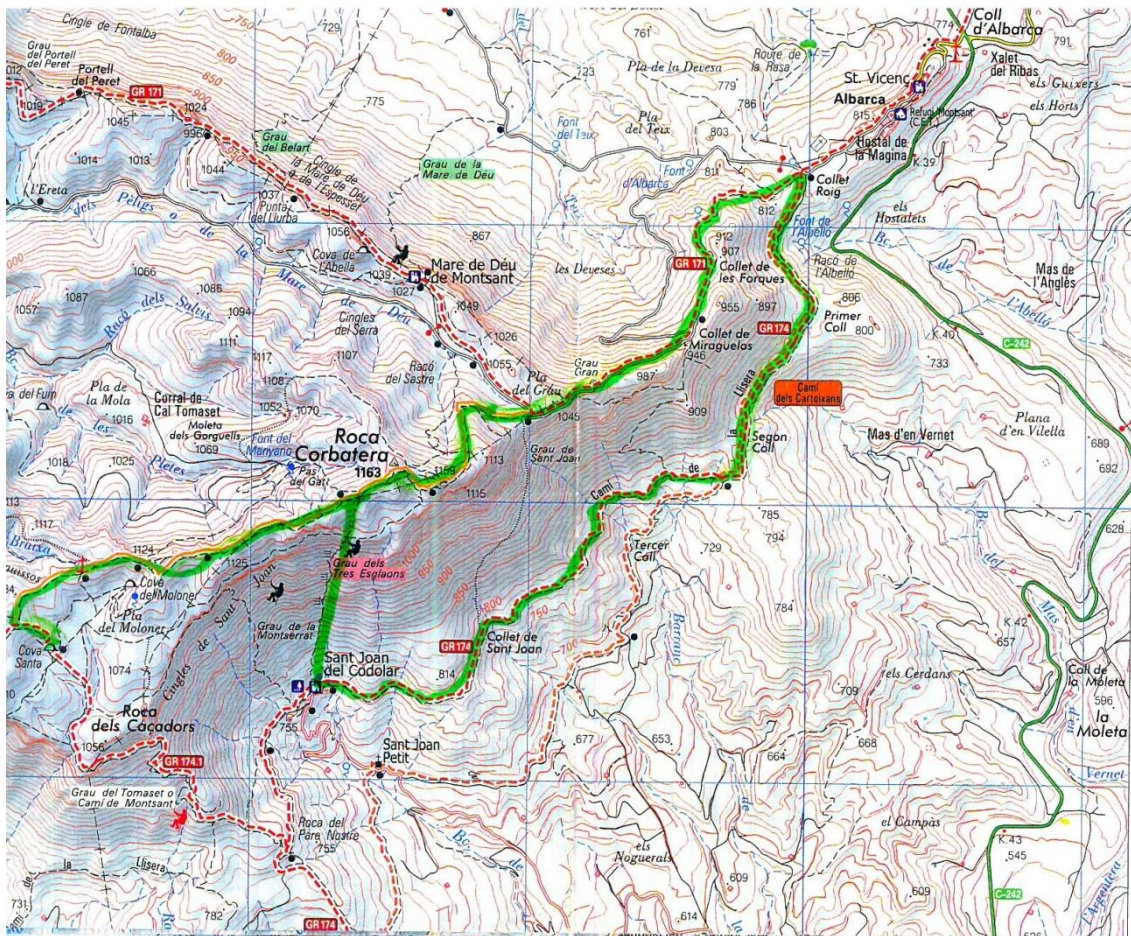
Visitada la cova, desfarem el tram de GR, tornarem a la carena i la resseguirem per on hem vingut tornant al punt on hem girat abans, ja a la vista del cim de Roca Corbatera, que assolirem al cap de pocs minuts. Les vistes des d'aquí son extraordinàries.

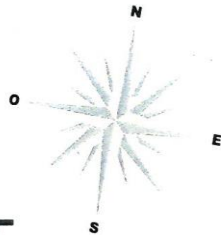
Per baixar seguirem la carena de la serra major en direcció a l'Albarca (cartells indicadors) que en baixada ens deixarà en una petita explanada on tornarem a trobar senyals de GR blanques i vermelles. És el GR 174. A partir d'aquí ja no deixarem aquestes senyals, que baixen fort per l'anomenat grau Gran i just abans d'entrar al poblet de l'Albarca, giren clarament a la dreta i ens porten a l'anomenat camí de la Llisera, un curiós camí que passa per sota les cingleres sobre grans lloses de pedra, primer horitzontalment, després amb lleugeres pujades i baixades, però sempre molt ben marcat i sense deixar els senyals blancs i vermells. Des de l'Albarca, en poc més de mitja hora arribarem altre cop a Sant Joan del Codolar.

Durada: Unes 4 hores, sense comptar les parades.

Distància: Aproximadament, 12 km.

Dificultat: Alta. Cal parar atenció a la superació dels tres esglaons que donen nom al grau (pas que supera el cingle) i per visitar la cova cal anar degudament equipat amb il.luminació artificial i tenir en compte que l'entrada és molt estreta i en pendent. La resta de l'itinerari no té cap dificultat i està molt ben indicat.

Als Quatre Vents

LA DIGNITAT DE LA PERSONA HUMANA

Tots hem pensat més d'una vegada en les capacitats de l'ésser humà, tant des del punt de vista natural com des de l'anímic. Les màquines que l'home construeix fan coses insospitades, però difícilment poden igualar les possibilitats de l'ull, el funcionament finíssim del ronyó, o la incansable activitat —mai no para!— del cor humà. En l'àmbit més interior, ens meravellen les possibilitats dels nostres afectes i sentiments, la potència de la capacitat intel·lectual i les seves aplicacions tècniques, la força decisòria de la llibertat humana... Són unes capacitats que, encara que per definició són finites, sembla que es puguin expandir cada vegada més.

Davant aquestes meravelloses capacitats, sembla impossible que l'home no remeti el seu origen i el seu ésser a Déu. Confessant la nostra condició de criatura a imatge i semblança de Déu no abdicuem de les nostres possibilitats, sinó que donem una explicació plausible a l'origen i el destí de la persona humana. Precisament en aquest condició de criatures, en la nostra dependència de Déu creador arrela la nostra dignitat personal.

La humanitat ha fet grans avenços des que ha aconseguit definir de manera solemne el que s'anomenen drets humans, que ho són realment perquè són drets de la persona humana. Per tant, sorgeix immediatament la pregunta sobre el fonament d'aquests drets. Som davant d'un tema crucial: on arrelen, on es fonamenten aquests drets que permeten donar protecció a totes les persones, especialment les més dèbils i indefenses?

Moltes vegades es busca aquest fonament en consensos que acostumen a ser més o menys precaris. Canvien els governants, canvien les visions de l'home i aquests drets sembla que també poden canviar. Buscar el fonament en el carrau sòlid i inamovible de la nostra condició de criatures de Déu ens permet veure aquests drets

humans com la conseqüència lògica d'una dignitat que no ens donem nosaltres mateixos sinó que ens ve donada i que, per tant, no depèn dels vaivens del moment polític o de les opinions canviants de majories precàries.

Mirem les coses procurant veure-les tal com són, en la seva veritat més bàsica: la persona humana no s'ha fet a si mateixa, no es dona la pròpia naturalesa; Déu és a l'origen del nostre ser, i per tant estem ordenats a Déu i cridats, en cos i ànima, a gaudir de la felicitat eterna.

Si volem entendre la vida moral en tota la seva força i valor, si volem viure una vida reeixida que busqui l'excel·lència possible, si volem fer el bé a tots els qui conviuen amb nosaltres, si volem, en fi, ser feliços hem de posar un bon fonament a la vida moral, que és un sentit ben arrelat de la nostra dignitat de fills de Déu i que no té ningú més que Crist com a model i vida.

† Jaume Pujol Balcells
Arquebisbe metropolità de Tarragona i primat

EL NOSTRE PATRIMONI

PARRÒQUIA DE SANT ANDREU APÒSTOL DE LA SELVA DEL CAMP

Tot i que l'ordre de construcció del nou temple parroquial de la Selva del Camp data del 1568, no va ser fins el 1581 quan es va subhastar l'obra, encarregada al mestre Pere Blai de Barcelona, un gran arquitecte del Renaixement català. A l'agost del 1582, es firmaven les capitulacions en les quals Pere Blai es comprometia a acabar l'obra en vuit anys per un import de vuit mil lliures. El lloc escollit era el de l'església vella, junt al castell. Es preveia l'edificació de dues sagristies i l'elevació d'una cúpula o cimbori de rajoles en el presbiteri. Les obres es van perllongar fins el 1640 per causa de diferents vicissituds. El temple és de grans proporcions i consta d'una nau amb capelles comunicades entre els contraforts. En el costat de l'Evangeli es va construir la capella del Santíssim. S'ha conservat una talla barroca de la Mare de Déu, una altra de sant Joan Baptista i alguns relleus renaixentistes, a més de fragments de retaules de diferents èpoques.

ULTIMA EUCARISTIA A LA PARRÒQUIA DE SANTA MARIA DE BONAVISTA

Després de 43 anys de servei a la comunitat, el pròxim dissabte, dia 15, a la parròquia de Santa Maria de Bonavista, tindrà lloc la celebració de la darrera Eucaristia abans de l'enderrocament de l'actual temple. L'increment de la població del barri de Bonavista ha obligat a construir una església de nova planta en substitució de l'actual, inaugurada l'any 1966. Mentre durin les obres de construcció del nou temple, al mateix lloc que l'actual, les activitats litúrgiques i catequètiques de la parròquia es traslladaran a una zona de les dependències de l'escola Joan XXIII mentre que el despatx i l'atenció a l'acció social continuaran al local actual. El rector de la parròquia, Mn. Isidre Foguet, ha manifestat que aquest és un final d'etapa de la parròquia. "Ojalá consigamos construir unas instalaciones parroquiales nuevas en consonancia con una comunidad parroquial renovada y pujante". L'enderrocament del temple començarà durant la primera setmana de setembre i les obres, que es preveu duraran dos anys, s'iniciaran a primers del 2010.

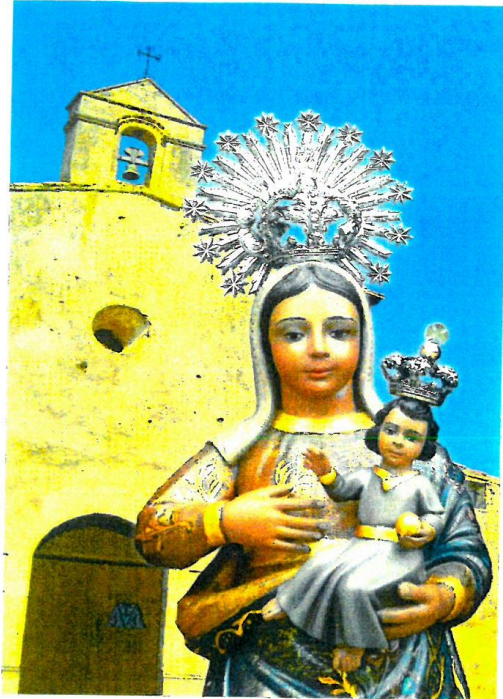
MÉS ENLLÀ DE LA NOTÍCIA VIDA EREMÍTICA

Vist el tarannà de la societat actual, pot resultar sorprenent parlar de vida eremítica. Fins i tot pot semblar que fem referència a una època llunyana. Però no és així. Actualment, a l'arxidiòcesi de Tarragona hi ha sis eremites, més popularment conegudes com ermitanes, que viuen a diversos indrets de les nostres muntanyes. Eremita és aquella persona que viu al desert, i ermitana és la que té cura d'una ermita, encara que el Diccionari també inclou la primera accepció a aquesta última paraula. Feta aquesta distinció, cal tenir en compte la importància de la vida eremítica com a testimoniatge d'una opció de vida en el marc d'una societat totalment banalitzada. Des del segle II, els eremites han estat un exemple d'austeritat dins la soledat que afavoreix la pregària. Aquesta actitud produeix un impacte a la societat que descobreix un sentit a la vida a través d'aquest testimoniatge de fe, pregària i servei. No ha de ser fàcil —no ho és— viure al marge de les comoditats que ofereix la societat actual. Per a les ermitanes, això resulta secundari perquè, per a elles, el més prioritari és oferir la seva experiència de vida motivada per la fe i la pregària enmig del silenci de les muntanyes...

Josep S.

XXIXÈ CICLE "ELS ORGUES DE CATALUNYA"

Diumenge, 16 d'agost, a la parròquia de Sant Jaume d'Ulldemolins i a les 7 de la tarda, concert de l'organista Maria Nacy, amb obres de Kotter, De la Torre, Alberch, Correa de Arauxo, Frescobaldi, Bruna, Kerll, Bach i Fischer.

VISITA ESPIRITUAL
A LA
MARE DE DÉU DE CONSOLACIÓ
Priorat

VISITA ESPIRITUAL A LA
MARE DE DÉU DE CONSOLACIÓ

Consol i força en les penes i dolors, cor obert a tots els fill: obriu els nostres pobles a l'amor veritable, i uniu-nos en harmonia fraterna. Ave Maria.

Oasi de pau, recer de la humanitat en lluita: coroneu l'esforç dels qui han fet de la seva vida un servei, i del seu amor, un compromís. Ave Maria.

Nau divina que ens portà Crist, joia de Déu: feu que s'enardeixi el nostre entusiasme per la fe, i la nostra vida sigui anunci de Bona Nova. Ave Maria.

Salut dels malalts, sagrera de pobres i marginats: doneu alè de vida i aire d'esperança a tots ells, membres d'honor del Cos de Crist. Ave Maria.

Orient d'on sortí el Sol, Fontana d'on brollà Déu: feu que el nostre compromís sigui llum en els dubtes, i les nostres paraules, un raig de vida en el desert. Ave Maria.

Luna amiga en el cel de nit, clara estrella en cada vida: guieu-nos a la pau del cor, al goig de l'eternitat i a l'encís per la natura. Ave Maria.

Aurora de salvació, albada de plenitud: feu que en cada esdeveniment de la vida i de la història hi sapiguem entreveure l'encuny de la Providència de Déu. Ave Maria.

Cami de l'alegria, drecera d'amor dels nostres pobles: conduïu-nos a una vida nova on, iguals i agermanats, hi fruïm compartint els bens d'aquest món. Ave Maria.

Icona de la bellesa més pura, resplendor celestial: feu-nos capaços d'entreveure la llum de Déu a través dels éssers més humils i de les coses més petites. Ave Maria.

Oh Mare del Priorat, Senyora de pobles i de vinyes: beneïu la vida dels qui, fidels, resten vora vós, i coroneu-nos la terra de fruits generosos. Ave Maria.

*Pregueu per nosaltres, Consoladora nostra.
Perquè siguem dignes de les promeses de Jesucrist.*

PREGUEM

*Oh Déu totpoderós i etern, Vós en la vostra Providència, heu constituït la vostra Mare, la sempre Verge Maria, en font de Consol per al poble fidel.
Concediu-nos, per la seva intercessió, de participar en la seva glòria i la seva plenitud.
Per Crist, Senyor Nostre. Amén.*

Mes Marià - PRIORAT - setembre de 2012

GOIGS

A LA MARE DE DÉU DE CONSOLACIÓ

QUE ES VENERA A LA SEVA ERMITA DEL TERME DE GRATALLOPS,
EN EL PRIORAT

Ja que molt gran és, Senyora,
la vostra intercessió:
*Siau nostra protectora,
Verge de Consolació.*

No obstant que no consta bé
haver Vós estat trobada,
que aquí fòssiu col·locada
molts anys fa, Déu permeté,
i a Gratallops volgué fer
un gran favor amb això.

Siau nostra...

En son terme deliciós
un temple amb xiprers formà
aquest poble, i l'adornà
perquè fos més preciós,
en el qual dispenseu Vós
favors sens limitació.

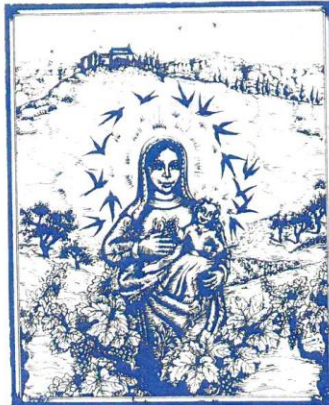
Siau nostra...

Venerada, doncs, temps ha
en un paratge elevat,
al centre del Priorat
la vostra Figura està,
i d'allí sabeu mirar
tothom amb compassió.

Siau nostra...

Per ser Vós consol provat
d'aquells que sou advocada,
sou en tal nom proclamada
tal com heu acreditat,
puix tothom ha consolat
en la seva aflicció.

Siau nostra...

Que guaríu d'enfermetat
en l'ànima i en el cos
sap molt bé qui acut a Vós,
perquè en sa necessitat
tothora ha experimentat
vostra gran protecció.

Siau nostra...

És cosa també provada
que de tempestats lliureu
i pluja als camps secs doneu
sempre que sou reclamada,
o en processó transportada
des del vostre Torricó.

Siau nostra...

Per tant poder observat
us vénen a visitar,
i fan Misses celebrar
la Vila i el veinat,
molts dies té acostumat
pujar a Vós en processó.

Siau nostra...

Els molts miracles obrats
per vostra mà poderosa,
explicar no és fàcil cosa,
sols alguns de retratats;
L'Ermita amb molts dons votats
mostra tal devoció.

Siau nostra...

Ni tampoc és d'admirar
que sigui bo i fructuós
el terreny en què esteu Vós;
si tal terra per fruits dar,
i la gent per millorar
rep vostra benedicció.

Siau nostra...

Vulgueu, Verge, prosseguir
sent nostra Consoladora,
i feu, de la mort a l'hora,
els llops infernals fugir,
per després amb Vós tenir
la més grata habitació.

Siau nostra...

Puix acrediteu tothora
vostre poder i afició:
*Siau nostra intercessora,
Verge de Consolació.*

✠. *Pregueu per nosaltres, Consoladora nostra.*

✠. *Perquè siguem dignes de les promeses de Jesucrist.*

P R E G U E M

Oh Déu totpoderós i etern, Vós, en la vostra Providència, heu constituït la vostra Mare,
la sempre Verge Maria, en font de Consol per al poble fidel. Concediu-nos,
per la seva intercessió, de participar en la seva glòria i la seva plenitud.
Per Crist Senyor Nostre. *Amén.*

LENTAMENT TORNADA

Ja - que molt gran és Sen - yo-ra la vostra inter - ces - sió si - au nos - tra pro - tec - to - ra Ver - ge
de Con - so - la - ció No obs - tant que no cons - te bé ha - ver Vós es - tat tro - ba - da que a - qui
fós - siu col . lo - ca - da molts anys fa Déu per - me - té i a Gra - ta - llops vol - gué fer un gran fa - vor amb ai - xò

A LA TORNADA

Texte anònim arranjat

Música popular

Dibuixos de Neus Ripoll i Cubells

GOGISTES TARRAGONINS

NOTA HISTÒRICA

Al bell mig del Priorat, com a d'alt d'un *torricó*, es troba l'Ermita de la Mare de Déu de Consolació. Una renglera de xiprers vetllen l'Ermita i honoren aquell lloc aspre, barreja de silenci i pregària; uns de vells, mig morts pels anys i els llamps, plantats per mans anònimes, aneu a saber quin temps fa, dels nostres avantpassats, d'altres més joves, fa pocs anys, pels infants i joves de catequesi que també han volgut deixar la seva empremta en el lloc venerable.

L'Ermita fonamentada sobre la llicorella, en el terme de Gratallops, atrau la *gràcia* del cel damunt els pobles que des d'allí s'albiren: La Morera, Torroja, Gratallops, Bellmunt, Lloà, El Molar, La Vilella Baixa i La Vilella Alta, i de més lluny a les terres de La Ribera.

La construcció de l'Ermita tingué lloc en dues èpoques ben diferenciades pels seus estils: la part posterior, més antiga, on es troba el cambril i la sagristia, mentre que l'entrada en forma de creu llatina, és d'estil gòtic en transició cap al renaxentista, de l'any 1544 quan l'arquebisbe Jeroni Dòria n'autoritza l'ampliació.

Parlar de l'Ermita ens porta a fer-ho de Pere Domènec, gratallopenc de finals del Segle XV. Rector de Prades, monjo i abat de Vila-Bertran, de l'orde dels Canonges Regulars de sant Agustí, fou cambrer secret del Papa Pau III, per tant, home de gran influència a Roma. Les seves arrels prioratines el feren protector de l'Ermita i el seu culte; finançà l'ampliació de la *casa de la Verge*, regalà objectes de culte i procurà indulgències; també a ell es deu la donació d'un reliquiari, conegut per les *Sagrades Relíquies*, amb culte litúrgic propi, que se servà fins el 1936; també fins aquest any romangué penjat a la paret de l'Ermita el seu barret abacial.

Antigament Santa Maria era invocada aquí amb el títol de Gràcia i fou en l'època de l'Abat Domènec que es canvià aquesta *advocació*. Com a religiós agustinian que era i tenint present la devoció de sant Agustí per la Verge de Consolació, la nostra Santa Maria de Gràcia, esdevingué, de Consolació.

Per això es feien dos grans aplecs anyals dalt l'Ermita: el 25 de març, Mare de Déu de Gràcia, i altre per l'agost, el dissabte següent al 28, festa de sant Agustí. Ambdues trobades prioratines, eren concorregudes de gent de la rodalia, a peu o

en animal. Fins no fa gaire, *cada primer dissabte de mes* hi feien cap els infants de les escoles. Darrerament només s'hi puja en peregrinació el *dia de l'Ermita*, pel mes d'agost, quan aquestes contrades tenen la màxima afluència de gent.

Cal dir que en diverses ocasions la *imatge* de la Mare de Déu ha estat baixada en *peregrinació missionera* per aquests pobles. L'any 1960 amb motiu d'unes *jornades marianes* a Torroja, La Vilella Alta, La Vilella Baixa, Lloà, Gratallops i Scala Dei; també amb motiu de la *missió popular* a Gratallops el 1962, com molt abans a Tarragona a la concentració d'imatges de la Verge el dia de la clausura del Congrés Maria Diocesà, el 7 de novembre de 1954, Any Maria.

La imatge actual és una còpia de la malmesa l'any 1936. Del seu origen no se'n sap res, sembla de començaments del Segle XVIII, talla policromada, de 57 cm. d'alçada; en ella l'escultor volgué plasmar la *dona del país*.

Actualment l'Ermita es troba en fase de lenta restauració i condicionament. Ha estat profanada, malmesa i abandonada diverses vegades: durant la Guerra del Francès el 26 de maig de 1811; l'any 1933 un incendi destruí el cambril, poguent-se salvar llavors la imatge, cosa no possible el 27 de juliol del 36. La campana, llegat testamentari de Josep Marimon de Torroja, fou beneïda el 2 de novembre de 1952, amb els noms de Consolació - Josepa - Llorença.

L'Ermita té adossada la casa de l'ermità, en desús.

La religiositat popular canta els mateixos goigs de la Mare de Déu des de finals del Segle XVIII. Les principals edicions conegudes:

- Reus: Per Rafel Compte, estamper i llibreter. (s.a.)
- Reus: Per Gertrudis Compte, viuda. Any 1803
- Reus: Imp. de Sabater, 1876
- Tarragona: Imp. de F. Aris y Fill. 1886

i moltes altres en senzills fulls volanders sense pretensions bibliogràfiques.

Les parròquies del Priorat que veneren la Mare de Déu de Consolació i la tenen per patrona, s'uneixen a la invitació del Papa Joan Pau II, a celebrar l'Any Maria per a un millor coneixement de Maria en el Misteri de Crist i de l'Església.

Mn. Josep Maria Alegret i Bellmunt

Aquesta edició l'han portada a terme els devots de la Mare de Déu de Consolació, en col·laboració amb els Gogistes Tarragonins tot commemorant joiosament

l'Any Maria
1987

1.000 ex. edició popular
© Gogistes Tarragonins
Dipòsit Legal T-1.958-87
Imp. Catalunya - Ferrers, 1 - Tarragona

Gogis núm. 121
Gogistes Tarragonins num. 184

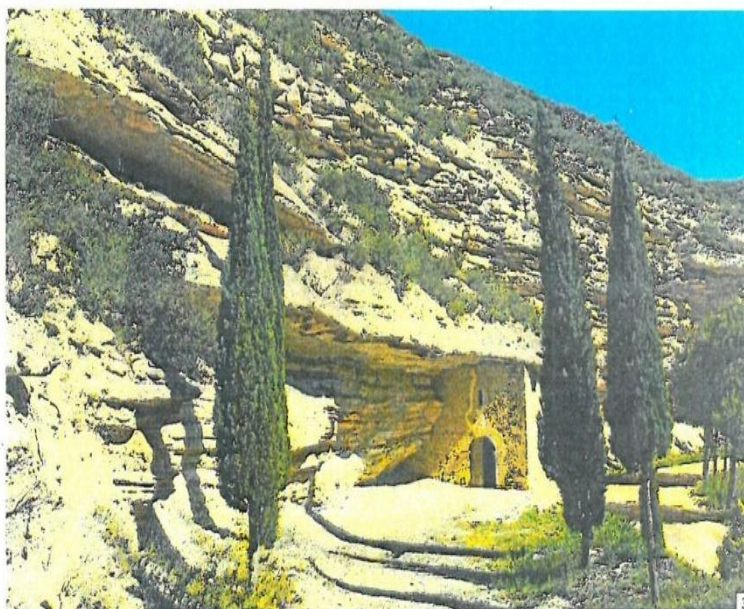
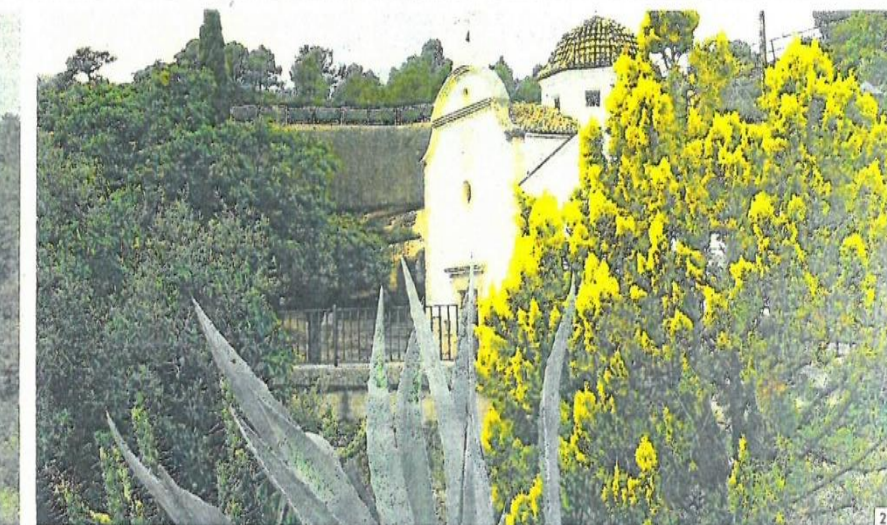
Centrals

Patrimoni

50 ermites amb encant singular

El llibre de l'antropòleg social Domènec Ribes explica les particularitats de cada santuari i els principals elements artístics i arquitectònics

1. Loreto de Bràfim i Montserrat de Montferri (Alt Camp).
2. Ermita del Remei de Flix (Ribera d'Ebre)
3. Sant Pau de la Roqueroia de Villalba dels Arcs (Terra Alta).

FOTOS: DOMÈNEC RIBES I MATEU / DT

El llibre

Es tracta del 18è volum del Programa Difusió Cultural, i forma part de la Biblioteca Ramon Berenguer IV de la Diputació de Tarragona. L'autor és l'antropòleg social Domènec Ribes

ALBA TUDÓ
VALLS

He volgut posar en valor el patrimoni. La ubicació on es troben sol ser d'un encant singular i a més són símbols identitaris de la població», explica l'antropòleg social i l'autor del llibre *Ermites i santuaris singulars de la Demarcació de Tarragona*, Domènec Ribes i Mateu.

L'obra recull cinquanta temples del Camp de Tarragona i de les Terres de l'Ebre. La publicació, editada per la Diputació de Tarragona, és el 18è volum del Programa

Difusió Cultural, i forma part de la Biblioteca Ramon Berenguer IV de la institució.

Posar en valor el patrimoni

L'exemplar fa un recorregut per una cinquantena d'aquests edificis i n'explica les seves particularitats; de cada ermita o santuari. En cada una hi ha una petita ressenya històrica i una descripció dels principals elements artístics, arquitectònics i constructius, la cronologia constructiva i l'estil artístic al qual pertany, així com fotografies de cada temple realitzades pel mateix autor.

La informació es presenta, al llarg de 162 pàgines, per comarques, seguint un ordre cronològic:

del més antic al més recent. «Sempre m'ha agradat caminar i he descobert moltes coses que no sabia. En total he estat un any per fer el llibre», afegeix Ribes.

Hi ha cinc ermites i santuaris en un total de deu comarques: Alt Camp, Baix Camp, Baix Ebre, Baix Penedès, Conca de Barberà, Montsià, Priorat, Ribera d'Ebre, Tarragonès i Terra Alta.

A més l'autor explica que ha volgut vincular l'època, el lloc, i el tipus d'advocació. El Baix Penedès, la Conca de Barberà i l'Alt Camp les ermites són més antigues. «Una de les coses que em va cridar l'atenció és que hi ha ermites a les Terres de l'Ebre que estan dedicades a Santes. Algunes

d'aquella zona no les havia sentit mai», Domènec.

Significació històrica

La ubicació on es troben les ermites sol ser d'un encant singular, ja sigui per les vistes que des dels seus turons s'hi poden contemplar, per la naturalesa i per la solitud que les envolta, per la significació històrica que tenen o per trobar-se en el límit terminal de les poblacions.

«La gent del poble coneix la història de les ermites que tenen i se les estima molt, i per ells té molta importància», detalla.

Es tracta de llocs on els fidels, més que no pas la jerarquia eclesiàstica, hi tenen el domini. Un

punt per trobar-se en aplecs i en peregrinacions, per fer pregàries i gaudir de la naturalesa.

«Cada ermita és diferent però per exemple la de Santa Magdalena a Garcia em va impactar l'Aplec que hi celebren, i el nom dels Quintos que estan situats a la balma. Cada any n'afegeixen de nous, més amunt que els anteriors», puntualitza Ribes.

La valoració global és bona: «M'agrada el patrimoni, m'ha portat molta feina però estic content del resultat», recalca l'autor.

Ribes ha publicat diferents llibres, articles, una autobiografia, entre d'altres. «No descarto més endavant tornar a publicar alguna cosa», conclou Ribes.

La flora del Montsant al CERAP

Exposició de Montserrat Domingo Batlle

Jordi Juanpere

Durant la setmana del 28 d'abril al 6 de maig de 2001 es va poder visitar a la sala d'exposicions del CERAP la mostra "La Flora del Montsant", a càrrec de la Montserrat Domingo, eremita de Sant Joan del Codolar (Cornudella de Montsant).

L'exposició oferia, classificades per famílies, un petit mostrari de la varietat de plantes que podem trobar en aquesta magnífica serra.

La inauguració va fer-se a la sala d'actes de la Casa de Cultura, a càrrec del President del CERAP, en Joan Francesc Mestre, aprofitant l'entrega de premis del concurs de pintura que anualment convoca el CERAP.

Intentar plasmar en quatre ratlles les paraules de la Montserrat presentant l'exposició és impossible, per la simplicitat i alhora complexitat d'aquestes, oferint un discurs harmoniós, transparent, espontani, i ple de vida. Vam poder gaudir d'un missatge en el que coneguérem el tarannà d'una persona com la Montserrat, que viu continuament el moment, cada dia amb una vigorositat esplèn-

didada, encomanadissa.

Va donar a entendre que les plantes són diferents i similars a la vegada, a l'igual que les persones, per això no s'acaben de conèixer mai del tot, de manera que sempre hi haurà alguna cosa per descobrir en el company o companya, l'amic o amiga, el pare o la mare...

També va recalcar que tothom és imperfecte, i ella la primera, per això s'ha de ser comprensiu abans que exigent i crític.

Abans de la inauguració va poder passejar pel terme de Riudoms, i va fer notori que amb les "males herbes" que va veure, podia fer-se una exposició tant interessant com la

del Montsant, animant a fixar-nos en el què veiem sempre però no donem importància.

Va explicar que tenia un trocet de Riudoms al costat d'on viu, en forma de pessebre, que va col·locar el CERAP el 24 de desembre de 2000 al Pla de les Tentacions, un balcó per descansar la ment al bell mig del camí de la Llisera.

Conèixer la Montserrat i visitar l'exposició no va deixar indiferent al públic assistent. Aquest va felicitar i agrair les paraules de Montserrat amb un aplaudiment espontani. Aquesta exposició ens convida a mirar-nos el Montsant i la seva gent amb uns altres ulls.

La cita anual dels premis culturals de Riudoms aplega un gran nombre de participants i de públic

En el decurs de la festa de lliurament dels premis Arnau de Palomar 2001, celebrada el dissabte 28 d'abril i que aplegà un nombre públic, es van proclamar els guanyadors de l'actual edició. Aquests han estat:

Fotografia: Vestigis modernistes de Riudoms, de **Jordi Ferré Piñol**

Investigació: Estudi del refugi subterrani de la guerra civil, de **Carles Dalmau, Toni Gallisà, Josep M. Barceló i Mario Barceló**

Pintura: **Rosa M. Aragón Altadill**

Pintura promoció local: **Josep M. Munté**

Narrativa: **Alba Zaragoza Val-fegó**, per l'obra *Reflexions d'un passatger*

El jurats estaven formats per Antonio Fenyó Gómez, Jesús Blanco Basalo i Marc Torres Ferrant (fotografia); Eugeni Perea Simón, Isidre Solé Fontgivell i Ramon Margalef Batista (investigació); Coia Ibáñez Ferrater, Joan Francesc Mestre Mas i Natàlia Vilaltella (pintura); Ventura Gili Serret, Artur Fargas Salvadó i Josep M. Salvador Porqueras (narrativa).

L'acte de lliurament comptà, a més, amb un recital de piano a càrrec de Roser Torres Sanz i s'inaugurà

l'exposició sobre la Flora del Montsant elaborada per Montserrat Domingo, eremita de Sant Joan del Codolar (Cornudella)

Montserrat Domingo, una anacoreta del segle XXI

Sant Joan del Codolar és l'únic indret del Montsant encara habitat per una ermitana

22 de Juliol de 2014, per Clàudia Bonet

La Montserrat vesteix uns texans i unes botes i tot i ser el mes de juliol, la climatologia l'ha portat a haver-se de posar un forro polar “perquè fa aïret”. El sol clareja entre els petits núvols que trenquen l'harmonia d'un cel blau d'estiu. Està concentrada acabant de retallar uns punts de llibre que ha decorat amb mostres de la flora que troba al Montsant. Alegre, activa i entusiasta sempre està oberta a rebre visites. Són moltes les persones que han passat per Sant Joan del Codolar i hi acaben tornant. “El Montsant té quelcom que atrapa i Sant

Joan, al trobar-se a mitjana alçada de la muntanya té una vista completa de tota la vall. És un racó que impressiona i atrau”.

Tot i la bellesa del lloc, per acostumar-se a viure sola va passar per un procés d'adaptació constant. “Jo sóc molt de viure al moment. Vaig pensar: quan arribi ja m'ho trobaré, ja viuré, i això em va salvar. De viure el dia a dia vaig anar aprenent i ara encara continuo aprenent.” La decisió de viure en soledat va donar lloc a una paradoxa. “Per una banda era com si m'enterrés amb vida, com si estigués sota terra, però per l'altra era com una gran llibertat interior, com si tingués tot el món.” Al principi és important ser conscient de la decisió presa per poder adaptar-se millor. “Quan un fa una opció de solitud ha de ser conseqüent i almenys ha d'estar sol els primers quatre anys, sinó no en fas vida. Vaig tenir la sort que al principi, als primers anys, no venia massa gent, però ara ve molta gent i m'agrada, penso que la gent és el millor que hi ha”.

Coneix el Montsant de punta a punta. “Hi ha molts llocs emblemàtics, és difícil dir-ne un: els ventadors, el pont natural, la llibreria, la cova de la Bruixa, els barrancs, els graus... Un quan puja al Montsant ha d'anar amb actitud de descoberta. Per molt que hagi fet moltes vegades una ruta sempre penso: a veure què trobo avui”. La passió per la natura es pot veure reflectida amb les més de 1.200 plantes que ha identificat entre la flora del Montsant. “Sempre que trobo una planta nova, la busco al llibre que tinc per poder-la identificar. Al voltant de l'ermita hi ha més de catorze tipus d'orquídies diferents.” Quan parla de les plantes, el Montsant, la fauna i la importància del silenci, els ulls se li il·luminen. La seva energia es canalitza amb una vitalitat i un entusiasme admirable. Per baixar i pujar de Cornudella de Montsant va a peu, caminar és una altra de les seves aficions, com la pintura.

Tot i haver viscut sense electricitat, actualment ja disposa de llum i fins i tot té connexió a Internet. “Què m'havia de pensar jo que acabaria al Facebook contestant a coses que em pregunten des de diferents punts del món. És una bona forma per comunicar-se, però

tot depèn de l'ús que se'n fa."Tot i tenir Internet i ser activa a les xarxes socials no té televisió. "Els nens que venen em diuen: I no tens tele? I dic sí, la finestra i ells diuen que sempre és igual, però els hi dic que no, que canvia, i no al llarg del temps, sinó al transcurs d'un mateix dia."

La Montserrat creu amb l'espiritualitat de les persones. "Som espirituals per naturalesa. Potser ara falta aquesta dimensió o bé no se li dóna la importància que té i això fa que les altres coses es vegin d'una altra manera." Entén Déu com un element més del nostre món. "La vida d'anacoreta et porta a una simplificació de les coses i a mi m'ha portat a una unificació: nosaltres, la natura, jo i Déu és tot una unitat. Jo sé que hi és i no ho puc separar de les persones, la natura i del que he vist. Costa explicar-ho però ho sento així. Tot i així, quan la religió passa a ser una arma o un mitjà que el que fa és despersonalitzar o deshumanitzar, jo penso que això no és Déu".

Des del punt de vista d'una ermitana envoltada de natura i tranquil·litat, la rapidesa i l'estrès amb què es caracteritza la vida urbana no és saludable. "Vivim en un món que sempre anem corrent i necessitem parar-nos i no fer res, ni que siguin cinc o deu minuts al dia, però és necessari". Viure en soledat no vol dir viure desconnectada de la realitat social i política del país. La seva opinió és ben clara. "És un moment clau i hem d'anar tots a una. Jo el 9 de novembre aniré a votar. Potser ara és el moment i la independència sembla que és el més factible, però ens han de deixar decidir democràticament el que volem. Estem en un moment esperançador i expectant". La Montserrat sap trobar l'equilibri entre l'espiritualitat, la natura i el silenci amb les xarxes socials, les noves tecnologies i l'actualitat més immediata. És una autèntica anacoreta del S. XXI.

<http://prioratenpersona.cat/adalil/montserrat-domingo/>

Domingo, Montserrat

Montserrat Domingo, nascuda a Raimat, és ermitana a Sant Joan del Codolar des de fa més de trenta anys.

Retrats fets pels autors

*Ell entenia tot el que deien els arbres,
jo només sentia vent.*

Feliu Ventura

Pot ser que escoltant el silenci acabem sentint la simfonia de la natura. També pot ser que la millor manera d'arribar als altres sigui des de la solitud. Potser només cal descobrir un nou matís entre els grocs de la tardor per tenir un bon dia. La Montserrat encarna la gran complexitat que s'amaga darrere els miratges de senzillesa. Perquè al voltant de les nostres vides atrafegades hi ha fulles que cauen, abelles que pol·linitzen indiferents a nosaltres. Cal aprendre a mirar per entendre el llenguatge dels ocells, destapar-nos els narius per tornar a reconèixer les plantes per l'olor. L'ermitana que abraça amb la sinceritat que abracen les mares, que treballa dur per mantenir viva l'opció de ser. La Montserrat no s'està al Montsant, és Montsant. [SBA]

Monges, per a mi, eren aquelles dones fosques, amagades entre les robes, que fugien del seu propi cos. Dones severes, expertes a prohibir, a censurar, que vaig conèixer de xiquet. Les que castigaven les meues cosines quan ens veien passejar junts pel carrer. Gent ressentida. Amb què? Amb tot, però sobretot amb la vida. Dones que odiaven la meua llengua, el meu país i la natura, i que encara avui hi persisteixen, en la seua obsessió.

Tu, Montserrat, estimes la natura, la llum, les contradiccions, l'espontani. Els teus ulls són finestres que donen a qui et mira. Jo m'hi he vist, als teus ulls. Les monges que jo coneixia no troten per dalt la muntanya, ni dormen al ras, ni tracten de tu els escurçons. Les monges que jo coneixia són professionals del «No». Per a tu, en canvi, només hi ha una paraula, i aquesta paraula és «Sí». Tota tu ets un Sí. [MBM]

La Montserrat que conec té els ulls plens de cel. Quan et mira i et somriu (i la Montserrat sempre et somriu, així que et mira), tens la sensació que tu també hi ets, al cel, si més no, per una estona.

La Monserrat viu a la muntanya, ocupa un racó petit d'una casa molt gran. La casa gran acostuma a estar buida. El racó de la Montserrat és ple a vessar de colors, de mots i de pensades. La Montserrat se sap les plantes, les fulles i les flors que l'envolten. També se sap els animals, grans i menuts, amables i esquerps. Se sap els núvols, la brisa, els vents, les dreces, les roques, la neu, les boires i el sol. La Montserrat pinta icones, però sempre diu que les millors «icones», les més originals, les més valuoses, són les «icones en viu»: la gent, tots nosaltres. La Montserrat és molta Montserrat, impossible fer-la encabir en un grapat de lletres arreglerades al damunt d'un paper. [ERA]

El primer que a un li passa pel cap en conèixer la Montse són tots els clixés sobre el que se suposa que ha de ser un ermità: una persona seriosa, de posat greu i profund, amb una presència formal i solemne. Però en veure-la, un diria que, enlloc d'una monja, el que té al davant és un curiós espècimen, barreja de misticisme i humanitat a parts iguals, que s'amaga dins l'emboïll més pintoresc i mundà que un pot imaginar-se. És clar que, de nou, com en la natura i en la gent del Priorat, les aparences enganyen. I sí, ella és una religiosa... diferent: xerraire, divertida, riallera, un nervi —o més ben dit un cul inquiet—, pròxima i distant alhora, arrugada pels anys de fora, i com un nen, plena d'alegria i innocència per dintre. Fa més de trenta anys que va decidir allunyar-se del món per fer la seva feina, per poder tenir-ne una visió més completa, que li permetés ajudar els altres, a la seva manera. Amb amor i confiança, lliure de judicis i recels. I ho aconsegueix. En dono fe. [TRO]

Tendim a lligar la fe amb la profunditat, com si només poguéssim trobar-la en regions abismals i fosques. Per això Montserrat Domingo em deixa admirat i amb un vaivé emocional entre l'amor i la desconfiança: com una paret lluminosa. Perquè a l'hora de la veritat la fe ha de mantenir-se prima i fràgil perquè no es torni fanatisme. El reconeixement de la simplicitat, el franciscanisme i l'expressió loquaç de l'ermitana són tres parets d'una casa fonamentada en l'hospitalitat del seu ofici: a l'altra paret hi ha la porta de la seva mateixa presència.

Ens va repartir unguents i punts de llibre fets amb flors i fulles. Montserrat —la muntanya sagrada— les havia recollides del Montsant

III. EXEMPLE D'HOMILIA DE LA RECEPCIÓ D'UNA ERMITANA UN COP HA FINALITZAT EL PROCÉS D'ACCEPTACIÓ I INICIA LA SEVA ESTADA A L'ERMITA

HOMILIA

RECEPCIÓ DE LA GNA. "LLUM"

(ERMITA DE LA MARE DE DÉU DE CONSOLACIÓ, 23 DE JUNY DE 2010)

Molts estimats Mn. Josep Maria Alegret, rector de la Parròquia de Sant Llorenç de Gratallops; Mn. Antoni Rosario, vicari i encarregat de la vida eremítica a la nostra arxidiòcesi; P. Pere Cardona, delegat diocesà per a la vida consagrada. Molt estimada mare M. Àngels Vilar de Sant Josep. Estimades Mª Dolores Bonilla; M. Montserrat Domingo, Amparo Escrivà, M. Montserrat Solà. Molts estimats Jordi i Antonio. Molt estimada "Llum". Molt estimats tots vosaltres, germans i germanes en el Senyor. M'agrada també recordar en aquestes trobades la María Dolores Herrero, ja amb el Senyor.

Avui és per a mi un dia de goig, d'agraïment i d'acció de gràcies. I també un dia de peticions. Ens hem reunit per a pregar amb tots vosaltres en aquesta ermita de la Mare de Déu de Consolació per a donar la rebuda a la Gna. "Llum", que vol fer l'experiència de la vida eremítica.

Voldria agrair, en primer lloc, a la mare Maria Àngels Vilar de Sant Josep, superiora general de les Mares del Desemparats i de Sant Josep de la Muntanya, i amb ella a totes les germanes de la congregació que estan ajudant la Gna. "Llum" a discernir més plenament la seva vocació. Us agraeixo de cor i demano que continueu pregant per ella i també per tota la nostra arxidiòcesi, perquè el Senyor ens ajudi a encertar i a ajudar perquè la vida eremítica, tan estimada en els primers segles de l'Església, continuï donant fruits de santedat i sigui una lloança constant al nostre Déu, en un món que sembla que li està donant l'esquena.

Vull agrair a la Gna. "Llum" que vulgui viure aquesta vida i hagi acceptat habitar en aquesta ermita de la Mare de Déu de Consolació, que d'aquesta manera continuarà sent un lloc de pregària, un referent també per a les persones que busquen en la soledat el lliurament i la unió amb el Senyor. Germana "Llum", és un motiu d'alegria per a mi donar-te acolliment en aquesta ermita de la Mare de Déu de Consolació en aquest matí. Sigues benvinguda. Espero de tu el testimoniatge d'una vida eremítica viscuda, segons els Estatuts propis aprovats per la nostra arxi-diòcesi.

Llegeixo en aquests Estatuts que vaig aprovar de forma definitiva: «L'Esperit, sempre present i actuant segueix cridant alguns seguidors del Jesús de l'evangeli, emportats per l'amor

indivisible a ell, a viure en el desert, “per dedicar la seva vida a lloança de Déu i la salvació del món, a través d’una separació més estricta del món, en el silenci de la solitud, la pregària assídua i la penitència” (c. 603).»

La nostra Església metropolitana i primada ha volgut reconèixer oficialment i a perpetuïtat aquest estil de vida consagrada i evangèlica, és a dir, el camí personal del monjo o monja eremita que, en el silenci contemplatiu, cerca la joia d’estimar, adorar, lloar i beneir el Pare de nostre Senyor Jesucrist, tot pregant pels seus germans i germanes del món, i tot evitant possibles pseudoeremites, dels qual tampoc se’n va veure lliure l’eremitisme dels Pares del Desert.

Per tant, vull que el vostre carisma sigui reconegut a l’arxidiòcesi, acollit i assimilat en la pràctica. Una vida eremítica coherent. Que et sentis plenament integrada en l’Església diocesana. Que visquis radicalment els tres consells evangèlics de pobresa, castedat i obediència que ja tens fets a perpetuïtat. Estem, doncs, parlant de «buscar el rostre de Déu en el silenci»; «de viure consagrada al Senyor en el desert», «d’estar enamorada del Senyor», i de «viure dedicada al treball i a la lloança a Déu».

Aquestes contrades tenen una vella tradició eremítica, des de molt antic homes i dones han cercat en aquestes muntanyes espais de solitud i de desert per a lliurar i consumir la seva vida a la lloança de Déu, a la pregària; vivint en tot sota l’obediència i estimant la pobresa, que és una benaurança. La pobresa et fa solidària dels pobres de la terra i legitima la teva comunió i pregària per ells i amb ells. Com diu el Catecisme de l’Església catòlica: «Els ermitans mostren a cadascú aquest aspecte interior del misteri de l’Església, que és la intimitat personal amb Crist. Amagada als ulls dels homes, la vida de l’ermità és predicació silenciosa d’aquell a qui ha donat la seva vida, perquè, per a ell, ho és tot. Es tracta d’una crida particular a trobar en el desert i en el combat espiritual la glòria del Crucificat» (cf. CEC 921).

L’Església de Tarragona t’acull en aquest lloc tan estimat —l’ermita de la Mare de Déu de Consolació— i et demana que visquis aquesta vida que has escollit amb generositat i radicalitat. Només aquesta generositat la farà comprensible davant del món.

Et demano també que a partir d’avui preguis per l’arquebisbat de Tarragona i per totes les intencions de pregària que t’encomano, i sobretot per una que per a mi és la més dolorosa: prega per les vocacions sacerdotals a la nostra arxidiòcesi. I com és lògic, continua pregant molt intensament per la Congregació que ara et dóna aquesta oportunitat: estic segur que des d’aquí pots ajudar molt.

Sigues dona de pau, fraterna, i que pel teu capteniment i per la teva paraula les persones que tractis o s'acostin a tu compreguin que hi ha el misteri de Déu Trinitat que t'habita. El Senyor t'ha donat un gran do. Viu-lo amb alegria i desprendiment de totes les coses, interiors i exteriors.

No visquis sense discerniment: t'ajudaran les germanes que des de fa tants anys fan vida eremítica a la nostra arxidiòcesi: la Gna. Amparo, la Gna. Montserrat, la Gna. M. Dolores. Confia les teves dificultats als teus superiors i als teus directors espirituals. I a mi em tens sempre com a pare i pastor.

Vull donar les gràcies als mossens del Priorat que han estimat i han ajudat les germanes ermitanes a cada lloc. Els qui hi ha ara i els qui hi havia abans d'ells.

Maria és la dona orant, la contemplativa, la que servava en la solitud del seu cor totes les paraules i els gestos de Jesús. És així que esdevé imatge de l'Església orant i contemplativa. Ella és la dona de les benaurances. La primera que les va acomplir amb un esperit ampli i generós. Intenta de viure, com hem sentit en l'evangeli, les benaurances del Regne. Desitjo que aquesta casa de la Mare de Déu sigui oberta per a tu i per a tots aquells que aquí cerquen el consol, la pau i l'ajuda de santa Maria. Que ella, nit i dia, vetlli per tu.”

